

विपद् व्यवस्थापन तथा भूमिहीन र अव्यवस्थित बसोबासीको जग्गा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधिहरूको सँगालो

प्रकाशक

पिपुल इन नीड,
सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र,
राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्च, नेपाल

विपद् व्यवस्थापन तथा भूमिहीन र अव्यवस्थित बसोबासीको जग्गा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधिहरूको सँगालो

प्रकाशन मिति: कार्तिक, २०७९

प्रकाशन प्रति: १०००

पुस्तक गैरव्यापारिक प्रयोजनका लागि भूमि अधिकारबाट वञ्चित समुदायमा विपद् व्यवस्थापन तथा भूमिहीन र अव्यवस्थित बसोबासीहरूको लगत संकलन र जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी पछिल्ला नीतिगत र कानुनी जानकारी होस् भन्ने उद्देश्यले बेलायती सरकारको आर्थिक सहयोगमा पिपुल इन नीड र आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रको संयुक्त साभेदारीमा दिगो समाधान परियोजना अन्तर्गत प्रकाशन गरिएको हो ।

लेआउट: बिक्रम चन्द्र मजुमदार

Disclaimer

'This Material has been funded by UK aid from the UK government; however, the views expressed do not necessarily reflect the UK government's official policies.

'यो सामाग्री बेलायती सरकारको आर्थिक सहयोगमा प्रकाशन गरिएको छ । यद्यपी यस सामाग्रीमा व्यक्त विचारहरूले बेलायत सरकारको आधिकारिक नीतिलाई प्रतिविम्बित गर्दैन ।

विपद् व्यवस्थापन तथा भूमिहीन र अव्यवस्थित
बसोबासीको जग्गा व्यवस्थापन सम्बन्धी
कार्यविधिहरूको सँगालो

प्रकाशकीय

भूमिको पहुँच र स्वामित्वले भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी, अव्यवस्थित बसोबासीलगायतको आर्थिक सवलीकरण र सामाजिक न्यायमा महत्वपूर्ण प्रभाव पार्दछ । यो खाना, आवास र स्वतन्त्रता जस्ता मौलिक अधिकार सुनिश्चितताको आधार पनि हो । भुईँ तहका नागरिकलाई लोकतन्त्रको अनुभूति गराउनुका साथै देशको समग्र उन्नतिका लागि पनि यो समस्याको सही ढंगले समाधान आवश्यक छ ।

भूमि सम्बन्धी ऐन २०२१ मा गरिएको आठौँ संशोधनले यो समस्यालाई केही हदसम्म सम्बोधन गर्ने प्रयास गरेको छ । ऐनमा नै भूमिहीन र सुकुम्बासीको परिभाषा गरिएको छ । भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीले के कस्तो अवस्थामा जग्गा प्राप्त गर्न सक्छन भनेर पनि तोकिएको छ । ऐनमा नै भूमि समस्या समाधानका लागि आयोग गठन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । ऐन अनुसार भूमि सम्बन्धी नियममा संशोधन गरी भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई उपलब्ध गराउने जमिनको क्षेत्रफल अनि मुल कार्यप्रक्रियाहरू पनि नियममा नै उल्लेख गरिएको छ । भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउन तथा अव्यवस्थित बसोबासीलाई व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्य अनुरूप राष्ट्रिय भूमि आयोगले कार्य गरिरहेको छ । आयोगले यस कार्यलाई व्यवस्थित गर्न भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७८ र भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धि कार्यविधि, २०७८ तर्जुमा गरी लागु गरेको छ ।

सामान्यतया विपद्बाट प्रभावित हुनेहरू पनि भूमिहीन एवं गरिव समुदाय नै बढि हुने गरेका छन् । राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणले मनसुनजन्य विपद्बाट प्रभावित निजी आवास पुर्ननिर्माण तथा पुर्नस्थापना कार्यविधि, २०७७ लागु गरेको छ ।

उल्लेखित र यस्तै कार्यविधीको विषयमा समस्या भोग्ने व्यक्ति एवं परिवार तहमा राम्रो जानकारी हुन आवश्यक छ । अधिकारबाट बञ्चित समुदाय नै सचेत भई आफ्नो हक प्राप्तिको लागि लाग्दा मात्र त्यसले प्रभावकारी उपलब्धी हासिल हुन सक्दछ । यसै तथ्यलाई मनन गरी यो सामाग्री प्रकाशन गरिएको हो ।

प्रकाशक

पिपुल इन नीड,
सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र,
राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्च, नेपाल

विषय सूचि

मनसुनजन्य विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा
पुनर्स्थापना अनुदान कार्यविधि, २०७७ ७

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र
अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलनसम्बन्धि
कार्यविधि, २०७८..... ५५

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र
अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गा उपलब्ध
गराउनेसम्बन्धि कार्यविधि, २०७८..... ११५

मनसुनजन्य विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना अनुदान कार्यविधि, २०७७

स्वीकृत मिति : २०७७/०९/२६

प्रस्तावना: मनसुनजन्य विपद्बाट क्षतिग्रस्त निजी आवासलाई सुरक्षित तरिकाले मर्मत, प्रवालिकरण, पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापना गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित रूपले सञ्चालन गरी विपद् प्रभावितलाई प्रदान गरिने अनुदानलाई व्यवस्थित गर्न बान्छनीय भएकोले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ४८ बमोजिम कार्यकारी समितिले यो कार्यविधि बनाई जारी गरेको छ।

(कार्यकारी समितिको मिति २०७८/१०/१४ गतेको बैठकबाट भएको प्रथम संशोधन)

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ :

- (१) यस कार्यविधिको नाम “मनसुनजन्य विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना अनुदान कार्यविधि, २०७७” रहेको छ।
- (२) यो कार्यविधिले २०७७ जेष्ठ ३० गतेदेखि पछिका मनसुनजन्य बाढी पहिरोका घटनाहरूबाट प्रभावितहरूलाई मात्र समेट्नेछ। अन्य विपद् प्रभावितहरूको हकमा नेपाल सरकारले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ।
- (३) यो कार्यविधि तुरुन्त लागु हुनेछ।

२. परिभाषा : विषय र प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,-

- (क) “आवास इकाई” भन्नाले शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग (DUDBC) वा सम्बन्धित स्थानीय तहबाट स्वीकृत मापदण्ड, नक्शा एवम् डिजाइन अनुसारको प्रविधि अवलम्बन गरी निर्माण गरिएका आवासीय घर सम्भन्नुपर्छ ।
- (ख) “ऐन” भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ लाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ग) “कार्यकारी समिति” भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६ बमोजिम गठित कार्यकारी समिति सम्भन्नु पर्छ ।
- (घ) “जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति” भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १६ बमोजिम गठित जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति समभन्नु पर्छ ।
- (ङ) “जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोष” भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६ को नियम ११ बमोजिमको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोषलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (च) “जोखिम वर्ग” भन्नाले परिवारमा एकल महिला वा अपाङ्गता भएका व्यक्ति वा ज्येष्ठ नागरिक वा दीर्घरोगी वा बालबालिका मात्र भएको लाभग्राहीलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (छ) “परिवार” भन्नाले पीडितको पति वा पत्नी, छोरा, बुहारी, छोरी, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, बाबु, आमा, सौतेनीआमा र आफूले पालन पोषण गर्नुपर्ने दाजु, भाउजू, भाइ, बुहारी र दिदी, बहिनी सम्भन्नुपर्छ । सो शब्दले एकासगोलमा बसोबास गर्ने परिवारका अन्य सदस्य समेत जनाउनेछ ।
- (ज) “पुनर्निर्माण” भन्नाले विपद्बाट क्षति भएको निजी आवास लाभग्राहीको साविककै वा निज वा निजको परिवारको कुनै सदस्यको स्वामित्वमा रहेको अन्य कुनै उपयुक्त जग्गामा सुरक्षित नवनिर्माण गर्ने कार्यलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (झ) “पुनर्स्थापना” भन्नाले विपद्बाट क्षति भएको संरचना रहेको स्थानमा पुनर्निर्माण गर्न नमिल्ले र निजको बसोबास योग्य जमिन अन्यत्र कतै नभएको वा विपद्

प्रभावित भूमिहीन परिवारलाई अन्यत्र बसोबास गराउनुपर्ने अबस्थालाई सम्भन्नुपर्छ ।

- (ज) “प्रबलीकरण” भन्नाले विपद्बाट प्रभावित संरचनाहरूमा भएको क्षतिको प्राविधिक मूल्याङ्कनबाट मेजर रिपेयर (ग्रेड २) र माइनर रिपेयर (ग्रेड ३) गर्नु पर्ने भनी यकिन भएको मर्मत संभार सम्बन्धी कामलाई सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले विपद्बाट प्रभावित आवास पुनर्निर्माण लगत संकलनको लागि प्रयोग गरिने संलग्न अनुसूची-१ बमोजिमको प्रश्नावलीमा उल्लेखित भएको ग्रेड र प्राविधिक समाधान समेतलाई जनाउनेछ ।
- (ट) “प्राधिकरण” भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १० बमोजिम गठित राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण सम्भन्नु पर्छ ।
- (ठ) “सामान्य मर्मत संभार” भन्नाले पुनर्निर्माण वा प्रबलीकरण गर्न नपर्ने प्रकृतिको क्षतिको मर्मत संभारलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ड) “स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति” भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिम गठित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति सम्भन्नु पर्छ ।
- (ढ) “लाभग्राही” भन्नाले यस कार्यविधिको दफा ३ र ४ बमोजिम छनौट भएका व्यक्ति वा परिवार सम्भन्नुपर्छ ।
- (ण) “विपद् उत्थानशील प्रविधिको प्रयोग” भन्नाले भूकम्प उत्थानशील प्रविधि प्रयोग भएको, कटान तथा पहिरोको जोखिम आँकलन गरी सरक्षित ठानिएको, डुवानको जोखिम आँकलन गरी न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिएको पुनर्निर्माण सम्भन्नु पर्छ ।
- (त) “हकवाला” भन्नाले पैतृक सम्पत्तिमा अंशहक पाउने व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।
- (थ) “कार्यविधि” भन्नाले “मनसुनजन्य विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना अनुदान कार्यविधि, २०७७” लाई सम्भन्नुपर्छ ।

परिच्छेद-२

लाभग्राही पहिचान तथा अनुदान सम्झौता

३. लाभग्राही पहिचान :

- (१) स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले देहायको आधारमा लाभग्राहीको पहिचान गरी सूची सहितको विवरण जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमा पठाउनु पर्नेछ :
 - (क) अनुसूची -१ बमोजिमको ढाँचामा विद्युतिय प्रणालीमा प्रविष्ट गर्ने गरी संकलन गरिएको लगत र सो बमोजिमको क्षति विश्लेषण,
 - (ख) विपद्का घटनाबाट क्षति भएको घर बाहेक सोही स्थान वा अन्यत्र बसोबास योग्य अर्को घर, आवास नभएको व्यक्ति वा परिवार,
 - (ग) सम्बन्धित वडाले विद्युतिय प्रणालीमा प्रविष्ट भई प्रणालीमा देखिएको विवरणको आधारमा लाभग्राही कायम गर्न गरेको सिफारिस,
 - (घ) सम्बन्धित व्यक्तिको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि वा राष्ट्रिय परिचयपत्र,
 - (ङ) जग्गाधनी प्रमाण पूर्जाको प्रतिलिपि वा बसोबासको प्रमाण खुल्ने कुनै कागजात वा भोगचलन खुलेको सर्जिमिन मुचुल्का,
 - (च) यस कार्यविधि बमोजिम जोखिम बर्गमा पर्ने भए सो को पुष्टि हुने सरकारी निकायबाट जारी भएको कागज प्रमाण ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम लाभग्राही पहिचान गर्दा एक परिवारबाट एक भन्दा बढी लाभग्राही नपर्ने गरी गर्नुपर्नेछ । तर विपद्को घटना हुनुभन्दा अगावै अंशवण्डा गरेका वा मानो छुट्टिई भिन्न बसेको परिवारलाई छुट्टै घर परिवारमा गणना गर्न वाधा पुर्याएको मानिने छैन ।

४. लाभग्राही कायम गर्ने :

- (१) जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले दफा ३ को उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त भएको सूचीमा समावेश भएको व्यक्तिको सङ्कलित लगत र सो को क्षति विश्लेषण तथा सिफारिसको अध्ययन गरी विपद् प्रभावित परिवार मात्र

समावेश हुने गरी लाभग्राही कायम गर्नुपर्नेछ । यसरी लाभग्राही कायम गर्दा प्रबलीकरणका लाभग्राही, पुनर्निर्माणका लाभग्राही र पुनर्स्थापनाका लाभग्राही भनी छुट्टाछुट्टै रूपमा बर्गीकरण गरी कुनै लाभग्राही जोखिम बर्गमा पर्ने भए सो समेत खुलाई विवरण तयार गर्नुपर्नेछ ।

(२) जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले दफा ३ को अधीनमा रही देहाय बमोजिमका थप आधारहरूमा लाभग्राही कायम हुने व्यक्ति छनौट गर्नसक्नेछ :

- (क) एकाघर परिवारको सदस्यको नाममा घरजग्गा भएको तर घर जग्गाको स्वामित्व भएको सदस्य विदेशमा भएको अवस्थामा घर बनाउनको लागि दोहोरो लाभग्राही कायम नहुने गरी घर परिवारको नाता प्रमाणित भएका हकवाला व्यक्ति,
- (ख) कुनै ठाउँमा जग्गा नापी नै नभएको तर बस्ती बसेको अवस्थामा त्यस्ता बस्तीका क्षतिग्रस्त घरका घरधनीहरूको हकमा त्यस्तो बसोबास भएको जग्गा व्यक्तिगत भए नापी गरी गराई नियम अनुसार जग्गाधनी प्रमाणपूर्जा प्राप्त गरेको व्यक्ति वा सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिस र सर्जिमिन मुचुल्काको आधारमा क्षतिग्रस्त आवासले चर्चेको जमिन ठहर हुने सम्बन्धित व्यक्ति,
- (ग) विपद्बाट क्षतिग्रस्त आवास भएकै स्थानमा वा जिल्ला भित्रकै अन्य उपयुक्त स्थानमा वा क्षतिग्रस्त घर भएको जिल्ला बाहिर अन्य जिल्लामा रहेको लाभग्राहीका जग्गामा निजी आवास पुनर्निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति,
- (घ) विपद् प्रभावित जिल्लाका जोखिमयुक्त स्थानमा जग्गा भएको वा जग्गानै नभएको कारणले स्थानान्तरण हुनुपर्ने व्यक्ति,
- (ङ) जग्गाधनीको मृत्यु भई हकवालाहरूमा नामसारी हुन बाँकी भएको अवस्थामा मृतकको हकवालाले मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र सहित निवेदन दिएकोमा सबै हकवालाहरूको मञ्जुरीमा हकवालामध्ये कुनै एक व्यक्ति ।
- (च) सोही प्रदेश भित्रको अन्य जिल्लामा घटेको विपद्को घटनामा परी लाभग्राही कायम भएको परिवारलाई आफ्नो जिल्ला अन्तर्गत पुनर्स्थापना गराउनु पर्ने अवस्था भएमा छोड्ने र लिने दुबै स्थानीय

तहको सहमति लिई लाभग्राही कायम गर्नुपर्नेछ । तर अन्य प्रदेशको लाभग्राही भएमा कार्यकारी समितिको सिफारिस समेत आवश्यक पर्नेछ ।

- (३) लाभग्राही कायम गर्ने प्रयोजनका लागि सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले तयार गरेको सूचीको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकले आवश्यकता अनुसार प्राविधिक कर्मचारी खटाई पुनर्मुल्यांकन गरी कायम गर्नुपर्नेछ ।
- (४) जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले उपदफा (१) बमोजिम कायम भएको लाभग्राहीको सूची अनुदान सम्भौताका लागि स्थानीय तह मार्फत सम्बन्धित वडा कार्यालयमा र लाभग्राहीको खाता खोल्ने प्रयोजनको लागि पायक पर्ने बैंकमा पठाउनुपर्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिम सम्बन्धित स्थानीय तहको वडा कार्यालयमा सम्भौताका लागि पठाईएका लाभग्राहीको लागि यस कार्यविधि बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले ब्यहोर्नुपर्ने यस कार्यविधिको दफा ५ को उपदफा (३) बमोजिमको लागत सहभागिताको अनुदान रकम जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सम्बन्धित तहमा माग गरी पठाउनुपर्नेछ ।
- (६) पुनर्निर्माणका लाभग्राहीले निजी आवास पुनर्निर्माण सम्भौता गर्नु अघि स्वीकृत मापदण्ड बमोजिम आवासको नक्सा तथा डिजाईन सम्बन्धित स्थानीय तहबाट स्वीकृत गराईसकेको हुनुपर्नेछ ।

परिच्छेद-३

वित्तीय प्रबन्ध र अनुदान व्यवस्था

५. वित्तीय प्रबन्ध :

- (१) लाभग्राही अनुदान प्रयोजनका लागि संघले ब्यहोर्नु पर्ने लागत सहभागिता अनुसारको रकम प्राधिकरणले जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोषमा उपलब्ध गराउनेछ ।

- (२) अनुदान प्रयोजनको लागि हुने कुल लागत मध्ये स्थानीय तहका हकमा महानगरपालिका/ उपमहानगरपालिकाले २० प्रतिशत, नगरपालिकाले १५ प्रतिशत र गाउँपालिकाले १० प्रतिशत व्यहोर्ने तथा ३० प्रतिशत प्रदेश सरकारले र बाँकी संघीय सरकारले व्यहोर्ने गरी लागत सहभागीताका आधारमा तीनै तहका सरकारबाट प्रबन्ध गरिनेछ। यसरी प्रदेश वा स्थानीय तहबाट लागत सहभागिता व्यहोर्ने नसक्ने भएपनि निजी आवास मर्मत, प्रवलीकरण, पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापना गर्ने काममा संघीय सरकारले व्यहोर्नु पर्ने भनि तोकिएको अनुदान रकम उपलब्ध गराउने बाधा पर्नेछैन।
- (३) प्रदेश र स्थानीय तहले लागत सहभागिताको रकम उपलब्ध गराउने विधि प्राधिकरणले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ।
- (४) जिल्ला प्रशासन कार्यालयले उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त रकमको आम्दानी तथा खर्चको छुट्टै विवरण तयार गरी राख्नुपर्नेछ।

६. अनुदान रकम :

- (१) यस कार्यविधि बमोजिम कायम भएका लाभग्राहीले दोहोरो नपर्ने गरी आफू कायम भएको लाभग्राही बर्गको एउटा मात्र अनुदान रकम बैंक खातामार्फत प्राप्त गर्नेछ :
- (क) निजी आवास मर्मत वा प्रवलीकरण अनुदान : मर्मत वा प्रवलीकरणका लाभग्राहीले सम्भ्रौता अनुसार कार्यसम्पन्न गरेको प्राविधिक जाँचपास प्रतिवेदनको आधारमा एकमुष्ट पचास हजार रुपैयाँ,
- (ख) निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदान : पुनर्निर्माणका लाभग्राहीले निजी आवास पुनर्निर्माणको लागि क्षतिको यथार्थ प्राविधिक मुल्याङ्कनका आधारमा बढीमा हिमाली जिल्लामा पाँच लाख रुपैयाँ, पहाडी जिल्लामा चार लाख रुपैयाँ तराईका जिल्लामा तीन लाख रुपैयाँ तीन किस्तामा देहाय बमोजिमको रकम:
१. सम्भ्रौता हुनासाथ पहिलो किस्ता बापत पचास हजार,
 २. प्लिनथ लेभलसम्म आवास निर्माण सम्पन्न गरिसकेपछि अनुसूचि -६ बमोजिम निर्माण सम्पन्न गरेको प्राविधिक जाँच प्रतिवेदनको आधारमा दोस्रो किस्ता बापत हिमाली जिल्लामा दुई लाख पचास हजार रुपैयाँ, पहाडी जिल्लामा दुई लाख रुपैयाँ र तराई जिल्लामा एक लाख पचास हजार,

३. निर्माण सम्पन्न गरिसकेपछि प्राविधिकको अन्तिम जाँच प्रतिवेदनको आधारमा अन्तिम किस्ता वापत हिमाली जिल्लामा दुई लाख रुपैयाँ, पहाडी जिल्लामा एक लाख पचास हजार रुपैयाँ र तराई एक लाख रुपैयाँ,
 ४. माथि बुँदा नं.३ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि अन्तिम किस्ता वापतको रकम भुक्ताना माग गर्नु अघि लाभग्राहीले विपद्ले असर पारेको पुरानो आवास भत्काई सफा गरिसकेको हुनुपर्ने र यो कुरा स्थानीय तहबाट खटिने प्राविधिकको प्रतिवेदनमा स्पष्ट उल्लेख भएको हुनुपर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायका लाभग्राहीलाई देहाय बमोजिमको अतिरिक्त घडेरी जग्गा वा अनुदान रकम उपलब्ध गराइनेछ :
- (क) पुनर्निर्माण वा पुनर्स्थापनाका लाभग्राहीको हकमा निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदानको अतिरिक्त अस्थायी आवास निर्माणको लागि सम्झौता हुनासाथ पहिलो किस्ता पच्चिस हजार र अस्थायी आवास बनाइसके पछि कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनका आधारमा थप पच्चिस हजार गरी जम्मा पचास हजार रुपैयाँ समेत उपलब्ध गराइनेछ ।
 - (क १) उपदफा २ (क) बमोजिम अस्थायी आवास निर्माणको अनुदान नलिई अन्यत्र बसी पुनर्निर्माण वा पुनर्स्थापना गर्ने लाभग्राहीले वडा समितिले गरेको सिफारिसको आधारमा सम्झौता हुनासाथ पहिलो किस्ता पच्चीस हजार र स्थानीय तहले बाँकी रकम दिन उपयुक्त छ भनि सिफारिस गरे पछि अन्तिम किस्ता पच्चीस हजार गरी पचास हजार रकम उपलब्ध गराइनेछ ।
 - (ख) पुनर्स्थापनाका लाभग्राहीका लागि नेपाल सरकारले आवास निर्माणको लागि उपयुक्त जग्गा (घडेरी) उपलब्ध गराउनेछ । यदि सरकारले जग्गा (घडेरी) उपलब्ध गराउन नसकेमा वा लाभग्राहीले चाहेमा निजलाई निजी जग्गा (घडेरी) खरिदको लागि रजिष्ट्रेशन दस्तुर तिरेको प्रमाणित लिखतको आधारमा बढामा तीनलाख रुपैयाँसम्म जग्गादाताको बैंक खातामा अनुदान बापतको रकम उपलब्ध गराइनेछ ।
 - (ख १) उपदफा (ख) बमोजिम पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापनाका लाभग्राहीले घडेरी अनुदान लिनको लागि निज वा निजको परिवारको सदस्यको

नाममा नेपालको कुनै पनि स्थानमा घडेरी योग्य जग्गा नभएको भनी अनुसूची ७ बमोजिमको स्वघोषणा फारम भर्नुपर्नेछ । लाभग्राहीले गलत मनसायले विवरण पेश गरी घडेरी अनुदान लिएको पाईएमा अनुदान रकम फिर्ता गरी लाभग्राहीको सूचीबाट समेत हटाइनेछ ।

७. अनुदान सम्भौता :

- (१) दफा ४ को उपदफा (४) बमोजिम प्राप्त भएको लाभग्राहीहरूको सूचीका आधारमा सम्बन्धित वडाअध्यक्षले वडा कार्यालयमा मर्मत वा प्रवलीकरणका लाभग्राहीसँग अनुसूची-२ को ढाँचामा र पुनर्निर्माण वा पुनर्स्थापनाका लाभग्राहीसँग अनुसूची -३ को ढाँचामा अनुदान सम्भौता गरी सो को एक/एक प्रति जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको सम्भौताको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले लाभग्राहीहरूलाई पायक पर्ने बैकमा पहिलो किस्ता बापतको एकमुष्ट रकम सम्बन्धित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय मार्फत लाभग्राहीको खातामा निजले भुक्तानी पाउने गरी रकम निकास गर्नुपर्नेछ । तर लागत सहभागिता व्यहोर्ने तीनै तहमध्ये कुनै तहबाट रकम प्राप्त नभईसकेको अवस्थामा जुन तहबाट रकम प्राप्त भएको छ सोही रकम मात्र निकास गर्न यस प्रावधानले बाधा पुग्नेछैन ।
- (३) सम्भौता पत्र तथा खर्च विवरण सम्बन्धी अभिलेख सम्बन्धित वडा, स्थानीय तह, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रदेश सरकार र प्राधिकरणले राख्नु पर्नेछ ।

८. लाभग्राहीले अनुदान रकम प्राप्त गर्ने सम्बन्धी अन्य व्यवस्था : .

- (१) अनुसूची -१ बमोजिम सङ्कलित विपद् प्रभावितहरूको तथ्याङ्क विश्लेषण गर्दा क्षतिको स्तर (ग्रेड) २ (साथै प्राविधिक समाधान -मेजर रिपेयर गर्नुपर्ने भएको र क्षतिको स्तर (ग्रेड) ३ (साथै प्राविधिक समाधान -माइनर रिपेयर गर्नुपर्ने वर्गका) घरधनीहरूलाई प्रबलीकरण अनुदान उपलब्ध गराइनेछ । तर सो विश्लेषण क्षतिको स्तर (ग्रेड) तीन (मेजर रिपेयर), चार वा पाँचमा सूचीकृत हुनुको साथै प्राविधिक समाधान (मेजर रिपेयर वा पुनर्निर्माण) गर्नुपर्ने वर्गका घरधनीहरूलाई भने पुनर्निर्माण अनुदान रकम उपलब्ध गराइनेछ ।

- (२) कुनै लाभग्राहीले निजले पाउने अनुदान रकम भन्दा बढी रकम खर्च गरी जग्गा खरिद गर्न, मर्मत वा प्रबलीकरण गर्न, पुनर्निमाण गर्न वा पुनर्स्थापित हुन चाहेमा वा खर्च गरेमा निजले पाएको अनुदान रकम भन्दा जति बढी रकम खर्च गरेतापनि त्यसरी खर्च गरेको रकम लाभग्राही स्वयंमले व्यहोर्नुनेछ ।
- (३) जोखिमयुक्त बस्तीबाट अन्यत्र बसोबास सानुपर्ने भनी स्थानीय तहको सिफारिसमा प्राधिकरणबाट किटान भएका घरधनीहरू मध्ये कुनै घरधनीले आफ्नो इच्छा अनुसार अन्यत्र सुरक्षित स्थानमा बसोबास गर्न चाहेमा निजलाई पनि पुनर्स्थापनाको लाभग्राही कायम गरी निजी आवास पुनर्निर्माणका लागि लाभग्राही सरह अनुदान रकम उपलब्ध गराइनेछ ।
- (४) स्थायी आवास मर्मत वा प्रबलीकरण अनुदान रकम थप ब्यवस्था देहायका अनुसार हुनेछ :-
- (क) प्रबलीकरण वा मर्मत गर्न योग्य घरहरू मापदण्ड अनुसार मर्मत वा प्रबलीकरण भइसकेको भएमा प्राविधिक निरीक्षण प्रतिवेदनको आधारमा एकमुष्ट अनुदान रकम उपलब्ध गराउन सकिनेछ । तर क्षतिको स्तर (ग्रेड) १ भई प्राविधिक समाधान जुनसुकै भएको र क्षतिको स्तर (ग्रेड) २ को प्राविधिक समाधान साधारण मर्मत गर्नुपर्ने भनी यकीन भएका घरका घरधनीहरूले यस कार्यविधि बमोजिम प्रबलीकरण गर्न अनुदान रकम पाउने छैनन् ।
- (ख) लाभग्राही सूचीमा सूचीकृत भई निजी आवास पुनर्निर्माण गर्नका लागि अनुदान प्राप्त गर्ने गरी सम्भौता गरेका तर पुनर्निर्माण हुने क्रममा घर भत्काउनु नपर्ने भई विपद् उत्थानशील प्रविधि प्रयोग गरी प्रबलीकरण गरेको अवस्थामा उक्त घरधनी लाभग्राहीलाई प्रबलीकरणको वर्गमा राखी सोही अनुरूप अनुदान सम्भौता परिमार्जन गरी प्रबलीकरण कार्यसम्पन्न गरेको अवस्थामा प्राविधिक जाँचको आधारमा प्राधिकरणले तोकोको प्रबलीकरण अनुदान रकम उपलब्ध गराइनेछ ।

तर कुनै लाभग्राहीले उक्त रकमबाट प्रबलीकरण नगरेमा वा सम्बद्ध प्राविधिकबाट निरीक्षणको क्रममा मापदण्ड अनुरूप प्रबलीकरण गरेको नदेखिएमा प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही हुनेछ ।

- (५) निजी आवास मर्मत वा प्रबलीकरण वा मर्मत गर्नका लागि अनुदान प्राप्त गर्नेगरी

सम्भौता गरेका तर काम गर्ने क्रममा उक्त घर भत्किएका वा भत्काउनुपर्ने अवस्था भई पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने भनी प्राविधिक प्रतिवेदनबाट प्रमाणित भएमा उक्त घरधनी लाभग्राहीहरूलाई पुनर्निर्माणको बर्गमा राखी सोही अनुरूप अनुदान सम्भौतामा परिमार्जन गरी अनुदान सहयोग उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

- (६) क्षति भएको लाभग्राहीको एकासगोलका व्यक्तिहरूको अर्को आवासीय घर भएमा अनुदान रकम दिइने छैन तर सो विपद्को घटना हुनु अगावै निजहरूको अंशवण्डा भइसकेको वा परिवार छुट्टि भिन्न भई घर भत्किएको र लाभग्राहीको सूचीमा नाम समावेश भएकाहरूको हकमा अन्यत्र वा सोही स्थानमा क्षति नभएको बसोबास योग्य घर रहेको घरधनी बाहेक अन्य लाभग्राही घरधनीहरूले पुनर्निर्माण वा पुनर्स्थापना वापतको अनुदान रकम पाउन सक्नेछन् । तर मर्मत वा प्रबलीकरणको अनुदानका लागि भने एउटा घरमा जतिसुकै घरधनीको स्वामित्व भएपनि एकजना मात्र लाभग्राही हुनेछन् ।
- (७) विपद्को घटना घट्नु अगावै सम्बन्धित मालपोत कार्यालयमा अंशवण्डा कागत पारित गरी वा अंशवण्डा कागत अड्डाबाट पारित नगरेको भएतापनि सो घटना अगावै मानो छुट्टै घर बनाई बसेको रहेछ र विपद् प्रभावित तथाङ्कमा परेको र छुट्टि भिन्न भई अलग घर बनाई बसोबास गरेको अवस्थामा स्थानीय गाउँपालिका/नगरपालिका/उप-महानगरपालिका/ महानगरपालिका प्रमुख वा निजले तोकेको कर्मचारीको रोहवरमा हुने सर्जिमिनको आधारमा पुष्टि भएमा त्यस्तो विपद् प्रभावित घरधनीलाई समेत छुट्टै घरपरिवारमा गणना गरी अनुदान उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
- (८) लाभग्राहीको सूचीमा परेका भूमिहीन विपद् पीडितहरूको घरबासको लागि स्थानान्तरण हुन नचाही परम्परादेखि भोग गर्दै आएको साविकको बसोबास गरेको जग्गामा नै निजी आवास पुनर्निर्माण गर्न चाहेको अवस्थामा निजहरूले भोग गरेको जग्गामा निजी आवास पुनर्निर्माण गर्न अनुदान रकम उपलब्ध गराउन सकिनेछ । सो को लागि घरवासको क्रममा जडान भएका धारा, विद्युत, टेलिफोन आदिको प्रमाण सहित सार्वजनिक मुचुल्काको आधारमा स्थानीय तहबाट सिफारिस भै जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय गर्नुपर्नेछ । यस्तो जग्गामा पुनर्निर्माण गर्न निजी आवासको घरको लम्बाई, चौडाई, उचाई, साइट प्लान, सडकको अधिकार क्षेत्रभित्रबाट दूरी लगायत विवरणहरू पेश गरी घर निर्माण स्वीकृतिका लागि दिएको निवेदन स्थानीय तहले अभिलेखिकरण

गरी निर्माण स्वीकृति दिन सक्नेछ । तर यस्तो स्वीकृतिलाई जग्गा दर्ताको प्रमाणको रूपमा लिइनेछैन ।

- (९) सार्वजनिक जग्गा र सरकारी जग्गा बाहेक विभिन्न किसिमका गुठी, विर्ता र गुठी अधिनस्थ जग्गा, मोही लागेको जग्गा, स्वावासी, वेनिस्सा, गाउँ ब्लक, कोदाली, आँकडा, विटौरी, उखडा समेतका जग्गामा बसोबास भई घर क्षति भएका लाभग्राहीका हकमा निज बसोबासीसँग घरबास भएको जग्गाको भोग सम्बन्धी कुनै निस्सा, रसिद वा पूर्जा भए सो निस्सा रसिद वा पूर्जाको आधारमा स्थानीय तहले गरिदिएको सिफारिस र त्यस्तो निस्सा रसिद वा पूर्जा नभएको अवस्थामा सोही व्यहोराको सिफारिस एवं क्षतिग्रस्त घरवास भएको जग्गाको कम्तीमा दुई जना संधियारहरूले घरबास भएको जग्गाको, भोग चलन गरेको हो भनी गरिदिएको सर्जमिन मुचुल्काका आधारमा त्यस्ता घरधनी लाभग्राहीसँग घरनिर्माण अनुदान सम्भौता गर्न सकिनेछ । तर यस्तो सम्भौतालाई जग्गा दर्ताको प्रमाणको रूपमा लिइनेछैन । विपद् प्रभावित लाभग्राहीले निर्माण गर्ने निजी आवासको हकमा घरहरूको लम्बाई, चौडाई, उचाई, साइट प्लान, सडक सीमा (Right of Way) बाट दूरी लगायत विवरणहरू पेश गरी घरनिर्माण स्वीकृतिका लागि दिइएको निवेदन स्थानीय तहले हेरी जाँची अभिलेखिकरण गरी निर्माण गर्न स्वीकृति दिनसक्नेछ ।
- (१०) विपद्बाट क्षतिग्रस्त बस्ती क्षेत्रका निजी आवास पुनर्निर्माणका लाभग्राहीको घर भत्काउने क्रममा जोडिएका घरहरू भत्कन गएमा त्यसरी भत्कन गएका घरका घरधनीहरूलाई प्रक्रिया पुरा गरी लाभग्राही कायम गर्न सकिनेछ ।
- (११) विपद्बाट क्षति पुगेका प्राचीन वस्ती क्षेत्रका लाभग्राही घरधनीहरू बहुतल्ले एवं बहुस्वामित्वको संरचनामा जान चाहेमा स्थानीय तहको सिफारिसको आधारमा प्राधिकरणले निर्णय गरी त्यस्ता घरधनीहरूलाई लाभग्राही कायम गरी अनुदान रकम उपलब्ध गराइनेछ ।
- (१२) जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिद्वारा लाभग्राही कायम गरिएको लाभग्राही सूचीमा समावेश भएका तर अनुदान सम्भौता हुनु अगावै घरधनी स्वयंले घर निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिसकेका घरधनी लाभग्राहीको हकमा निर्मित वा निर्माणधीन घर जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले तोकेको संस्था, निकाय वा प्राविधिकहरूले चेकजाँच गर्दा विपद् उत्थानशील प्राविधिको प्रयोग भएको पाईएमा त्यसको अभिलेख राखी अनुदान उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

परिच्छेद-४

विविध

९. विपद् उत्थानशील प्रविधिको प्रयोग :

- (१) निजी आवास निर्माण वा प्रबलीकरण गर्दा स्वीकृत राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्डको प्रयोग र पालना गर्नुपर्नेछ ।
- (२) निजी आवास पुनर्निर्माण तथा प्रबलीकरणको प्राविधिक मापदण्ड शहरी विकास मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।।
- (३) लाभग्राहीले उपदफा (२) बमोजिमको प्राविधिक मापदण्डको प्रयोग र पालना गरी आफूले चाहेको अनुसूची-५ मा संलग्न भएको नमूना आवासको नक्सा अनुसारको वा भूकम्प प्रतिरोधात्मक प्रविधि अनुसार अन्य डिजाइनहरूको घर बनाउन सक्नेछ ।
- (४) प्रमुख जिल्ला अधिकारीले निजी आवास पुनर्निर्माण, प्रबलीकरण वा मर्मत कार्यको प्रगती निरीक्षण र प्रमाणीकरण गर्नको लागि जिल्लामा उपलब्ध संघ, प्रदेश वा स्थानीय तहको सम्बन्धित प्राविधिक कर्मचारीलाई खटाउनेछ ।

१०. जोखिम बर्गका लाभग्राहीका लागि विशेष व्यवस्था गर्नुपर्ने :

- (१) जोखिम बर्गका लाभग्राहीले आफूले चाहेको कुनै प्रतिनिधिद्वारा स्वयंसेवकको रूपमा अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा प्रतिनिधि तोक्यो कार्य गराउन सक्नेछ । यदि त्यस्तो व्यक्ति नभएमा सम्बन्धित स्थानीय तहले कर्मचारी खटाउन सक्नेछ ।
- (२) जोखिम वर्गमा पर्ने लाभग्राहीहरू मध्ये निजहरूले अनुदान रकम लिएर पनि घर पुनर्निर्माण गर्न नसक्ने अवस्थामा स्थानीय तहले आवश्यक सहयोग गर्न सक्नेछ ।

११. दोहोरो सहयोग नपाउने :

स्वदेश वा विदेशी साभेदार संस्थाको सहयोगमा निजी आवास पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना एवम् प्रबलीकरण गर्न अनुदान पाएको लाभग्राहीलाई यस कार्यविधि बमोजिम आवास अनुदान उपलब्ध गराइने छैन । तर निजी आवास पुनर्निर्माण गर्नको लागि

प्राधिकरणबाट पहिलो किस्ता अनुदान दिएका लाभग्राहीलाई कुनै साभेदार संस्थाले प्राधिकरणको अनुमतिमा निश्चित मापदण्ड र प्रक्रिया पूरा गरी बाँकी किस्ता दिई निजी आवास पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना एवम् प्रबलीकरण गर्न सक्नेछन् । विपद् पछि निजी आवास भवन नै प्राप्त गरेका लाभग्राहीले भने यो सुविधा प्राप्त गर्ने छैनन् ।

१२. एकीकृत बस्ती र पूर्वाधार विकासका लागि अनुदान :

- (१) एकै स्थानका ५ वा सो भन्दा बढी लाभग्राहीहरूको घरहरू क्षतिग्रस्त भई नयाँ सुरक्षित ठाउँमा सामुहिक स्थानान्तरणको लागि राजी भई स्थानीय तहबाट सिफारिस भई आएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले दुबै स्थानको भौगर्भिक अध्ययन गराई उपयुक्त भएमा सो स्थानमा जग्गा खरिद गर्न रजिष्ट्रेशन दस्तुर तिरेको प्रमाणित लिखतको आधारमा प्रति लाभग्राही बढीमा तीन लाख रुपैयाँ सम्म अनुदान उपलब्ध गराउनेछ । सो भन्दा बढी रकमको जग्गा खरिद गर्नु पर्ने भएमा लाभग्राहीहरू स्वयंले थप रकम व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । यस सम्बन्धी सहजीकरण र सम्भौता स्थानीय तहबाट हुनेछ ।
- (२) एक स्थानीय तहको बस्ती अर्को स्थानीय तहमा स्थानान्तरण हुन चाहेमा दुबै स्थानीय तहको आपसी समन्वयमा बस्ती स्थानान्तरित हुने स्थानीय तहले सम्भौता गर्नेछ । सम्भौता बमोजिमको रकम जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोष मार्फत उपलब्ध हुनेछ ।
- (३) सामुहिक स्थानान्तरण भई पुनर्स्थापना हुन चाहने लाभग्राहीहरूले नयाँ स्थानमा निजी आवास निर्माण गर्न पुनर्निर्माण अनुदान पनि प्राप्त गर्नेछन् । यदि स्थानान्तरण भई गएमा साविकको जग्गा सार्वजनिक/सरकारी भएमा सो जग्गा वा संरचना नेपाल सरकारको हुनेछ ।
- (४) माथि उपदफा (१) अनुसार सामुहिक स्थानान्तरण भएको स्थानमा पूर्वाधार विकास गर्नुपर्ने भएमा पूर्वाधार विकासको लागि स्थानीय तह, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारका निकायहरूबाट सहभागिताका आधारमा स्रोतको व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

१३. निर्माण सामग्री उपलब्ध गराउन सहयोग गर्ने :

लाभग्राहीले निर्माण गर्ने निजी आवासका लागि आवश्यक पर्ने जस्तापाता, सिमेन्ट र काठ लगायतका निर्माण सामग्रीहरू स्थानीय बजारमा पर्याप्त मात्रामा उपलब्ध गराउन, गुणस्तर कायम गर्न गराउन तथा सो को नियमन गर्न गराउन सम्बन्धित जिल्ला विपद्

व्यवस्थापन समितिले आपूर्ति व्यवस्थापन तथा सहजीकरण गर्नुपर्नेछ । यो समितिले निर्माण सामाग्रहीहरूको गुणस्तरको समेत आवास्यक अनुगमन गर्न सक्नेछ ।

१४. जीविकोपार्जन सम्बन्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने :

स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारका निकायहरूले गैर सरकारी क्षेत्रहरूसँग समन्वय गरी विपद् प्रभावित भई स्थानान्तरण भएका लाभग्राहीहरूलाई उनीहरूको जीवन निर्वाहको लागि सीपमुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु गराउनुपर्नेछ । यस्ता कार्यक्रम तय गर्दा एकल महिला, बालबालिका, विपन्न, जेष्ठ, नागरिक, अपांगता भएका व्यक्तिको जीविकोपार्जन तथा आय आर्जनलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।

१५. समयमै कार्य सम्पन्न गर्नु पर्ने :

लाभग्राहीले अनुदान सम्भौता गरेको मितिले दूई वर्ष भित्रमा सम्भौता बमोजिमको निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नुपर्नेछ । तर पहिलो किस्ता प्राप्त गरेका लाभग्राहीहरूले दुई वर्षभित्र कार्य सम्पन्न नगरेमा उक्त रकम सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ ।

१६. प्राथमिकता दिनुपर्ने :

यो कार्य विधि कार्यान्वयन गर्दा विपन्न, सिमान्तकृत, अल्पसंख्यक र जोखिम वर्गमा पर्ने लाभग्राहीलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।

१७. स्थानीय श्रममुलक प्रविधिलाई प्रोत्साहन गर्ने :

यो कार्यविधि कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय स्रोतसाधन, ज्ञान, सीप र श्रमलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

१८. दोहोरो सुविधा नपाउने :

- (१) यो कार्यविधि अनुसार निजी आवास मर्मत वा प्रवलीकरण, पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापित अनुदान रकम प्राप्त गर्ने लाभग्राहीलाई नेपाल सरकारबाट जारी भएका अन्य कार्यविधि र मापदण्ड बमोजिम उल्लिखित अनुदान रकम उपलब्ध गराईने छैन । यदि प्राप्त गरि सकेको रहेछ भने प्राप्त गरेको अनुदान रकम घटाएर मात्र यस कार्यविधि बमोजिमको अनुदान प्रदान गरिनेछ ।

- (क) यस कार्यविधि बमोजिम घडेरी खरिद अनुदान रकम प्राप्त गरी आवास पुनर्निर्माण गरेको लाभग्राहीले अन्तिम किस्ता प्राप्त गरेको मितिले १० (दश) वर्षसम्म जग्गाको हक हस्तान्तरण र बिक्री गर्न पाउनेछैन ।
- (ख) बुँदा नं. (क) अनुसारको अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने दायित्व सम्बन्धित स्थानीय तहको हुनेछ ।

१९. कर्मचारी खटाउन तथा अनुगमन गर्न सक्ने :

- (१) प्राधिकरणले कुनै जिल्लामा अनुदान सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्न आवश्यक समन्वय गरी प्राधिकरण वा अन्य निकायबाट निश्चित अवधिको लागि कर्मचारी काजमा खटाउन सक्नेछ । अन्य निकायबाट काज खटाउँदा सम्बन्धित निकायसँग प्राधिकरणले कर्मचारी माग गरी खटाउनु पर्नेछ ।
- (२) प्राधिकरणले यस कार्यविधि कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन तथा आवश्यक सहजिकरण गर्नेछ ।

२०. निर्देशन दिन सक्ने :

प्राधिकरणले यो कार्यविधि बमोजिमको काम बारबाहीका सन्दर्भमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई निर्देशन दिन सक्नेछ । त्यस्तो निर्देशन पालना गर्न ती समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

२१. कारबाही हुने :

यस कार्यक्रमबाट लाभान्वित हुन झुठ्ठा सिफारिस गरेको पाइएमा निजसँग निजी आवास अनुदान सम्भौता भइसकेको रहेछ भने त्यस्तो सम्भौता रद्द तथा अनुदान लिएको भए सो रकम सरकारी बाँकी सरह अमुल उपर गरी त्यस्ता व्यक्तिहरूलाई प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही हुनेछ ।

२२. स्वदेशी वा विदेशी संघ संस्थाबाट गरिने सहायता सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) कुनै स्वदेशी वा विदेशी संघ संस्था वा व्यक्तिले लाभग्राहीलाई निजी आवास भवन पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना, स्थानान्तरण, मर्मत वा प्रबलीकरणका लागि अनुदान वितरण गर्दा यो कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

- (२) कुनै स्वदेशी वा विदेशी संघ संस्था वा व्यक्तिले निजी आवास निर्माण गर्न वा जग्गा खरिद गर्न वा त्यस्तो कामको लागि अन्य प्राविधिक सहयोग गर्दा सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालय मार्फत प्राधिकरणको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

२३. अनुसूचीमा हेरफेर तथा संशोधन गर्नसक्ने :

प्राधिकरणले गृह मन्त्रालयसँगको समन्वयमा यो कार्यविधिका अनुसूचीहरूमा आवश्यकता अनुसार हेरफेर थपघट तथा संशोधन गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची १

दफा ३ को उपदफा (१) क सँग सम्बन्धित

विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनस्थापना अनुदान वितरण लगत
संकलन प्रश्नावली

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
काठमाण्डौ

विपद् प्रभावित परिवारको लगत संकलन कार्यक्रम
(सम्भव भएसम्म घरधनीबाट विवरण लिनुपर्दछ)

परिचयात्मक विवरण

सर्वेक्षकको नाम, थर : सर्वेक्षण कोड :

सर्वेक्षकको कोड : (३ अंकको)

सर्वेक्षण मिति : २०७७/...../.....

घरको ठेगाना :

प्रदेश	जिल्ला	गाउँपालिका/ नगरपालिका	वडा नं.	वडा खण्ड नं.	गाउँ/बस्ती/ टोल	घर रहेको स्थान (GPS Location)
						अक्षांश : देशान्तर :

१. घरधनी सम्बन्धी विवरण

१.१ हालैको (विपद्) बाट तपाईंको कतिवटा घरमा क्षति भयो ? संख्या

१.२ विपद्बाट क्षति भएको तपाईंको घरमा कतिवटा परिवारको स्वामित्व थियो ? संख्या

१.३ विपद्बाट क्षति भएका घरको घरधनीको नाम, थर र लिङ्ग लेख्नुहोस् ।

क्र.सं.	पहिलो नाम	बीचको नाम	थर	लिङ्ग १.पुरुष २.महिला ३.अन्य	उमेर (पुरा गरेको वर्ष)	नागरिकता प्र.प. नं./ जिल्ला, जारी भएको मिति	बाबुको नाम थर	छुट्टी भिन्न भएको वा नभएको	यदि छुट्टी भिन्न भएको भए छुट्टी भिन्न भएको मिति
१.									
२.									
३.									

१.४ घरधनी र उत्तरदाता एकै व्यक्ति हो ?

१. हो (१.६ मा सिधै जानुहोस्)

२. होइन

१.५ उत्तरदाताको नाम, थर लेख्नुहोस् ।

क्र.सं.	पहिलो नाम	बीचको नाम	थर	लिङ्ग १.पुरुष २.महिला ३.अन्य	उमेर (पुरा गरेको वर्ष)	नागरिकता प्र.प. नं./ जिल्ला, जारी भएको मिति	उत्तरदाताको घरधनी संगको नाता के हो ? १. श्रीमान्/श्रीमती २.छोरा/बुहारी ३.बाबु/आमा ४.सासु/ससुरा ५.छोरी/ज्वाँई ६.नाती/नातिनी ७. अन्य

५. यदि छ भने कहाँ (कुन ठाउँमा) छ उल्लेख गर्नुहोस ।

क्र. सं.	जग्गा-धनीको ना धरप्रश्न १.३ मा उल्लेखित घरधनीसँगको नाता पर्छ ?	जिल्ला	गाउँपालिका/नगरपालिका	वडा नं.	बस्ती टोल	जग्गाको क्षेत्रफल वर्गमिटर (विघा-कठ-धुर) वा (रोपनी-आना-पैसा)	जग्गाको एकाई र उपयोग १ खेती २ घडेरी

१.८ घरधनीको स्वामित्वमा विपद् प्रभावित क्षेत्रमा रहेको आवासिय घरहरू बाहेक अन्य संरचना (गोठ/मटान/धनसार आदि) के कति छन् ?

पूर्ण क्षति भएको संख्या	आंशिक क्षति भएको संख्या	क्षति नभएको संख्या

१.९ हालैको (विपद्) का कारण तपाईंले घरायसी प्रयोजनका लागि गरेको पशुपालनमा क्षति पुग्यो ?

१. पुग्यो

२. पुगेन

१.१० हालैको विपद्बाट पशुपालनमा के कति क्षति पुग्यो ? (संख्या लेख्नुहोस)

गाई	गोरु	भैंसी	राँगा	कुखुरा	खसी/बोका	बँगुर/सँगुर	अन्य

१.११ घरधनी वा उत्तरदाताको सम्पर्क नं.

२. घर सम्बन्धी विवरण :

जम्मा घर संख्या :

संरचना/भवन नं.:

(१.७ को १ मा उल्लेख गरिएका जति सबै आवासीय घरहरूको घर सम्बन्धी विवरण अलग अलग भर्नु पर्छ)

२.१ तपाईंको क्षेत्रमा कस्तो विपद्को घटना घट्यो ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)

१. भूकम्प २. बाढी ३. पहिरो
४. आगलागी ५. अन्य (खुलाउने)

२.२ यो घर रहेको जग्गाको कानुनी स्वामित्व के हो ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)

१. निजी २. संस्थागत ३. गुठी
४. सरकारी/सार्वजनिक ५. अन्य

२.३ यदि तपाईंको घर रहेको जग्गाको कानुनी स्वामित्व सरकारी/सार्वजनिक/पती हो भने कति वर्ष देखि यस ठाउँमा बसिरहनु भएको छ ? वर्ष

२.४ हालैको विपद् पश्चात तपाईंको आवासीय घरको अवस्था कस्तो छ ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)

१. क्षति भएको र भग्नावशेष हटाई भवन स्थल सफा गरिएको
२. क्षति भएको र भग्नावशेष नहटाएको
३. पूर्ण रूपमा क्षति भएको
४. पहिरोले भवन पुरिएको
५. पहिरोले बगाएर लगेको
६. क्षति भएको भवन यथास्थानमै रहेको तर परिवार हाल बसोबास नगरेको
७. क्षति भएको भवन यथास्थानमै रहेको परिवार हाल जोखिमपूर्वक बसिरहेको
८. क्षति भएको घर मर्मत गरि हाल घरमै बसिरहेको
९. घर क्षति नभएको तर जोखिम क्षेत्रमा परेको
१०. घरमा कुनै क्षति नभएको

२.५ विपद् अधिको घरको विवरण दिनुहोस् । (विपद्बाट क्षति भएको घरको विवरण लिने ।)

घरको आयु (कति वर्ष पुरानो) हो ?	घरको तला संख्या	घरको कोठा संख्या	घरको प्लिन्थ एरिया कति छ/ थियो ?	घर रहेको जग्गाको सतह कस्तो थियो ? १. सम्म परेको २. अलि भिरालो ३. ठाडो भिरालो	घर अनुदान लिई बनेको हो ? १. पुनर्निर्माण प्राधिकरण २. जनता आवास ३. प्रदेश/स्थानीय अनुदान ४. अन्य ५. होइन

२.६ घरको जग्गाको किसिम कस्तो छ/थियो ?

१. माटोको जोडाईमा पाकेको ईटा/दुङगा
२. सिमेन्ट जोडाईमा ईटा/दुङगा
३. ढलान पिस्लर सहितको
४. बासँ/काठको खम्बा गाडेको
५. अन्य

२.७ घरको छानाको निर्माण कस्तो छ थियो ?

१. काठ, बाँस र फलामको संरचनामा हलुका छाना (खर/पराल/छवाली/जस्ता/टिन/च्यादर/काठ)
२. काठ, बाँस र फलामको संरचनामा माथि (छाना/टायल/खपडा/भिँगटी/ दुङगा/माटो)
३. काँक्रीट स्ल्याब (RCC) ईटा सहितको स्ल्याब (RB) ईटा काँक्रीट सहितको स्ल्याब (RBC)

२.८ घरको भुईं के बाट बनेको छ थियो ?

१. माटो २. ईटा/ढुङ्गा छापेको ३. काठ
४. काँक्रीट स्ल्याब ५. अन्य

२.९ घरको भुईं र छाना बाहेक अन्य तल्ला के ले बनेको छ थियो ?

१. काठको संरचना माथि फूल्याक
२. काठ बास/ईटा माथि माटो छापेको
३. काँक्रीट स्ल्याब (RCC)/ईटा सहितको स्ल्याब (RB)/ईटा काँक्रीट सहितको स्ल्याब (RBC)
४. लागू नहुने (एक तले घर)

२.१० घरको फोटो (क्षति भएको न्यूनतम २ वटा/अधिकतम ६ वटा) (घर जग्गानै बगाएको भए खुलाउने)

३. घर स्थानान्तरण सम्बन्धी :

(एक घरमा एक भन्दा बढी परिवारहरू बसेको खण्डमा प्रत्येक परिवारको विवरण छुट्टाछुट्टै भर्नुपर्छ)

घरमा बस्ने जम्मा परिवार संख्या :.....

परिवार क्रम संख्या :.....

३.१ तपाईंको घर रहेको जग्गा जोखिमक्षेत्रको रूपमा पहिचान गरिएको छ ?
(टिक चिन्ह लगाउनुहोस्)

१. छ २. छैन ३. थाहा छैन

३.२ यदि छ भने जोखिमको बारेमा सरकारी निकायबाट अध्ययनको प्रमाणपत्र वा प्रमाण छ ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस्)

१. छ २. छैन

खण्ड २ : विपद्बाट प्रभावित परिवारको सामाजिक आर्थिक विवरण (एक घरमा एक भन्दा बढी परिवारहरू बसेको खण्डमा प्रत्येक परिवारको विवरण छुट्टै भर्नुपर्छ)

घरमा बस्ने जम्मा परिवार संख्या

परिवार क्रम संख्या

१. तपाईंको परिवारमा कति जना सदस्य हुनुहुन्छ ?

.....

२. परिवारमूलीबाट क्रमसँग परिवारका सबै सदस्यको विवरण लिनुहोस् ।

(प्रश्न १.३ मा उल्लिखित धारधनीको विवरण अनिवार्य लेख्नुहोस्)

क्र.सं.	परिवारका सदस्यको नाम थर	को लिङ के हो ? १. पुरुष २. महिला ३. अन्यपरिवारमूली को के नाता पर्नुहुन्छ ? १. परिवारमूली २. श्रीमान्/श्रीमती ३. छोरा/बुहारी ४. बाबु/आमा ५. सासु/ससुरा ६. छोरी/ज्वाईं ७. नाती/नातिनी ८. अन्यको परिवार मा उपस्थितको अवस्था के हो ? १. अक्सर बसो बास २. अनुपस्थित (स्वदेश) ३. अनुपस्थित (विदेश) ४. थाहा नभएकोको जन्म मिति के हो ?	ले पुरा गरेको उमेर (वर्ष) कति हो ?	
	पहिलो नाम	बिचको नाम थर				साल	महिना		गते

क्र.सं.	५ वर्ष वा सो भन्दा माथिका लागिले पुग गरेको शैक्षिक तह कुन हो ? १. निरक्षर २. साधारण साक्षर ३. प्राथमिक (कक्षा ८ भन्दा कम) ४. माध्यमिक (कक्षा ९-१२) ५. स्नातक ६. स्नातकोत्तर ७. एमफिल/पिएचडी ८. थाहा छैन	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिका लागि को बैवाहिक स्थिति के हो ? १. अविवाहित २. विवाहित ३. विधुर विधुवा ४. पारपाचुके ५. छुट्टिएकोमा कुनै किसिमको अपाङ्गत छ ? १. छैन २. छ / रातो कार्ड पाएको ३. छ / निलो कार्ड पाएको ४. छ/पहेलो कार्ड पाएको ५. छ /सेतो कार्ड पाएको ६. छ /कार्ड नपाएको	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिका लागि रोजगारीको अवस्था के हो ? १. तलबी रोजगार २. आफ्नै व्यवसाय ३. घर धन्दा ४. बेरोजगारी ५. अन्यले विगत १२ महिनामा कुनै प्रकारको सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनु भयो ?
१.					
	परिवारमा दिव्यरोगी हुनुहुन्छ भने खुलाउनुहोस् -				

३. तपाईंको परिवारको विपद् पछिको आवासको अवस्था कस्तो हो ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)
१. आफ्नै घरमा बसेका
 २. डेरामा / भाडामा बसेको
 ३. संस्थागत/आफन्त/साथीको घरमा बसेको
 ४. अस्थायी बासस्थानमा पालमा बसेको
 ५. अन्य बासस्थानमा बसेको
४. तपाईंको परिवारको विपद् पश्चात बसोवास गरिरहेको स्थान कहाँ हो ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)
१. यहि गाउँपालिका/नगरपालिका
 २. यदि जिल्लाको अर्को गाउँपालिका/नगरपालिका
 ३. अर्को जिल्ला (खुलाउने)
५. तपाईंको परिवारले कुनै राहत रकम प्राप्त गर्नु भयो ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)
१. प्राप्त गरे रु.....
 २. प्राप्त गरिन
६. प्राप्त गर्नु भएको राहत कसले दिएको हो ? (एक भन्दा बढी निकायले दिएको भए खुलाउने) (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)
१. स्थानीय तह
 २. जिल्ला प्रशासन कार्यालय
 ३. प्रदेश सरकार
 ४. अन्य संघ संस्था
७. तपाईंको परिवारको मासिक सरदर अम्दानी कति छ ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)
१. रु. १० हजार भन्दा कम
 २. रु १० हजार देखि रु. ३० हजार सम्म

३. रु. ३० हजार देखि ५० हजार सम्म
४. रु. ५० हजार भन्दा माथि
८. तपाईंको परिवारको सदस्यको नाममा कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता छ ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)
१. छ २. छैन
९. यदि छ भने कतिजना सदस्यको खाता छ ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)
- जम्मा संख्या
- पुरुष महिला.....
१०. तपाईंको परिवारले सरकारबाट वितरण गरिएको गरिबी पहिचान प्रमाणपत्र पाउनुभएको छ ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)
१. छ २. छैन ३. लागु नहुने
११. तपाईंको परिवारमा हालैको विपद्बाट कुनै सदस्यको मृत्यु भएको थियो ? (टिक चिन्ह लगाउनुहोस)
१. थियो संख्या
२. थिएन
१२. यदि मृत्यु भएको थियो भने मृत्यु भएका व्यक्तिको विवरण दिनुहोस् ।

क्र.सं.	मृत्यु भएको व्यक्तिको नाम, थरको लिङ्ग के थियो ? १. पुरुष २. महिला ३. अन्यको मृत्यु भएको मिति कुन हो ? (साल/ महिना/ गते)को मृत्यु हुदाँको उमेर (वर्षमा) कति थियो ?को मृत्यु कहाँ भएको थियो ? १. घटनास्थलमा २. अस्पतालमा

१३. तपाईंको परिवारमा हालैको विपद्बाट कुनै सदस्य गम्भिर चोटपटक, अंगभंग वा बेपत्ता भएको थियो ?

क्र.सं.	गम्भिर चोटपटक, अंगभंग वा बेपत्ता भएको व्यक्तिको नाम, थरको लिङ्ग के थियो ? १. पुरुष २. महिला ३. अन्यको उमेर (वर्षमा) कति थियो ?को क्षतिको प्रकार १. गम्भिर प्रकृतिको चोटपटक लागेको २. अंगभंग अपाङ्ग भएको ३. बेपत्ता/हराएको

१४. हालैको विपद्बाट तपाईंको परिवारमा तलका मध्ये के के मा कति क्षति पुग्यो ?

१. जग्गा/जमीन क्षेत्रफल, बर्गमिटर (.....विघा.....कठ्ठा.....धुर)/
(.....रोपनी.....आनापैसा.....दाम)
२. टेलिभिजन संख्या.....
३. केबुल टेलिभिजन संख्या.....
४. कम्प्युटर/ल्यापटप संख्या.....
५. इन्टरनेट
६. टेलीफोन संख्या
७. मोबाईल फोन संख्या.....
८. रेफ्रिजरेटर संख्या.....
९. मोटरसाईकल संख्या.....
१०. पारिवारिक प्रयोजनको चार पात्रे मोटर साधन संख्या.....

११. व्यवसायिक प्रयोजनको चार पाग्रे मोटर साधन संख्या.....
१२. नगद रु.....
१३. उत्पादन गरी घरमा राखिएको अन्न (केजी).....
१४. खेतबारीमा लगाएको अन्न अनुमानित (केजी).....
१५. पशुपालन (अनुमानित रु.).....

परिवारलाई उपलब्ध गराईएको निस्साको स्लिपको फोटो

परिवारको सर्वेक्षण निस्सा नम्बर नं. :

--	--	--	--	--	--	--

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
काठमाण्डौ

विपद् प्रभावित परिवारको लगत संकलन कार्यक्रम सम्पन्न निस्सा
(पहिलो प्रति)

निस्सा नं.

--	--	--	--	--	--	--

मैले राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणबाट सञ्चालित विपद् प्रभावित परिवारको लगत संकलन कार्यक्रममा समावेश भई मेरो घर र परिवारसम्बन्धी सबै विवरण वास्तविक र सहि उपलब्ध गराएको छु । भुटा विवरण पेश गरी लाभग्राहीका लागि सरकारले उपलब्ध गराउने राहत सुविधा प्राप्त गरेमा प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएका सजाय मेरो लागि मञ्जुर छ र सहने बुझाउने छु । यस कार्यक्रम अन्तर्गत संकलित मेरो घर र परिवारसम्बन्धी व्यक्तिगत विवरण नेपाल सरकारले विपद् पीडितको पुनर्निर्माण, पुर्नस्थापना, प्रबलीकरण वा मर्मत लगायत अन्य सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धि कार्यमा प्रयोग गर्न मेरो पूर्ण स्वीकृति छ ।

उत्तरदाताको नाम, थर :.....

घरधनीको नाम, थर :.....

परिवामूलिको नाम, थर :.....

ठेगाना : प्रदेश :..... जिल्ला :.....

गा.पा./न.पा. :..... वडा नं.:.....

लगत संकलन सम्पन्न मिति :.....

सर्वेक्षकको हस्ताक्षर : सर्वेक्षकको कोड नं.:.....

(यस निस्साको एक प्रति लगत संकलन परिवारलाई दिनु पर्छ र एक प्रति आफैसँग सुरक्षित राख्नुपर्छ ।)

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
काठमाण्डौ

विपद् प्रभावित परिवारको लगत संकलन कार्यक्रम सम्पन्न निस्सा
(दोस्रो प्रति)

निस्सा नं.

--	--	--	--	--	--	--

मैले राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणबाट सञ्चालित विपद् प्रभावित परिवारको लगत संकलन कार्यक्रममा समावेश भई मेरो घर र परिवारसम्बन्धी सबै विवरण वास्तविक र सहि उपलब्ध गराएको छु। भुटा विवरण पेश गरी लाभग्राहीका लागि सरकारले उपलब्ध गराउने राहत सुविधा प्राप्त गरेमा प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएका सजाय मेरो लागि मञ्जुर छ र सहने बुझाउने छु। यस कार्यक्रम अन्तर्गत संकलित मेरो घर र परिवारसम्बन्धी व्यक्तिगत विवरण नेपाल सरकारले विपद् पीडितको पुनर्निर्माण, पुर्नस्थापना, प्रबलीकरण वा मर्मत लगायत अन्य सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धि कार्यमा प्रयोग गर्न मेरो पूर्ण स्वीकृति छ।

उत्तरदाताको नाम, थर :.....

घरधनीको नाम, थर :.....

परिवामूलिको नाम, थर :.....

ठेगाना :

प्रदेश :..... जिल्ला :.....

गा.पा./न.पा. :..... वडा नं.:.....

लगत संकलन सम्पन्न मिति :.....

उत्तरदाताको नाम, थर : हस्ताक्षर :

औठा छाप :

दायाँ

वायाँ

--	--

सर्वेक्षकको हस्ताक्षर : सर्वेक्षकको कोड नं. :

(यस निस्साको एक प्रति लगत संकलन परिवारलाई दिनु पर्छ र एक प्रति आफैसँग सुरक्षित राख्नुपर्छ ।)

अनुसूची २

दफा ७ को उपदफा १ सँग सम्बन्धित

क) क्षतिग्रस्त निजी आवास भवन मर्मत वा प्रबलीकरणका लागि अनुदान सम्भौता ढाँचा

सर्वेक्षण निस्सा नं.

सर्वेक्षण घरधनी संख्या :

लाभग्राही क्रम संख्या :

सम्भौता क्रमाङ्क संख्या :

विपद्बाट क्षतिग्रस्त भएका निजी आवास मर्मत, प्रबलीकरण पुनर्निर्माण/पुनर्स्थापनाका लागि जिल्ला गा.पा./न.पा. वडा नं..... गाउँ/टोल.....बस्ने श्रीको नाती/नातीनी/बुहारीश्री.....को छोरा /छोरी/श्रीमतीवर्षको लाभग्राही श्री..... (यस पछि प्रथम पक्ष भनिने) र गाउँपालिका/नगरपालिका कार्यालय (यस पछि दोस्रो पक्ष भनिने) बीच देहाय बमोजिमको शर्तहरूको अधिनमा रही सरकारले तोकेको मापदण्ड बमोजिम आवास पुनर्निर्माण गराउन मिति २०.....सालमहिनागतेका दिन यो अनुदान सम्भौता पत्रमा सही छाप दस्तखत गरेका छौं ।

प्रथम पक्ष (लाभग्राही) ले मञ्जुर गरेका शर्तहरू :

- (१) मेरो घर मिति को विपद्बाट क्षति भएको ठिक साँचो हो ।
- (२) मेरो अर्को बसोबास योग्य घर छैन । मैले एउटा घर प्रबलीकरण गर्नको लागि मात्र अनुदान माग गरेको छु ।
- (३) मैले अरु निकाय वा संस्थाबाट घर पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना एवं प्रबलीकरणका लागि अनुदान प्राप्त गरेको छैन र गर्ने पनि छैन ।
- (४) म/मेरो परिवारका लागि घर पुनर्निर्माण वा घर प्रबलीकरण गर्नका निमित्त मेरो र मेरो परिवारको नाममा उपयुक्त र पर्याप्त घडेरी जग्गा छ ।

- (५) मैले प्रबलीकरण गर्ने घर विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना अनुदान वितरण कार्यविधि, २०७७ एवं यस सम्झौता-पत्रमा उल्लिखित शर्त, मापदण्ड, प्रविधि र गुणस्तर विपद् उत्थानसिल प्रविधि अनुरूप बनाउने छु ।
- (६) निर्माण सामाग्रीको खरिद गर्ने तथा डकर्मी, सिकर्मी, प्लम्बर, इलेक्ट्रिसियन तथा अन्य निर्माण कार्य गर्ने कर्मचारी तथा श्रमिक जुटाउने एवं काममा लगाउने जिम्मेवारी मेरो हुनेछ ।
- (७) मैले प्राप्त गर्ने आवास प्रबलीकरण अनुदान रकम घर प्रबलीकरण गर्नको लागि मात्र खर्च गर्नेछु ।
- (८) मेरो घर प्रबलीकरण निम्ती उपलब्ध अनुदानका अतिरिक्त लामे लागत म आफैले थप लगानी गरी वा अन्य श्रोत जुटाई निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नेछु ।
- (९) मर्मत वा प्रबलीकरण कार्यक्रम अन्तर्गत दिईने अभिमुखिकरण तथा तालिम कार्यक्रममा म सहभागी हुनेछु ।
- (१०) मैले तोकिएको गुणस्तर र प्रविधि बमोजिम प्रबलीकरण सम्पन्न गरेको कुरा प्राविधिकबाट प्रमाणित भएपछि मात्र मर्मत वा प्रबलीकरणको लागि एकमुष्ट रकम पचास हजार रुपैया अनुदान प्राप्त गर्नेछु ।
- (११) मेरो घर मर्मत वा प्रबलीकरणमा तोकिएको गुणस्तर, मापदण्ड र प्रविधि अनुरूप नभएमा मेरो आफ्नो स्रोत, साधन र सामाग्री प्रयोग गरी सुधार गर्न मञ्जुर छ ।
- (१२) माथि उल्लिखित व्यहोरा ठीक साँचो हो । भुङ्गा ठहरे प्रचलित कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

दोस्रो पक्ष (स्थानीय तह) ले मञ्जुर गरेको शर्तहरू :

- (१) प्रथम पक्षबाट उल्लिखित शर्तहरू पूरा भएको अवस्थामा तोकिए अनुसारको निजी आवास प्रबलीकरण अनुदान रकम सरकारका तर्फबाट लाभग्राहीको बैंक खातामा उपलब्ध गराइनेछ ।

प्रथम पक्ष (लाभग्राही)

(क) लाभग्राहीको व्यक्तिगत विवरण

लाभग्राहीको नाम, थर (अंग्रेजीमा)

लाभग्राहीको नाम, थर (नेपालीमा)

नागरिकतामा उल्लेखित ठेगाना

जिल्ला : गा.पा./न.पा., वडा

ना.प्र.नं. जारी जिल्ला

जारी मिति :/...../.....

जम्म मिति :/...../.....

सम्पर्क फोन नं.....

स्थायी ठेगाना र नागरिकतामा उल्लेखित ठेगाना फरक भएमा (बसाई सराईको विवरण उल्लेख गर्ने)

बसाई सराईको प्रमाण-पत्र नं.....

बसाई सराई सराईको मिति लाभग्राहीको फोटो

सम्भौता पत्रमा हस्ताक्षर गर्न अधिकार/मञ्जुरी प्राप्त व्यक्तिको विवरण

(लाभग्राही उपस्थित हुन नसकेको अवस्थामा निजको प्रतिनिधि)

संरक्षक/अधिकारपत्र वा मञ्जुरी प्राप्त व्यक्तिको नाम, थर

.....

स्थायी ठेगाना :

जिल्ला गा.पा./न.पा..... वडा

नं..... गाउँ/टोल

ना.प्र.नं. जारी जिल्ला

जारी मिति जन्म मिति

बाजेको नाम, थर

लाभग्राहीसँगको नाता

सम्पर्क फोन नं.....

लाभग्राही/संरक्षक/अधिकार प्राप्त व्यक्तिको औठा छाप

दायाँ	वायाँ

लाभग्राही/संरक्षक/अधिकार प्राप्त व्यक्तिको हस्ताक्षर

मिति :

(ख) बैंक खाता विवरण (तोकिएको बैंकमा खाता खोलेकोमा विवरण उल्लेख गर्ने)

बैंक खाता नं.:

खाताको प्रकार :

खाता वालाको नाम, थर :

बैंकको नाम :

शाखा :

(ग) प्रबलीकरण गरिने घर रहेको जग्गाको विवरण :

कित्ता नं..... क्षेत्रफल वर्ग मिटर

ठेगाना : जिल्ला गा.पा./न. पा.

वडा नं..... टोल.....

प्रबलीकरण गरिने घरको किसिम :

क) गारो वा पिलरको किसिम नं.

ख) तला वा छानोको किसिम नं.

ग) नक्सा पास भएकोमा नक्शा पास नं.....

अन्य

तोकिएको न्यूनतम मापदण्ड अनुसार मेरो निजी आवास प्रबलीकरण गर्न सहमत छु।

घ) ईच्छाइएको व्यक्तिको नाम, थर

लाभग्राहीसँगको नाता

ङ) साक्षीको नाम, थर

हस्ताक्षर

दोस्रो पक्ष (स्थानीय तह) कार्यालयको छाप

गा.पा./न. पा. कार्यालयको नाम, ठेगाना :

.....

अधिकार प्राप्त पदाधिकारीको नाम :

पद :.....

हस्ताक्षर :.....

मिति :...../...../.....

आवश्यक कागजातहरू :

१. नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
२. जग्गा धनी दर्ता प्रमाण पूर्जाको प्रतिलिपि,
३. अनुहार प्रष्ट देखिने फोटो,
४. सर्वेक्षण निस्सा
५. प्रतिनिधिको हकमा अधिकार प्रत्यायोजन वा मञ्जुरीनामाको कागजात
६. स्थानीय तहको सिफारिस र सर्जिमिन मुचुल्का
७. अन्य कागज प्रमाण भए उल्लेख गर्ने :

अनुसूची ३

दफा ७ को उपदफा १ सँग सम्बन्धीत

विपद्बाट क्षतिग्रस्त निजी आवास भवन पुनर्निर्माण/पुनर्स्थापनाका लागि
अनुदान सम्झौता - पत्र

सर्वेक्षण निस्सा नं.

सर्वेक्षण घरधनी संख्या:

लाभग्राही क्रम संख्या:

सम्झौता क्रमाङ्क संख्या:

विपद्बाट क्षतिग्रस्त भएको निजी आवास पुनर्निर्माण/पुनर्स्थापनाका लागि
..... जिल्ला गा.पा./न.पा. वडा नं.....
गाउँ/टोल.....बस्ने श्रीको नाती/नातीनी/बुहारी
श्री.....को छोरा/छोरी/श्रीमती वर्ष..... को लाभग्राही
श्री..... (यस पछि प्रथम पक्ष भनिने) र
गाउँपालिका/नगरपालिका कार्यालय (यस पछि दोस्रो पक्ष भनिने) बीच देहाय
बमोजिमको शर्तहरूको अधिनमा रही सरकारले तोकेको मापदण्ड बमोजिम आवास
पुनर्निर्माण/पुनर्स्थापना गराउन मिति २०.....सालमहिना
..... गतेका दिन यो अनुदान सम्झौता पत्रमा सही छाप दस्तखत गरेका छौं ।

प्रथम पक्ष (लाभग्राही) ले मञ्जुर गरेका शर्तहरू :

- (१) मेरो घर मिति को विपद्बाट क्षति भएको ठिक साँचो हो ।
- (२) मेरो अर्को बसोबास योग्य घर छैन । मैले एउटा घर प्रबलीकरण गर्नको लागि मात्र अनुदान माग गरेको छु ।
- (३) मैले अरु निकाय वा संस्थाबाट घर पुनर्निर्माण/पुनर्स्थापना एवं प्रबलीकरणका लागि अनुदान प्राप्त गरेको छैन र गर्ने पनि छैन ।
- (४) म/मेरो परिवारका लागि घर पुनर्निर्माण वा घर प्रबलीकरण गर्नका निमित्त मेरो र

मेरो परिवारको नाममा उपयुक्त र पर्याप्त घडेरी जग्गा छ ।

- (५) मैले पुनर्निर्माण/पुनर्स्थापना गर्ने घर विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना अनुदान वितरण कार्यविधि, २०७७ एवं यस सम्झौता-पत्रमा उल्लिखित शर्त, मापदण्ड, प्रविधि र गुणस्तर अनुरूप बनाउने छु ।
- (६) निर्माण सामग्रीको खरिद गर्ने तथा डकर्मी, सिकर्मी, प्लम्बर, इलेक्ट्रिसियन तथा अन्य निर्माण कार्य गर्ने कर्मचारी तथा श्रमिक जुटाउने एवं काममा लगाउने जिम्मेवारी मेरो हुनेछ ।
- (७) मैले प्राप्त गर्ने आवास पुनर्निर्माण/पुनर्स्थापना अनुदान रकम घर पुनर्निर्माणका लागि मात्र खर्च गर्नेछु ।
- (८) मेरो घर पुनर्निर्माणका निम्ती उपलब्ध अनुदानका अतिरिक्त लाग्ने लागत म आफैले थप लगानी गरी वा अन्य श्रोत जुटाई निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नेछु ।
- (९) पुनर्निर्माण कार्यक्रम अन्तर्गत दिईने अभिमुखिकरण तथा तालिम कार्यक्रममा म सहभागी हुनेछु ।
- (१०) मैले पुनर्निर्माणका लागि तोकिएको बैकमा खोलिएको खातामार्फत मात्र पचास हजार रुपैयाको पहिलो किस्ता प्राप्त गर्ने छु । त्यसैगरी अस्थायी आवास निर्माणको लागि पहिलो किस्ता पच्चिस हजार र अस्थायी आवास बनाइसके पछि कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनका आधारमा थप पच्चिस हजार गरी जम्मा पचास हजार रुपैया समेत प्राप्त गर्नेछु ।
- (११) मैले तोकिएको गुणस्तर र प्रविधि बमोजिम प्लिन्थ तहसम्मको निर्माण सम्पन्न गरेको कुरामा प्रमुख जिल्ला अधिकारीले तोकेको प्राविधिकबाट प्रमाणित भएपछि मात्र दोस्रो किस्ताको तराईका जिल्लामा एक लाख पचास हजार/पहाडी जिल्लामा दुई लाख रुपैया/हिमाली जिल्लामा दुई लाख पचास हजार रुपैया प्राप्त गर्नेछु ।
- (१२) मैले तोकिएको गुणस्तर र प्रविधि बमोजिम निर्माण सम्पन्न गरेको कुरा प्राविधिकबाट प्रमाणित भए पछि मात्र अन्तिम किस्ता तराईका जिल्लामा एकलाख रुपैया/ पहाडी जिल्लामा एकलाख पचास हजार रुपैया/ हिमाली जिल्लामा दुई लाख रुपैया प्राप्त गर्नेछु ।
- (१३) छाना निर्माण सम्पन्न भए पछि घरको पुनर्निर्माण कार्य स्वीकृत मापदण्ड र

प्रविधि बमोजिम भएनभएको सम्पन्नमा प्रमाणिकरण गर्न गराउना मेरो मञ्जुरी छ ।

(१४) मेरो घरको निर्माण कार्य तोकिएको गुणस्तर, मापदण्ड र प्रविधि अनुरूप नभएमा मेरो आफ्नो श्रोत –साधन र सामाग्री प्रयोग गरी सुधार गर्न मञ्जुरी छ ।

(१५) माथि उल्लिखित व्यहोरा ठिक साँचो हो । भुट्ट ठहरे प्रचलित कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

दोश्रो पक्ष (स्थानीय तह) ले मञ्जुरी गरेका शर्तहरू :

(१) प्रथम पक्षबाट उल्लिखित शर्तहरू पुरा भएको अवस्थामा तोकिए अनुसारको आवास पुनर्निर्माण अनुदान सरकारको तर्फबाट बैंक मार्फत उपलब्ध गराईने छ ।

प्रथम पक्ष (लाभग्राही)

(क) लाभग्राहीको व्यक्तिगत विवरण

लाभग्राहीको नाम, थर (अंग्रेजीमा)

लाभग्राहीको नाम, थर (नेपालीमा)

नागरिकतामा उल्लिखित ठेगाना

जिल्ला : गा.पा./न.पा., वडा नं.

ना.प्र.नं. जारी जिल्ला

जारी मिति :/...../.....

जम्म मिति :/...../.....

सम्पर्क फोन नं.....

स्थायी ठेगाना र नागरिकतामा उल्लिखित ठेगाना फरक भएमा

(बसाई सराईको विवरण उल्लेख गर्ने)

बसाई सराईको प्रमाण-पत्र नं.....

बसाई सराई सराईको मिति

लाभग्राहीको फोटो

सम्भौता पत्रमा हस्ताक्षर गर्न अधिकार/मञ्जुरी प्राप्त व्यक्तिको विवरण

(लाभग्राही उपस्थित हुन नसकेको अवस्थामा निजको प्रतिनिधि)

संरक्षक/अधिकारपत्र वा मञ्जुरी प्राप्त व्यक्तिको नाम, थर

स्थायी ठेगाना :

जिल्ला गा.पा./न.पा..... वडा नं.....

ना.प्र.नं. जारी जिल्ला

जारी मिति :/...../.....

जन्म मिति

बाजेको नाम, थर

बाबु/आमाको नाम, थर

लाभग्राहीसँगको नाता

सम्पर्क फोन नं.....

म लाभग्राही/संरक्षक/अधिकार प्राप्त व्यक्तिको औठा छाप

दायाँ

वायाँ

--	--

लाभग्राही/संरक्षक/अधिकार प्राप्त व्यक्तिको हस्ताक्षर

मिति :/...../.....

(ख) बैंक खाता विवरण (तोकिएको बैंकमा खाता खोलेकोमा विवरण उल्लेख गर्ने)

बैंक खाता नं.:

खाता वालाको नाम, थर :

बैंकको नाम :

शाखा :

(ग) घर निर्माण हुने जग्गाको विवरण :

कित्ता नं..... क्षेत्रफल वर्गमिटर

ठेगाना : जिल्ला गा.पा./न. पा. वडा नं.....

निर्माण हुने घरको किसिम :

डिजाईन क्याटलगाबाट छानिएको डिजाईन भए डिजाईन नं. वा आफ्नो बेग्लै डिजाईन बनाउने भए,

क) गारो वा पिलरको किसिम नं.

ख) तलो वा छानोको किसिम नं.

ग) नक्सा पास भएकोमा नक्शा पास नं.....अन्य
.....तोकिएको न्यूनतम मापदण्ड अनुसार मेरो निजी आवास
प्रबलकिरण गर्न सहमत छु ।

घ) ईच्छाइएको व्यक्तिको नाम, थर
..... लाभग्राहिसँगको नाता

साक्षीको नाम, थर

हस्ताक्षर

दोस्रो पक्ष (स्थानीय तह) कार्यालयको छाप

.....गा.पा./न.पा.

कार्यालयको नाम,

ठेगाना :

अधिकार प्राप्त पदाधिकारीको नाम :

पद :

हस्ताक्षर :

मिति/...../.....

आवश्यक कागजातहरू :

१. नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
२. जग्गा धनी दर्ता प्रमाण पूर्जाको प्रतिलिपि,
३. अनुहार प्रष्ट देखिने फोटो,
४. सर्वेक्षण निस्सा,
५. प्रतिनिधिको हकमा अधिकार प्रत्यायोजनको कागजात
६. स्थानीय तहको सिफारिस र सर्जिमिन मुचुल्का,
७. अन्य कागज प्रमाण भए उल्लेख गर्ने ।

अनुसूची ४

दफा १० को उपदफा (१) सँग सम्बन्धीत

अनुदान सम्भौताको लागि प्रतिनिधि तोक्ने फाराम

मिति :

जो जससँग सम्बन्धित छ

म जिल्ला गा.पा./न.पा. वडा नं.....
गाउँ/टोल निवासी श्री नाती/नातीनी/बुहारी
श्री को छोरा/छोरी/श्रीमती वर्षको
श्री/श्रीमान्/श्रीमती/सुश्री.....को बाढी/पहिरो प्रभावित
लाभग्राही जिल्ला गाउँपालिका/नगरपालिका
वडा नं..... गाउँ/टोल निवासी श्री सँग नाता सम्बन्ध कायम
रहेको छ ।

बाढी/पहिरो प्रभावित लाभग्राही श्री/श्रीमान्/श्रीमती/सुश्री.....सर्वेक्षण
निस्सा नं. ले उहाँको तर्फबाट मलाई यस निजी आवास पुनर्निर्माण,
पुनर्स्थापना एवम् प्रबलीकरण कार्यक्रम अन्तर्गत लाभग्राहीसँगको सम्भौता पत्रमा
हस्ताक्षर गर्न अख्तियारी माथि सम्बन्धित गाउँपालिका/नगरपालिकाले आवश्यक
जाँचबुझ गरी प्रमाणित गरेकाले लाभग्राहीसँगको अनुदान सम्भौता पत्रमा हस्ताक्षर
गरिपाउँ भनी यो निवेदन पेश गर्दछु ।

माथि उल्लिखित विवरण ठीक छन् भुङ्गा ठहरिए कानून बमोजिम सजाय भोग्न तयार छु ।

अख्तियारवाला निवेदकको

हस्ताक्षर :

नाम

ठेगाना:

ना.प्र.प.नं.....

अख्तियारी दिने लाभग्राहीको

हस्ताक्षर :

नाम:.....

ठेगाना:

ना.प्र.प.नं.....

प्रमाणित गर्ने गाउँपालिका/नगरपालिका अधिकारीको

हस्ताक्षर :

नाम :.....

पद :.....

संलग्न हुनु पर्ने कागजात :

१. नागरिकताको प्रमाणपत्र
२. नाता प्रमाणित गरिएको सम्बन्धित गाउँपालिका/नगरपालिकाको पत्र

अनुसूची ५

दफा ९ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित
नमूना नक्सा

शहरी विकास मन्त्रालयको वेवसाइटको

([https:// www.dudbc.gov.np/download/cat/19](https://www.dudbc.gov.np/download/cat/19) मा उपलब्ध छ)

अनुसूची ६

दफा ६ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित
स्पेसिफिकेशन

शहरी विकास मन्त्रालयको वेवसाइटको

(<https://.dudbc.gov.np/uploads/default/files/945fbff43121355eead2401e84446cb5.pdf> मा उपलब्ध छ)

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसो बासीको लगत संकलन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७८

राष्ट्रिय भूमि आयोग गठन आदेश, २०७८ को दफा ६ को खण्ड (ख) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी राष्ट्रिय भूमि आयोगले देहायको कार्यविधि बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (१) यस कार्य विधिको नाम “भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७८” रहेको छ
- (२) यो कार्यविधि आयोगबाट स्विकृत भएको मितिदेखी लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा, यस कार्यविधिमा:

- (क) “अव्यवस्थित बसोबासी” भन्नाले ऐनको दफा ५२ (ग) को स्पष्टिकरण खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम सरकारी, ऐलानी, प्रति वा सरकारी अभिलेखमा वन जनिएको भए तापनि लामो समयदेखी आवाद कमोत गरी घर टहरा बनाई बसोबास गरेका ऐनको दफा ५२ (ग)को उपदफा (३) को आधारमा वगृकरण गरिएका व्यक्तिलाई सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले निज प्रति आश्रित परिवारका सदस्य समेतलाई जनाउँछ ।
- (ख) “आयोग” भन्नाले राष्ट्रिय भूमि आयोग सम्भन्नु पर्छ ।
- (ग) “ऐन” भन्नाले भूमि सम्बन्धि ऐन, २०२१ सम्भन्नु पर्छ ।

- (घ) “नियम” भन्नाले भूमि सम्बन्धि नियमहरू, २०२१ सम्भन्नु पर्छ ।
- (ङ) “कार्यपालिका” भन्नाले स्थानीय तहको गाउँ कार्यपालिका वा नगरकार्यपालिका सम्भन्नु पर्छ ।
- (च) “जिल्ला समिति” भन्नाले राष्ट्रिय भूमि आयोग गठन आदेश, २०७८ को दफा ८ बमोजिमको जिल्ला समिति सम्भन्नु पर्छ ।
- (छ) “नाप नक्सा” भन्नाले नापीका लागि नियन्त्रण बिन्दु स्थापना गर्ने, जग्गाको नापी गरी जग्गाको तथ्यांक संकलन गर्ने, जग्गाको नक्सा तयार गर्ने, क्षेत्रफल यकिन गर्ने जग्गाको किसिम वर्गीकरण गर्ने र क्षेत्रिय किताब (फिल्डबुक) तयार गर्ने कार्यलार्थ सम्भन्नु पर्छ ।
- (ज) “निवेदन फाराम” भन्नाले भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीले आफ्नो विवरण सहित निवेदन दिने अनुसूचि - ३ र अनुसूचि-४ बमोजिमको ढाँचाको फाराम सम्भन्नु पर्छ ।
- (झ) “भूमिहीन दलित” भन्नाले राष्ट्रिय दलित आयोगद्वारा दलित भनी सूचिकृत जातिका भूमिहीन सुकुम्बासी भन्ने सम्भन्नु पर्छ ।
- (ञ) “भूमिहीन सुकुम्बासी” भन्नाले ऐनको दफा ५२ (ख) को स्पष्टिकरण खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम नेपाल राज्य भित्र आफ्नो वा आफ्नो परिवारको स्वामित्वमा जग्गा जमिन नभएको र आफ्नो वा आफ्नो परिवारको आय आर्जन, स्रोत वा प्रयासबाट जग्गाको प्रबन्ध गर्न असमर्थ व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले निज प्रति आश्रित परिवारका सदस्य समेतलाई जनाउने छ ।
- (ट) “स्थानीय तह” भन्नाले गाउँपालिका, नगरपालिका, उपमहानगरपालिका र महानगरपालिका सम्भन्नु पर्छ ।

स्पष्टीकरण: यस कार्यविधिको प्रयोजनको लागि मात्रै “स्थानीय तह” भन्नाले नेपालको संविधानको धारा ३०६ को खण्ड (ढ) मा प्रयुक्त भएको जिल्ला सभा राखिएको छैन ।

- (ठ) “सेवा केन्द्र” भन्नाले दफा ५ को उपदफा (९) बमोजिमको भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको विवरण तथा तथ्यांक संकलन लगायतका कार्य गर्न स्थानीय तहमा रहने “भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी सेवा केन्द्र सम्भन्नु” पर्छ ।

३. आयोग र स्थानीय तह बिच समझदारी:

आयोगले राष्ट्रिय भूमि आयोग गठन आदेश, २०७८ र अन्य प्रचलित कानूनमा भएका व्यवस्था अनुरूप भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई समन्वयात्मक रूपमा प्रभावकारी ढंगले सम्पन्न गर्न स्थानीय तहसँग अनुसूचि १ बमोजिमको कार्य सहमति पत्रमा हस्ताक्षर गरी कार्य प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ ।

४. सहजीकरण समिति:

(१) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको पहिचान, लगत संकलन, प्रमाणीकरण तथा नाप नक्सा गर्ने कार्यमा सहयोग र सहजीकरण गर्न स्थानीय तहमा देहाय बमोजिमको स्थानीय तह स्तरीय भूमिहीन तथा अव्यवस्थित बसोबासी व्यवस्थापन सहजीकरण समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

- (क) स्थानीय तहको प्रमुख वा अध्यक्ष - संयोजक
 - (ख) स्थानीय तहका उपप्रमुख वा उपाध्यक्ष - उपसंयोजक
 - (ग) सम्बन्धित स्थानीय तहमा क्रियाशील रहेका राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त राजनीतिक दलले खटाएको एक/एक जना प्रतिनिधि -सदस्य
 - (ङ) स्थानीय तहमा क्रियाशील किसान, सुकुम्बासी, भूमि, बसोबास लगायतका क्षेत्रमा काम गरिरहेका संघ, संगठन वा नागरिक समाजबाट नदोहोरिने गरी सहजीकरण समितिले मनोनयन गरेका प्रतिनिधि (कम्तीमा एक महिला र एक दलित सहित ३ जना) - सदस्य
 - (च) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत -सदस्य सचिव
- (२) स्थलगत रूपमा तथ्याङ्क संकलन तथा नाम नक्साको काममा सहजीकरण गर्न तथा वडा समितिलाई आवश्यक सहयोग पुर्याउन देहायबमोजिमको वडास्तरीय भूमिहीन र अव्यवस्थित बसोबासी व्यवस्थापन सहजीकरणमा समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।
- (क) वडा अध्यक्ष - अध्यक्ष
 - (ख) वडा सदस्यहरु - सदस्य

- (ग) सम्बन्धित वडामा क्रियाशील रहेका राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त राजनीतिक दलले खटाएको एक/एक जना प्रतिनिधि - सदस्य
- (घ) सम्बन्धित वडामा क्रियाशील किसान, सुकुम्बासी, भूमि, बसोबास लगायतका क्षेत्रमा काम गरिरहेका संघ, संगठन वा नागरिक समाजबाट नदोहोरिने गरी वडास्तरीय सहजीकरण समितिले मनोनयन गरेका प्रतिनिधि (कम्तिमा एक महिला र एक दलित/अल्पसंख्यक सहित ३ जा) - सदस्य
- (ङ) वडा सचिव - सदस्य सचिव
- (३) उपदफा (१) र (२) बमोजिमका समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिमको सेवा केन्द्रका कर्मचारी र सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञहरुलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) र (२) बमोजिमको समितिले देहाय कमोजिमको कार्य गर्नेछ : -
- (क) स्थानीय तहले तर्जुमा गरेको कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने ।
- (ख) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको विवरण तथा तथ्याङ्क संकलन, पहिचान, प्रमाणीकरण र नाप नक्सा लगायतका कार्य प्रक्रियामा सहजीकरण गर्ने ।
- (ग) समुदायस्तर तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरुमा आयोगको काम कारवाहीहरु सम्बन्धमा प्रचारप्रसार एवं सूचना सम्प्रेषण गर्ने ।
- (५) वडाको लगत संकलन तथा नाप नक्साको कार्यमा कुनै विवाद वा बाधा अड्चन देखिएमा वा तथ्याङ्क संकलक वा नापी टोलीले सहजीकरणका लागि अनुरोध गरेमा उपदफा (२) बमोजिमको समितिले उपलब्ध तथ्य, प्रमाण, फिल्डको वस्तुस्थिति लगायतको अध्ययन र नापी टोलीको राय सुभाष समेतको आधारमा विवादको टुङ्गो लगाउने छ ।
- (६) उपदफा (२) बमोजिमको समितिले उपदफा (५) अनुसार विवाद समाधान गर्न नसकेमा सो समितिले आफ्नो राय तथा सिफारिससहित उपदफा (१) बमोजिमको समितिमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।
- (७) उपदफा (५) बमोजिम लेखी आएमा उपदफा (१) बमोजिमको समितिले आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गरी विवाद समाधान गर्नेछ ।

- (८) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठकमा संयोजकले सम्बन्धित वडा अध्यक्षलाई सदस्यको रूपमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (९) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी परिवार नभएको स्थानीय तहले उपदफा (१) र (२) बमोजिमको समिति गठन गर्नुपर्ने छैन ।

स्पष्टीकरण: राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दल भन्नाले राजनीतिक दल सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ५२ बमोजिमको राष्ट्रिय दलको मान्यता प्राप्त राजनीतिक दलहरूलाई बुझाउने छ ।

५. जनशक्ति व्यवस्थापन र कार्ययोजना निर्धारण:

- (१) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको पहिचान, लगत संकलन गर्ने कार्य सम्पन्न गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहले भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी सेवा केन्द्र स्थापना गर्नुपर्नेछ । सेवा केन्द्रमा खटिने कर्मचारी र निजहरूको कार्य विवरण अनुसूची-१ (क) बमोजिम हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको सेवा केन्द्रमा सम्बन्धित नापी कार्यालयबाट खटिएको नापी टोलीका प्राविधिक कर्मचारीबाहेकका अन्य आवश्यक कर्मचारी सम्बन्धित स्थानीय तहले व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको सेवा केन्द्रमा खटिने कर्मचारीले आयोगले तोकेको समयसीमा र कार्यपालिकाको निर्णयभित्र रहेर तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी कार्यलाई देहाय बमोजिमका क्रियाकलाप समेटी कार्ययोजना बनाई काम गर्नेछ ।
- (क) स्थानीय तहको अनौपचारिक तथा अव्यवस्थित भू-सम्बन्धको वस्तुस्थिति र परिवेश आंकलन,
- (ख) तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी कार्य
१. तथ्याङ्क संकलनको तयारी, प्रचारप्रसार र सचेतना
 २. तथ्याङ्क संकलन र प्रणालीमा प्रविष्टि
 ३. निवेदन दर्ताको निस्सा वितरण
 ४. भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको वडास्तरीय प्रतिवेदनको निर्माण

५. भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको पहिचान र प्रमाणीकरणमा सहजीकरण

- (ग) नाप नक्सा गर्ने क्षेत्रको पहिचान र छनौटमा सहजीकरण
- (४) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी परिवार नभएको स्थानीय तहले उपदफा (१) अनुसारको सेवा केन्द्र स्थापना गर्नुपर्ने छैन।

६. स्थानीय तहको अनौपचारिक भू-सम्बन्धको वस्तुस्थिति र परिवेश आँकलन :

- (१) स्थानीय तहले आयोगसँगको समन्वयमा भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीले बसोबास वा आबाद कमोत गरेका बस्तीहरूको विवरण, प्रत्येक बस्तीका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको अनुमानित घर परिवार संख्या लगायत अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा वडाअनुसारको प्रारम्भिक विवरण तयार गर्नुपर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) अनुसार विवरण तयार गर्नुपूर्व प्रत्येक स्थानीय तहले बस्तीको तहगत क्षेत्र तोकिनसकेको भए देहायबमोजिम हुने गरी तोक्नु पर्नेछ:-
- (क) गाउँपालिकाको हकमा ग्रामीण क्षेत्र, सहरोन्मुख क्षेत्र, सहरी क्षेत्र, गाउँपालिकाको केन्द्र,
- (ख) नगरपालिकाको हकमा ग्रामीण क्षेत्र, सहरोन्मुख क्षेत्र, सहरी क्षेत्र
- (३) उपदफा (१) अनुसारको प्रारम्भिक विवरण तयार गर्न आयोग/जिल्ला समितिका पदाधिकारी, सेवा केन्द्रका कर्मचारी र वडास्तरीय सहजीकरण समितिका सदस्य स्थलगत रूपमा खटिन सक्ने छन्।

७. तथ्याङ्क संकलनको तयारी र प्रचारप्रसार:

- (१) तोकिएको समयभित्र स्थानीय तहले भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको पहिचान र प्रमाणीकरणका लागि आवश्यक पर्ने विवरणसहितको निवेदन फाराम स्थलगत रूपमा भर्न / भराउन आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) अनुसार भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीको निवेदनसहितको तथ्याङ्क संकलन गर्न आयोगले तोकेको अनुसूची-३, अव्यवस्थित बसोबासीको हकमा अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचाको निवेदन फाराम प्रयोग गर्नुपर्नेछ।

- (३) दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिमको सेवा केन्द्रले स्थलगत रूपमा भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई देहायका विषयमा जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
- (क) नागरिकता प्राप्त परिवारका सबै सदस्यको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र परिवारमूली र निजको पति /पत्नीको हालसालै खिचेको पासपोर्ट साइजको फोटोको आवश्यकता,
- (ख) अव्यवस्थित बसोबासीको हकमा आफू र परिवारका सदस्यका नाममा अन्यत्र रहेको सबै जग्गाको जग्गाधनी प्रमाण पूर्जाको प्रतिलिपि र सम्बन्धित स्थानीय तहले सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि निर्धारण गरेको मूल्याङ्कन सम्बन्धी स्थानीय तहको पत्र ।
- (ग) ऐनको दफा ५२ (घ) अनुसार भुटो विवरण दिँदा हुने सजाय सम्बन्धी व्यवस्था ।
- (घ) नाप नक्सा हुने क्षेत्रमा आ-आफूले घरबास तथा आबाद कमोत गरेको जग्गाको साँध सिमाना स्पष्ट गर्ने ।
- (ङ) आफूसँग भएका अन्य प्रमाण जस्तै घरसारको कागजको प्रतिलिपि, मतदाता परिचय-पत्र, विद्युत, पानीको महसुल बुझाएको प्रमाण, स्थानीय तहले घरधुरी कायम गरी कर संकलन गरेको प्रमाण जुटाउने ।
- (च) जग्गाधनी पूर्जा भएको तर प्राकृतिक प्रकोपको कारणले आफ्नो वा आफ्नो परिवारको स्वामित्वमा रहेको कुनै पनि जग्गा प्रयोगमा आउने सम्भावना नभई त्यस्तो जग्गाको हकभोग नेपाल सरकारको नाममा कायम गरेका भूमिहीनको हकमा सो विषयको मालपोत कार्यालयको लगत कट्टा समितिको निर्णय र मालपोत कार्यालयको पत्र पेस गर्ने ।

८. सूचना प्रकाशन:

- (१) भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने र अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनको लागि आयोगले निवेदन साथ पेस गर्नुपर्ने विवरण समेत उल्लेख गरी राष्ट्रियस्तरको दैनिक पत्रिकामा प्रत्येक स्थानीय तहमा जम्मा ३५ दिनको समय दिई प्रत्येक वडामा ७ (सात) दिनको म्याद दिई लगत संकलन गर्न अनुसूची- ५ (क) र जग्गा नापनक्सा गर्ने

प्रयोजनको लागि १५ (पन्ध्र) दिन अगावै अनुसूची - ५ बमोजिमको ढाँचामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) अनुसारको सूचना प्रकाशित भएपछि सम्बन्धित जिल्ला समिति, स्थानीय तह र वडा कार्यालयहरूले स्थानीय संचार माध्यमहरूमार्फत थप प्रचारप्रसार गर्न सक्नेछन् ।
- (३) उपदफा (१) अनुसारको सूचना प्रकाशन भएपछि स्थानीय तह र वडा कार्यालयहरूले सोको जानकारीका लागि आफ्ना कार्यालयको सूचना पाटी र आवश्यक सार्वजनिक स्थलहरूमा सूचना टाँस गर्नुपर्नेछ ।

९. तथ्याङ्क संकलनको विधि :

- (१) आयोगले विवरण र तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी सूचना प्रकाशन गरेपछि तथ्याङ्क संकलक/प्रबिस्टिकर्ताहरू वडा समिति/कार्यालयले तोकेका स्थानमा निवेदन भर्न/भराउन एवं उनीहरूको पहिचान र प्रमाणीकरणका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क संकलन गर्न आयोगले तोकेबमोजिमको फाराम लिई स्थानीयतह/वडा कार्यालयले तोकेको स्थानमा खटिनेछन् ।
- (२) तथ्याङ्क संकलकले विवरण संकलन गर्दा देहाय बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।
 - (क) स्थानीय तहले उपलब्ध गराएको परिचयपत्र अनिवार्य रूपमा लगाएको हुनुपर्नेछ ।
 - (ख) सम्भव भएसम्म तथ्याङ्क संकलन गरिने परिवारका सदस्यहरूसँगै राखी निवेदन फाराम भराउनुको उद्देश्य, फारामको प्रकारबारे जानकारी दिनुपर्नेछ ।
 - (ग) भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासी वा अव्यवस्थित बसोबासीमध्ये कुन प्रकारको फाराम भर्ने सम्बन्धमा निधो गर्ने/गराउने ।
 - (घ) भुटो विवरण दिदा ऐनको दफा ५२ (घ) बमोजिम हुने सजायबारे जानकारी गराउने ।
 - (ङ) निवेदन फाराममा भएका विवरण परिवारमूलीलाई क्रमैसँग सोधेर भर्ने जाने ।
 - (च) अनावश्यक कुराहरू नसोध्ने ।

- (छ) निवेदन फाराममा सकेसम्म केरमेट नगर्ने, टिपेक्स लगाउन नहुने ।
- (ज) निवेदन फाराममा परिवारमूली र निजको पति वा पत्नी को स्पष्ट पहिचान दिने फोटो टाँस्ने ।
- (झ) फाराम भरिसकेपछि सबै विवरण पढी परिवारमूलीलाई फाराममा हस्ताक्षर गर्न लगाई निवेदन फाराम लिने र प्रणालीमा प्रविष्टि गर्ने ।
- (ञ) प्रणालीको सहयोगमा प्राप्त भएको निवेदन फाराम नं. र परिवारमूलीको नाम रजिस्टरमा चढाउने र निवेदकलाई निवेदन प्राप्त भएको निस्सा ।
- (ट) प्रत्येक दिन पेस भएका निवेदनहरू भर्पाई गरी वडा कार्यालयमा दर्ता र प्रमाणीकरणका लागि बुझाउने ।
- (३) वडा कार्यालयले प्राप्त भएका निवेदनमाथि देहायबमोजिमका कार्य गर्नुपर्नेछः-
- (क) फाराम पेस गर्दा स्थानीय तहको क्षेत्र फाराममा नजनाएको भए जनाउने व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- (ख) फाराम रुजु गर्ने र वडा अध्यक्ष बाट फाराम प्रमाणित गराई दर्ता गर्ने, निवेदन दर्ता गर्दा देहाय बमोजिम गर्ने ।

निवेदको प्रकार	वडा कार्यालयमा पेश भएका फाराम नं./निवेदको सुरु दर्ता नम्बर
भूमिहीन दलितका लागि सूरु हुने दर्ता (कोड) नं.	वडा नं. BD0001
भूमिहीन सुकुम्बासीका लागि सूरु हुने दर्ता (कोड) नं.	वडा नं. BS0001
अव्यवस्थित बसोबासीका लागि सूरु हुने दर्ता (कोड) नं.	वडा नं. AB0001

- (ग) बुझाइएका फाराममा दर्ता (कोड) नं. अनुसार कित्ता कोड जनाउने । जस्तै दर्ता कोड 07-AB0012 भए कित्ता कोड पहिलो कित्ताका लागि AB000121, दोस्रो कित्ताका लागि AB00122, तेस्रो कित्ताका लागि AB00123 ।
- (घ) निवेदन दर्ता भएको जानकारी स्वरूप तथ्याङ्क प्रविष्टि भएपछि

प्रणालीबाट प्राप्त हुने अनुसूची - ६ बमोजिमको निस्सा तत्काल निवेदकलाई बुझाउने व्यवस्था मिलाउने ।

- (ङ) कुनै जग्गा आबाद कमोत नगरेका वा वितरण गर्न नमिल्ने जग्गामा बसोबास, आबाद कमोत गरेका भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीहरूलाई उपलब्ध गराउन सकिने जमिन पहिचान गरी नापनक्सा गर्न स्थानीय तहमार्फत जिल्ला समितिलाई सिफारिस गर्ने ।
- (च) प्राप्त भएको निवेदनको विवरण प्रणालीमा प्रविष्टिकरणका आधारमा अनुसूची ७ र ७ (क) को ढाँचामा सूचना टाँस गरी निवेदन उपर कसैको दावी विरोध र उजुरी परेमा सम्बन्धित वडा समितिले वडास्तरीय सहजीकरण समितिको सहयोगमा आवश्यक जाँचबुझ पश्चात निर्णय गरी स्थानीय तहमा सिफारिस गर्नेछ । निवेदकले आफूले पेश गरेको निवेदनमा उल्लिखित विवरणभन्दा फरक हुन गई सच्याउन माग गरे वडाले सोको अभिलेख प्रमाणको आधारमा मनासिब देखिए विवरण सच्याउन सक्नेछ ।
- (छ) दावी विरोधबाट कसैको निवेदनमा उल्लिखित विवरण भुटो ठहरेमा निर्णय सार्वजनिक गरी निवेदन रद्द गर्न स्थानीय तहलाई सिफारिस गर्नेछ ।
- (ज) निवेदकले माग गरेको जग्गा वितरण गर्न नमिल्ने भएमा सोको रायसहित यकिन गर्न स्थानीय तहमार्फत जिल्ला समितिमा सिफारिस गर्ने र निजलाई दफा ९ को उपदफा (३) (घ) बमोजिमको जग्गा उपलब्ध गराउन समेत सिफारिस गर्ने ।
- (झ) वडा समितिले खण्ड (च) बमोजिम भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीको हकमा म्याद समाप्त भएको ७ (सात) दिनभित्र निवेदकको पहिचान र प्रमाणीकरण गरी आवश्यक कारबाहीका लागि स्थानीय तह समक्ष पेश गर्ने ।
- (४) एउटा निवेदकको एउटा जिल्लाको आपसमा सिमाना जोडिएको दुवै स्थानीय तहमा अव्यस्थित बसोबासीको रूपमा बसोबास वा आबाद कमोत भएको जग्गा रहेको भएपनि कुनै एक स्थानीय तहमा मात्र निवेदन दिन सकिनेछ भने दोस्रो स्थानीय तहको जग्गाको हकमा अनुसूची -६ (क) बमोजिमको सिफारिस निवेदनसाथ पेश गर्नुपर्नेछ ।

१०. तालिम तथा प्रशिक्षण: फिल्डमा खटिने तथ्याङ्क संकलक र प्राविधिक कर्मचारीलाई आवश्यकताअनुसार देहायका बिषयमा प्रशिक्षण दिइनेछ ।

सैद्धान्तिक :

- (क) आयोगको परिचय, गठन आदेश, कार्यविधिहरू, अनुसूचीहरू, आयोगको कामसँग सम्बन्धित विद्यमान कानूनी व्यवस्था, आयोगको कामका लागि संस्थागत जिम्मेवारी तथा सरोकारवाला निकाय/संस्था /व्यक्तिहरू
- (ख) कर्मचारीहरूको भूमिका, दायित्व र आचारसंहिता
- (ग) सहभागितामूलक नापनक्सा, लगत संकलन तथा निर्णयका विधिहरू
- (घ) आयोगबाट तयार गरिएको निवेदन फाराममा समेटिएका विषयहरू र भर्ने तरिका
- (ङ) नक्सा अध्ययन र नक्शाका किसिम (कित्ता नापी नक्सा, Land Use Map/Data, Hazard/Risk Map)
 - (1) Cadastral Maps and Documents (Map Design, Symbols, Field Book, format for other information, land ownership register and certificate), Parcel Numbering, sheet numbering
 - (2) Spatial Data acquisition techniques (Basics of satellite imageries/UAV/TS/Tape)
 - (3) Image interpretation techniques
 - (4) Digitization techniques (Point, line, polygon) and Errors in Digitization
 - (5) Different unit of length and area measurement and their conversion
 - (6) Identification of Government and Public Land, Land Use Categorization Techniques and Valuation Techniques for pricing of land
 - (7) General Knowledge of the facilities available at Survey Office and Land Revenue Office (including applications like LRMIS, NeLIS, NaLCIS & Merokitta)

प्रयोगात्मक (कक्षाकोठा वा फिल्डमा आधारित)

- (1) Image Interpretation, Identification of details/Parcel Boundary,
- (2) Delineation of parcel on the ground and area computation from field measurement
- (3) marking details on satellite or UAV image, cadastral survey using TS
- (4) Handling the recommended system/software (Installation, data entry, data processing, data visualization, reporting),
- (5) Accuracy checking of satellite image in field
- (6) Digitization of image data (boundary)
- (7) Map making using coordinated data taken by TS
- (8) Attribute data entry
- (9) Application form Validation (practicing application form filling-up)

११. तथ्याङ्कको प्रविष्टि:

- (१) दफा ९ को उपदफा (३) अनसुार प्राप्त भएका निवेदनलाई लगत संकलक/प्रविष्टिकर्ताले तत्कालै कम्प्युटर प्रणालीमा प्रविष्टि गर्नु पर्नेछ ।
- (२) सेवा केन्द्रले प्राप्त भएका निवेदनको विवरण प्रणालीमा प्रबिष्टिकरणका आधारमा अनुसूची ७ र ७ (क) को ढाँचामा तयार गरी दफा ९ उपदफा ३ खण्ड (च) अनुसार सूचना प्रकाशन गर्ने प्रयोजनका लागि वडा कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (३) सेवा केन्द्रले वडागत रूपमा नियमको नियम ४१ (ख) को उपनियम (४) बमोजिमको उपलब्ध गराउन नसकिने जग्गामा बसोबासका लागि निवेदन दिने भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीहरूको छुट्टाछुट्टै विवरण तयार गरी वडा कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ । भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासीको हकमा वडा कार्यालयले दफा ९ उपदफा ३ खण्ड (च) अनुसार प्रक्रिया अगाडि बढाउनेछ ।

- (४) सेवा केन्द्रले अव्यवस्थित बसोबासीले आबाद कमोत गरेको जग्गा को दस्तूर निर्धारण प्रयोजनार्थ जग्गाको वर्गीकरण सम्बन्धी तथ्याङ्क प्रविष्टि (entry) गरेपनि जग्गाको वर्गीकरण र दस्तूर निर्धारण सम्बन्धी बाँकी कामहरु जिल्ला समितिबाट हुनेछन ।
- (५) जग्गा सट्टाभर्नाको क्रममा बसोबास गरेका अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन र प्रविष्टि गर्दा “जग्गा सट्टाभर्ना” जनाउनु पर्नेछ । यो प्रयोजनका लागि निवेदकले लगत कट्टा वा जग्गा सट्टाभर्ना को प्रमाण पेस गर्नुनेछ ।

१२. तथ्याङ्कको जाँचबुझ, प्रमाणीकरण तथा हस्तान्तरण:

- (१) दफा ९ को उपदफा ३ (च) को सूचनाअनुसार निवेदकले आफूले पेश गरेको निवेदनमा उल्लेखित विवरण भन्दा फरक हुन गई सच्याउन माग गरे वडाले सोको अभिलेख राखी प्रमाणको आधारमा मनासिब देखिए विवरण सच्याउन सक्नेछ । कसैको दावी विरोध र उजुरी परेमा वडा स्तरीय सहजीकरण समितिले आवश्यक जाँचबुझपश्चात गरेको सिफारिसको आधारमा वडा समितिले निर्णय गरी ७ (सात) दिनभित्र स्थानीय तहमा स्वीकृतिका लागि पेस गर्नेछ ।
- (२) दफा ४ को उपदफा (५) र (६) अनुसार वडा स्तरबाट समाधान हुन नसकेका विषयहरुलाई पालिकास्तरिय सहजीकरण समितिले आवश्यक जाँचबुझ पश्चात गरेको सिफारिसका आधारमा स्थानीय तहको कार्यपालिकाले आवश्यक निर्णय गर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम सबै वडाबाट प्राप्त विवरण तथा उपदफा (२) बमोजिमको विवरणलाई स्थानीयतहले स्थानीयतह स्तरीय सहजीकरण समितिको बैठक राखी सार्वजनिक गर्नेछ र स्थानीय तहको कार्यपालिकाले आवश्यक निर्णय तथा प्रमाणीकरण गरी ऐनबमोजिम जग्गा उपलब्ध गराउने सिफारिससहित ७ (सात) दिनभित्र जिल्ला समिति समक्ष पेस गर्नेछ ।
- (४) जग्गा सट्टाभर्ना गरी बसोबास गरेका अव्यवस्थित बसोबासीको छुट्टै विवरण स्थानीय कार्यपालिकाले जिल्ला समिति समक्ष पेस गर्नुनेछ ।
- (५) मागदावी प्रमाणीकरण हुन नसकेका व्यक्तिहरुको नामावली स्थानीय तहको सूचना पाटीमा टाँस गरी सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

१३. नाप नक्साको तयारी:

- (१) आयोग/जिल्ला समितिले स्थानीय तह र नापी कार्यालयसँगको समन्वयमा भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासीलाई वितरण तथा अव्यवस्थित बसोबासीलाई व्यवस्थापन गर्न योग्य जग्गा (क) ऐलानी (ख) पर्ती, नदी उकास लगायतका सरकारी जग्गा र (ग) साविकको वन क्षेत्र जनिएको भए पनि आबादीमा परिणत भएको जग्गा मध्ये कुन हो वर्गीकरण समेत हुने गरी प्रत्येक स्थानको चार किल्ला समेत उल्लेख गरी पहिचान र छनौट गरी यकिन गर्नुपर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) अनुसारको कार्य गर्दा दफा ६ को उपदफा (२) अनुसार स्थानीय तहको बस्तीको तहगत क्षेत्र विभाजन भइनसकेको भए स्थानीय तहले सोको समेत निर्णय गर्नुपर्नेछ ।
- (३) सम्बन्धित नापी कार्यालयले आयोगले तय गरेको कार्ययोजनामा उल्लेख भएबमोजिम स्थानीय तहहरूको उपदफा (१) अनुसार छानिएका स्थानको नाप नक्सा सम्बन्धी कार्यका लागि आवश्यक संख्यामा फिल्डमा खटिई नापजाँच गर्ने तथा कार्यालयमा बसी नक्सा तयार गर्ने टोली गठन गर्नेछ । नापी कार्यालयले खटाउने टोलीमा रहने गरी सम्बन्धित स्थानीय तहले थप नापी प्राविधिक र आवश्यक जनशक्ति खटाउनु पर्नेछ । नापी कार्यालयले नाप नक्सा कार्यमा सम्बन्धित स्थानीय तहसँग आवश्यक समन्वय गर्नुपर्नेछ ।
- (४) टोलीले नाप नक्सा गरिने क्षेत्रको अनुसूची-८ बमोजिमको ढाँचामा १५ (पन्ध्र) दिनको सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ तथा सो क्षेत्र वरिपरिका साविकका कित्ता नापी नक्सा हरूको प्रिन्ट संकलन गर्ने, जग्गाको तथ्याङ्क लगत संकलनका लागि तोकिएको फारामको प्रबन्ध, भू-उपग्रह चित्रको व्यवस्था, नाप नक्सा गर्ने यन्त्र उपकरण परीक्षण र स्तरीकरण (standardization) तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

१४. नाप नक्सा को विधि र प्रविधि सम्बन्धमा:

सम्बन्धित स्थानीय तहबाट प्राप्त भएको भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी, अव्यवस्थित बसोबासीको तथ्याङ्क तथा नाप नक्सा गर्नुपर्ने जग्गाको अवस्थिति लगायतका विषयमा उपलब्ध गराएको विवरणको आधारमा आयोगले आवश्यकता अनुसारको प्रविधि प्रयोग गरी जग्गा नाप जाँचको काम गर्नसक्नेछ । कुनै प्रविधि प्रयोग गरी जग्गा नाप जाँच गर्ने सम्बन्धमा आयोगले छुट्टै Standard Operating Procedure निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

१५. नाप नक्सा गर्ने: नाप नक्साङ्कन कार्यका लागि देहायबमोजिमका विधिहरू अवलम्बन गरिनेछ:

(अ) इमेज/अर्थोफोटोबाट नाप नक्सा गर्ने:

- (क) समथर, भवन एवं रूख विरुवाले नढाकेको खुला तथा जमनिको भौतिक सिमाना स्पष्ट देखिने क्षेत्रमा geo-referenced भूउपग्रह चित्र वा drone चित्रको प्रयोग गरी कित्ता नापी गरिनेछ ।
- (ख) भू-उपग्रह चित्र/अर्थोफोटोबाट नाप नक्सा गर्ने प्रयोजनको लागि आवश्यक भू-उपग्रह चित्र/अर्थोफोटो नापी विभागले आयोगलाई उपलब्ध गराउनेछ ।
- (ग) आयोगले विभागबाट प्राप्त इमेज आवश्यकताअनुसार विभागको सहयोगमा जियोरेफरेन्स, जियोरेक्टिफाई गरी उपयुक्त आकारमा प्रिन्ट गरी नापी कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनेछ ।
- (घ) नापी कार्यालयबाट स्थानीय तहमा खटाइएको टोली आयोगले उपलब्ध गराएको भू-उपग्रह चित्रको प्रिन्ट, आवश्यक उपकरण, बन्दो बस्तीका समान लिई फिल्डमा खट्नेछ ।
- (ङ) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्वासी एवं अव्यवस्थित बसोबासीको निवेदन दर्ता गरेको निस्साको आधारमा नापी टोलीले नाप जाँचको कार्य अगाडि बढाउनेछ ।
- (च) निवेदन दर्ता भए पश्चात सम्बन्धि व्यक्तिको कित्ता सिमाना उक्त कित्ताको संधियारहरूसमेतको सहमतिमा भू-उपग्रह चित्रको प्रिन्टमा अंकित/कोरी कायम गर्नेछ ।
- (छ) भू-उपग्रह चित्रको प्रिन्ट प्रतिमा सीमा स्पष्ट नदेखिए टेपको प्रयोग गरी चिन्ह लगाएर कित्ता सिमाना यकिन गर्नेछ ।
- (ज) यसरी कित्ता कायम गरे पश्चात उक्त कित्तालाई कित्ता कोड नम्बर दिइनेछ ।
- (झ) कित्ता र उक्त कित्ताको कोड नम्बर कायम भएपश्चात अनुसूची -६ बमोजिमको प्राप्त निस्सामा जग्गा नाँपजाँच गर्ने प्राबिधिकको नाम, नाप नक्सा भएको मिति उल्लेख गरी प्रमाणित गर्नु पर्नेछ ।
- (ञ) विगतको आयोगबाट वितरण गरिएका निस्सा र फिल्ड परीक्षण गरी पुरानो निस्सा गिबची अनुसूची -६ बमोजिमका नयाँ निस्सा सम्बन्धित

वडा कार्यालयले उपलब्ध गराउनेछ ।

- (ट) उपदफा (६) बमोजिम निवेदन दर्ता तथा नाप नक्साको निस्सा उपलब्ध गराउँदा प्रत्येक कित्ताको सँधियारहरूको सहमति र सहभागितामा जग्गाको नाप नक्सा गरी अनुसूची -१० बमोजिमको ढाँचामा मुचुल्का गर्नु पर्नेछ ।
- (ठ) सिमांकन गर्दा सम्बन्धित सँधियार बिच विवाद वा असमभदारी देखिएमा सर्व प्रथम “भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अब्यवस्थित बसोबासीको स्थानीय तहबाट लगत संकलन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८” को दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिमको वडा स्तरीय सहजीकरण समितिको सहयोगमा विवाद समाधान गरिनेछ । वडा तहको सो समितिबाट समाधान नभएमा सोको दफा ३ को उपदफा (१) बमोजिमको स्थानीयतह स्तरीय सहजीकरण समितिमाफत विवाद समाधान गरी नाप नक्साको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । तत्काल विवाद समाधान हुने नदेखिएमा विवाद भएको सीमा कायम नगरी (संयुक्त रूपमा बलकमा नापी गरी) अन्य कित्ताको क्रमसँग नाप नक्सा गरिनेछ ।
- (ड) नक्सा को सिट नम्बर जनाउँदा वडा नम्बर अनुसार जस्तै वडा १ को सिट (नक्सा) नं. १(क), १(ख)..... र सम्बन्धित टोल/गाउँ/बस्तीको नाम लेखी जनाउनु पर्नेछ र अनुसूची- ९ बमोजिमको ढाँचामा कित्ताहरूको विवरण संकलन गर्नुपर्नेछ ।
- (ढ) फिल्डमा नापनक्सा पश्चात कित्ता कायम गरिएको भू-उपग्रह चित्र प्रिन्टलाई सम्बन्धि नापी कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।
- (ण) नापी कार्यालयमा भएको टोलीले फिल्डबाट प्राप्त कित्ता कायम गरिएको भू-उपग्रह चित्र प्रिन्टको आधारमा नाप नक्सा सम्बन्धी प्रणालीमा कित्ता डिजिटाइज गरी फिल्डबाट संकलन गरिएका विवरणहरू प्रविष्ट गरी अन्तिम डाटावेस तयार गर्नेछ ।
- (त) सोही प्रणाली प्रयोग गरी कित्ता नापी नक्सा तयार गरिनेछ ।
- (थ) नक्सा प्रिन्ट गर्दा नापी विभागको “जग्गा नापजाँच तथा श्रेस्ता अध्यावधिक सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३” को अनुसूची-४ अनुसारको संकेत चिन्हको ढाँचामा तयार गरी प्रिन्ट गरिनेछ ।

- (द) कित्ताको क्षेत्रफलको हकमा प्रणालीले दिएको क्षेत्रफललाई (वर्ग मिटर र दशमलव पछाडि अङ्क नहुने) अन्तिम क्षेत्रफल मानिनेछ ।
- (ध) कित्ताको विरह कायम गर्दा जग्गाको प्रयोजन जस्तै खेतीपाती, घर, पाखो, बाँँचा, वन, पर्ती, पोखरी, खोला, नदी, नहर, कुलो, बाटो, सडक, राजमार्ग जनाउनु पर्नेछ ।

(आ) अन्य बिधिबाट नाप नक्सा गर्ने:

- (क) स्थायी प्रकृतिका भवन एवं रूख बिरूवाले सिमाना ढाकिएको बस्ती र पहाडी भूभागमा नापनक्सा गर्दा Total Station को प्रयोग गरिनेछ ।

- (ख) Total station बाटा नापनक्सा गर्दा बढीमा दुईवटा विन्दुबाट मात्र नापी गर्न सकिने भए Traversing गर्नु पर्ने छैन ।

तर दुईभन्दा बढी विन्दुको आवश्यकता पर्ने देखिएमा अनिवार्य रूपमा Traverse गर्नुपर्ने छ । Total Station बाट नापनक्सा गर्दा स्केच अनिवार्य रूपले बनाउनु पर्नेछ । नियन्त्रण विन्दुको D-Card अनुसूची-११ बमोजिम बनाउनु पर्नेछ ।

- (ग) Total Station को प्रयोग गरी नाप नक्सा गर्दा नापी विभागबाट जारी गरिएको “डिजिटल कित्तानापी कार्य संचालन विधि, २०७२” अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

१६. नाप नक्सा गर्दा विचार पुर्याउनपर्ने थप कुराहरू:

- (१) छनौट भएका जग्गा क्रमबद्ध रूपले नाप नक्सा गर्दा वडा तथा स्थानीय तहको सिमाना, व्यक्तिगतले आबाद कमोत गरेका जग्गा तथा स्थायी भवन लगायतका संरचना र बिचबिचमा अवस्थित सार्वजनिक जग्गा हरू जस्तै बाटो, कुवा, पँधेरो इनार, पोखरी, मसानघाट, गौचर, धार्मिक मठ, मन्दिर, चौतारो, हाट मेला लाग्ने ठाउँ; सरकारी कार्यालय जस्तै सामुदायिक विद्यालय, सरकारी स्वास्थ्य संस्था, प्रहरी चौकी, स्थानीय तह, प्रदेश सरकार वा नेपाल सरकारको निकायले भोग गरेको सरकारी जग्गाहरूको नाप जाँच गरी नाम वा बिरह (जग्गाको प्रकृति वा विवरण) समेत संकलन गर्नु पर्नेछ ।
- (२) छनौट भएको स्थानको बिचबिचमा कुनै उद्योग वा व्यावसायिक संस्थाले भोगचलन गरेका सरकारी जग्गाको समेत नाप नक्सा गरी जग्गाधनीको नाम र बिरहमा सरकारी उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

- (३) जग्गा सट्टाभर्नाको क्रममा बसोबास गरेका अव्यवस्थित बसोबासीले भोगचलन गरेको सरकारी जग्गा समेत नाप नक्सा गर्नुपर्नेछ ।
- (४) नाप नक्साको क्रममा प्रत्येक परिवारले आबाद कमोत गरेको जग्गा मध्ये आवास वा कृषि (खेतीपाती) जुन प्रयोजनको लागि उपयोग भइरहेको छ सोको विवरण नापी टोलीले खुलाउनु पर्नेछ ।
- (५) कुनै व्यक्तिको नाममा श्रेस्ता कायम भएको कित्तासँग जोडिएको सरकारी जग्गा नाप्दा व्यक्तिको जग्गा छुट्ट्याई निजको जग्गा नघुस्ने गरी नापी गर्नुपर्छ । फिल्डमा तत्काल सम्भव नदेखिए भोग अनुसार नापी, नक्सा तयार भएपछि जोडिएको साबिकको नापनक्सासँग मार्जिन भिडाई व्यक्तिको जग्गा कटाई बाँकी सरकारी जग्गाको नक्सा र क्षेत्रफल कायम गर्नुपर्छ ।
- (६) व्याक्तिले निर्माण गरेका स्थायी प्रकृतिका घर लगायतका संरचनाको आंशिक भाग सडक सीमाभित्र वा नदी, खोला वा नहरको किनारामा परे पनि त्यस्ता संरचनाको नाप नक्सा गरी नक्सामा सडक सीमा वा नदी, खोला वा नहरको मापदण्डको रेखा स्पष्ट रूपमा देखाउनु पर्नेछ ।
- (७) नाप नक्सा सकेसम्म राष्ट्रिय संरचनाको नियन्त्रण विन्दुको आधारमा र नभए स्थानीय arbitrary coordinates को आधारमा गर्न सकिनेछ । आधारभूत नियन्त्रण विन्दुको स्थापनामा GNSS प्रविधि (DGPS) लाई प्राथमिकता दिइनेछ । Arbitrary coordinates system मा सिट (नक्सा) नं जनाउँदा वडा अनुसार फरकफरक गरी जस्तै वडा १ का लागि सिट (नक्सा) नं. १ (क), १ (ख), र सम्बन्धित टोल/गाउँ/बस्ती को नाम लेखी जनाउन सकिनेछ ।
- (८) साबिक नापीमा कायम भएको कुनै सरकारी जग्गामा आबाद कमोत गर्नेहरूको हकमा समेत भोगचलन गरे बमोजिम कित्ताको सम्पूर्ण भागको नाप नक्सा गरी आवश्यक लगत लिनुपर्नेछ ।

१७. नक्सा निर्माण:

- (१) नाप नक्सा गर्ने प्राविधिकले नाप नक्सा गरी प्राप्त डाटा तथा सम्बन्धित भूउपग्रह चित्र वा ड्रोन चित्रलाई नक्सा बनाउने प्रयोजनका लागि प्रणालीमा upload गर्नुपर्नेछ । यसरी डेटालाई upload गरेपछि फिल्डबाट प्राप्त स्केच, विभिन्न नापहरू तथा कित्ता विवरण फारामको मद्दतबाट प्रणालीमा विद्यमान tools को प्रयोग गरी फिल्डबाट कित्ता सिमानामा चिन्ह लगाई ल्याइएको आधारमा कित्ता सिमाना

डिजिटाइज गर्नुपर्नेछ र किता हरू बनाउँदै फिल्डबाट संकेत गरिएअनुसार कोड नं. दिँदै जानु पर्नेछ। यसरी तयार भएका किताहरू प्रिन्ट गरी बिबरण नमिलेमा भूउपग्रह वा ड्रोन चित्र तथा फिल्डमा जाँच (verify) गरी सच्याउनु पर्नेछ।

- (२) कोड नं. को आधारमा संकलित किता विवरण फारामको आबाद कमोत गर्ने व्याक्तिहरूको नाम लगायतको भूमि लगातसम्बन्धी विवरण समेत प्रणालीमा प्रविष्टि गर्नुपर्छ।
- (३) साबिक नापीमा कायम भएको किता भित्रको नाप नक्सा गरी प्राप्त नक्सालाई साबिकको कितासँग ओभरल्याप गरी कुनै व्याक्ति विशेषको जग्गा घुसेको भए घुसेको भाग कटाई छुट्टै फाइल नक्सा कायम गर्नु पर्नेछ। यस्तो अवस्थामा किताहरूको अन्तिम किता नं. सम्बन्धित नापी कार्यालयबाट प्राप्त गर्नुपर्नेछ। (मूल किता समावेश भएको प्लट रजिस्टरको अन्तिम किता नं. पछिका आवश्यक संख्याका किता नं. हरू)।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम तयार भएका नक्सामा नाप नक्सा गर्ने नापी प्राविधिकले हस्ताक्षर गर्नु पर्नेछ।
- (५) स्थानीय तहले प्रचलित विधिबाट आफ्नो स्थानीयतह भित्रको भूमिहीन र अन्यवस्थित बसोबासीले आबाद कमोत गरेको जग्गाको नाप नक्सा गरी नक्सा नं. र किता नं. कायम गरिसकेको भए नापी टोलीले आवश्यक चेक जाँच गरी मनासिब देखिए सोही नक्सा प्रमाणित गर्न सक्नेछन।

१८. नाप नक्साको प्रतिवेदन तयारी, प्रतिवेदनको जाँचबुझ र हस्तान्तरण:

- (१) दफा (१७) अनुसार तयार नक्सा र विभिन्न किताहरू आबाद कमोत गर्ने व्याक्तिहरूको नाम समेतको आधारमा एक प्रतिवेदन तयार गरी सो प्रतिवेदनलाई अनुसूची-१२ को ढाँचाको ७ (सात) दिने सूचनाबमोजिम नापी टोली मार्फत सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) अनुसार सूचना प्रकाशन भएपछि कुनै निवेदकले टोलीमा सम्पक गरी आफूले आबाद कमोत गरेको जग्गाको आकारप्रकार तथा क्षेत्रफल समेतको जानकारी लिन पाउनेछन्। प्रकाशित सूचनाबमोजिमको विवरणका सम्बन्धमा सरोकारवालाले चित्त नबुझी सच्याउन माग गरे टोलीले सोको अभिलेख राखी आवश्यक परे प्रमाणको आधारमा विवरण सच्याउन सकिनेछ। साथै ७ (सात) दिनभित्र परेका अन्य लिखित उजुरीका सम्बन्धमा समेत

टोलीले आवश्यक छानबिन गरी टोली तहबाट समाधान हुने भएमा सुधार गरी प्रतिवेदन सार्वजनिक भएको मितिले ७ (सात) दिनभित्र अद्यावधिक प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्नेछ ।

- (३) कार्यपालिकाले उपदफा (२) अनुसार तयार प्रतिवेदनका आधारमा जिल्ला समितिलाई जग्गा उपलब्ध गराउने सिफारिस गर्नुपर्नेछ ।
- (४) नापी टोलीले नाप नक्साको प्रगति विवरण मासिक रूपमा अनुसूची -१३ बमोजिम जिल्ला समितिमा पठाउनु पर्नेछ ।

१९. अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था:

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने र अव्यवस्थित बसोबासीहरूको व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धमा यस कार्यविधिअनुसार स्थानीय तहबाट भए गरेका कार्यको अनुगमन राष्ट्रिय भूमि आयोग अनुगमन निर्देशिका, २०७८ बमोजिम हुनेछ ।

२०. कार्यविधि को पालना गर्नुपर्ने:

यस कार्यविधिमा उल्लेखित प्रावधानको पालना र कार्यान्वयन गर्ने कर्तव्य आयोग/जिल्ला समिति, स्थानीय तह, नापी कार्यालय र नापी टोलीको हुनेछ ।

२१. कार्यविधिमा परिमार्जन तथा संशोधन:

- (१) यस कार्यविधिको कार्यान्वयनमा कुनै समस्या देखिएमा आयोगले आवश्यकताअनुसार परिमार्जन तथा संशोधन गर्न सक्नेछ ।
- (२) यो कार्यविधि अन्य प्रचलित कानूनसँग बाझिन गएमा बाझिएको हदसम्म प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।
- (३) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको स्थानीय तहबाट लगत संकलन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ बमोजिम भएगरेका कार्यहरू यसै कार्यविधिबमोजिम भएको मानिनेछ ।

अनुसूची - १

(दफा ३ को प्रयोजनको लागि)

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय भूमि आयोग

र

..... गाउँपालिका/नगरपालिका/उपमहानगरपालिका/महानगरपालिका
..... जिल्ला प्रदेश बिच भएको भूमिहीन दलित, भूमिहीन
सुकुम्बासीलाई जग्गा वितरण गर्ने र अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन सम्बन्धमा

कार्य सहमति पत्र

नेपाल सरकार राष्ट्रिय भूमि आयोग, काठमाडौं (यसपछि “आयोग” भनिएको) र
.....(यसपछि स्थानीयतह भनिएको) बिच भूमिहीन
दलित, भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउन र अव्यवस्थित बसोबासीलाई
व्यवस्थापन गर्नका लागि भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१, भूमि सम्बन्धी नियमहरू, २०२१,
राष्ट्रिय भूमि आयोग गठन आदेश, २०७८ र अन्य प्रचलित कानूनमा भएका व्यवस्था
अनुरूप तपसिल बमोजिमको कार्य गर्न आयोग र स्थानीय तह दुवै पक्ष एक आपसमा
मञ्जुर भई यस कार्य सहमति पत्रमा अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट हस्ताक्षर गरी
एक/एक प्रति लियौं, दियौं ।

तपसिल

१. स्थानीय तहको जिम्मेवारीहरू :

- (क) राष्ट्रिय भूमि आयोग गठन आदेश, २०७८ को दफा ६ को खण्ड (ग) बमोजिम
भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको पहिचान, लगत
संकलन र प्रमाणीकरणको काम गर्ने, प्रत्येक स्थानीय तहले बस्तीको तहगत क्षेत्र
तोकी नसकेको भए दफा ६ को उपदफा (२) बमोजिम हुने गरी तोक्ने
- (ख) स्थानीय तहले आयोगसँगको समन्वयमा भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी
र अव्यवस्थित बसोबासीले बसोबास वा आबाद कमोत गरेका बस्ती हरूको

विवरण, प्रत्येक बस्तीका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको अनुमानित घर परिवार संख्या लगायत अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा वडाअनुसारको प्रारम्भिक विवरण पेस नगरेको भए तत्काल तयार गरी आयोग समक्ष पेस गर्ने,

- (ग) लगत संकलनका लागि वडाका विभिन्न स्थानहरू निर्धारण गर्न र आवश्यक व्यवस्थापकीय प्रबन्ध गर्ने,
- (घ) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन निवेदन दर्ता भएको जानकारी स्वरूप तथ्याङ्क प्रविष्टि भएपछि अनुसूची - ६ बमोजिमको निस्सा भरी तत्काल निवेदकलाई बुझाउने व्यवस्था मिलाउने,
- (ङ) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको स्थानीय तहबाट लगत सङ्कलन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८ को दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिमको भूमिहीन तथा अव्यवस्थित बसोबासी व्यवस्थापन सहजीकरण समिति गठन गर्ने र उपदफा (२) बमोजिमको भूमिहीन तथा अव्यवस्थित बसोबासी व्यवस्थापन सहजीकरण समिति गठन गर्न सहयोग गर्ने,
- (च) लगत संकलन कार्यका लागि सेवा केन्द्र प्रमुख तथा तथ्याङ्क संकलक, तथ्याङ्क प्रविष्टिकर्ता, नापी कामदार/फिल्ड-सहयोगी/जन्जिरदार तथा आवश्यक अन्य जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने र नापी कार्यालयबाट खटिएका नापी टोलीको कार्यकक्ष व्यवस्थापन गरी आवश्यक पूर्वाधारहरू (कम्प्युटर, प्रिन्टर, स्क्यानर आदि) सहितको “भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी सेवा केन्द्र” गठन गर्ने तथा सो सेवा केन्द्रको संलग्न ढाँचा बमोजिमको साइनबोर्ड रहने,
- (छ) नापी कार्यालयबाट गठन गरिएका नापी टोलीमा रहने गरी नापनक्सा सम्बन्धी कार्य गर्न थप नापी प्राविधिकको व्यवस्था गर्ने र सेवा केन्द्रमा स्थानीयतहले सेवा करार गरेका जनशक्तिको तलब भत्ता लगायतका सुविधा स्थानीय तहले बेहोर्ने,
- (ज) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन र प्रमाणीकरणको क्रममा स्थानीय तहले कुनै शुल्क वा दस्तुर नलिने,
- (झ) लगत संकलन तथा प्रमाणीकरणको कार्य व्यवस्थित र निर्धारित समय भित्र सम्पन्न गर्नको लागि कार्ययोजना तयार र बजेट व्यवस्थापन गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने । सो कार्ययोजनाको एक प्रति आयोग वा जिल्ला समितिलाई उपलब्ध गराउने,

- (ज) आयोग वा जिल्ला समितिसँग समन्वय गरी कार्यपालिकाका पदाधिकारी र भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन र व्यवस्थापन सेवा केन्द्रमा रहने कर्मचारीलाई अभिमुखीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (ट) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन र प्रमाणीकरणको क्रममा स्थानीय तहलाई कुनै द्विविधा भएमा आयोगसँग परामर्श गरी काम गर्ने,
- (ठ) कुनै जग्गा आबाद कमोत नगरेका वा वितरण गर्न नमिल्ने जग्गामा बसोबास, आबाद कमोत गरेका भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीहरूलाई उपलब्ध गराउन सकिने जमनि पहिचान गरी नापनक्सा गर्न स्थानीय तह मार्फत जिल्ला समितिलाई सिफारिस गर्ने,
- (ड) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने तथा अव्यवस्थित बसोबासीलाई व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनका लागि भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ र भूमि सम्बन्धी नियमहरू, २०२१, राष्ट्रिय भूमि आयोग गठन आदेश, २०७८ र आयोगद्वारा निर्णय भई जारी भएका कार्यविधिहरूमा स्थानीय तहले गर्ने भनी तोकिएका कार्य गर्ने ।

२. आयोगको जिम्मेवारीहरू :

- (क) आयोगले जारी गरेका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको पहिचान र प्रमाणीकरणका लागि आधार र मापदण्ड, आवश्यक कार्यविधिहरू उपलब्ध गराउने,
- (ख) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८ को अनुसूची-३ र ४ अनुसारको ढाँचाको निवेदन फाराम उपलब्ध गराउने,
- (ग) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको तथ्याङ्क प्रविष्टि गर्नको लागि प्रणाली (System) उपलब्ध गराउने,
- (घ) सम्बन्धित नापी कार्यालयमार्फत जग्गा नापनक्सा गर्न नापी टोली खटाउने,
- (ङ) ऐन, नियमावली, गठन आदेश र कार्यविधिमा तोकिए बमोजिम अन्य आवश्यक व्यवस्थापकीय कार्य गर्ने ।

३. दुवै पक्षले गर्नुपर्ने :

- (क) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासीलाई वितरण र अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन गर्ने जग्गाको पहिचान र छनौट गर्ने,
- (ख) सहमति पत्रमा आवश्यक संशोधन गर्ने,
- (ग) सहमति पत्रका बुदाँहरूमा उल्लिखित सर्तहरू सहमति पत्रमा दुवै पक्षको हस्ताक्षर भएपछि कार्यान्वयनमा आउने र यो समझदारी पत्रको अवधि उद्देश्य बमोजिमको काम सम्पन्न नभएसम्मका लागि हुनेछ ।
- (घ) विघटित भूमि सम्बन्धी समस्या समाधान आयोगसँगको समझदारीमा भए गरिएका कार्यहरू यो कार्य सहमति पत्रमा हस्ताक्षर गरेपश्चात यसै कार्य सहमति पत्रबमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

स्थानीय तहको तर्फबाट :

आयोगको तर्फबाट :

दस्तखत :

दस्तखत:

नाम :

नाम :

पद :

पद :

कार्यालयको छाप :

कार्यालयको छाप :

मिति :

मिति :

रोहवर :

रोहवर :

दस्तखत :

दस्तखत:

नाम:

नाम:

पद :

पद :

मिति :

मिति :

दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिम गठन गरिने सेवा केन्द्र साइन बोर्डको नमूना

राष्ट्रिय भूमि आयोग

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी सेवा केन्द्र
.....गाउँपालिका/नगरपालिका/उपमहानगरपालिका/महानगरपालिका,

जिल्लाको नाम

प्रदेशको नाम, नेपाल

अनुसूची १ (क)

(दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिम)

स्थानीय तहको “भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी सेवा केन्द्र” मा रहने कर्मचारीको विवरण

(क) पद, श्रेणी, सेवासमूह र कार्यविवरण

क्र.सं.	पद/नाम	श्रेणी वा तह	सेवा समूह/ पदपूर्ति	कार्यविवरण
१	सेवा केन्द्र प्रमुख	छैठौं/ सातौं	प्रशासन/ प्राविधिक स्थायी मध्ये वा करार सेवा	सेवा केन्द्र प्रमुख भै कर्मचारी परिचालन, अनुगमान तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्ने, सम्पर्क व्यक्ति भै काम गर्ने, कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यपालिका समक्ष पेश गरी स्वीकृति भए बमोजिम कार्यान्वयनको नेतृत्व गर्ने, लगत प्रविष्टि प्रणाली माफ्त रजु गर्ने, स्थानीय तहका आवश्यक संयन्त्र र जनशक्ति परिचालनको समन्वय र सहजीकरण गर्ने, स्थानीय तहबाट हुने प्रमाणीकरण र सत्यापनका लागि विवरण तयार गरी सहजीकरण समिति माफ्त कार्यपालिका समक्ष पेश गर्ने । स्थानीय तहमा भएका कामको प्रतिवेदन जिल्ला समिति समक्ष पेश गर्ने ।

२.	सर्भक्षक	रा.प. अनं प्रथम/ सहायक पाचौं	प्राविधिक स्थायी मध्ये वा करार सेवा	नापी विभागले तोकेबमोजिम
३.	अमीन	राप अनं द्वितीय/ सहायक चौथो	प्राविधिक स्थायी मध्ये वा करार सेवा	नापी विभागले तोकेबमोजिम
४.	तथ्याडक	संकलक	प्रशासन/ प्राविधिक स्थायी मध्येबाट वा करार सेवा	आयोगबाट तयार गरिएको निवेदन फाराम भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई फारम भर्न/भराउन सघाउने, प्रचार प्रसारका कार्य गर्ने । रीतपूर्वक पेश भएका निवेदन सम्बन्धित वडा कार्यालयमा बुझाउने ।
५.	लगत प्रविष्टिकर्ता	सहायक चौथो	प्राविधिक स्थायी मध्येबाट वा करार सेवा	लगत संकलनबाट प्राप्त वा लाभग्राही स्वयंम पेश गरेको विवरण प्रणीमा प्रविष्टि गर्ने । फिल्डकार्यामा सहयोग गर्ने ।

६.	सामाजिक परिचालक	सहायक चौथो	प्रशासन स्थायीबाट वा करार सेवा	आयोगबाट स्थानीय तह छनौट भए पश्चात समुदाय स्तरसम्म यसको जानकारी तथा प्रचार प्रसार गर्ने, लाभग्राही पहिचान, तथ्याङ्क संकलन, तथा सर्वेक्षण कार्यको समय तालिका बनाउने । निवेदन गर्ने कार्यमा सहयोग र सहजीकरण गर्ने भूट्टा विवरण विदा हुने सजायका सम्बन्धमा जानकारी दिने । फिल्डकार्यमा सहयोग गर्ने ।
७.	नापी कामदार (नापी कार्यको फिल्ड सहयोगी)	श्रेणी विहिन	प्रशासन स्थायी मध्येबाट वा करार सेवा	नाप जाँच सम्बन्धी काममा सहयोग गर्ने ।

अनुसूची २

(दफा ६ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

स्थानीय तहको अनौपचारिक तथा अव्यवस्थित भू-सम्बन्धको
बस्तुस्थिति र परिवेश आंकलन

(यो विवरण स्थानीय तहमा आयोगले कार्य सुरु गर्नुपूर्व भर्नु पर्नेछ ।)

१. स्थानीय तहको नाम : कोड नं. जिल्ला :

स्थानीय तहको नाम		कार्यालयको ठेगाना र सम्पर्क नं.	
जम्मा घरधुरी		जम्मा जनसंख्या	महिला पुरुष जम्मा
क्षेत्रफल		कृषि पेसामा संलग्न जनसंख्या	
अध्यक्ष / प्रमुखको नाम र फोन नं.		उपाध्यक्ष / उपप्रमुखको नाम र फोन नं.	
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको नाम र फोन नं.		राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त राजनीतिक दलहरु	

२. प्राविधिक जनशक्ति विवरण:

प्राविधिक जनशक्तिको प्रकार	उपलब्ध जनशक्ति संख्या	नाम, थर/ सम्पर्क नं	कैफियत (स्थायी वा करार)
नापी अधिकृत			
अमिन			

सर्भेक्षक			
आइटी अधिकृत/Computer engineer			
Civil engineer			
अन्य प्राविधिक			
कम्प्यूटर अपरेटर (जना)			

३. जग्गा नाप नक्साको लागि आवश्यक यन्त्र उपकरणको व्यवस्थापन सम्बन्धमा

उपकरण	स्थानीय तहमा उपलब्ध	आवश्यक संख्या	खरिद गर्ने योजना
Total Station			
Plan table with telescopic elidade			

४. भूमिसम्बन्धी प्रमुख समस्याहरू	समस्याको प्रकृति	समस्या रहेको स्थान/वडा

५. उल्लेखित समस्या समाधानका लागि स्थानीय तहले गरेको प्रयासहरू	
६. आ.व. २०७७/०७८ मा नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेखित विषय र बजेट	

७. भूमिहीन तथा अव्यवस्थित बसोबासी घरपरिवार संख्या

वडा नं.	जम्मा परिवार संख्या	भूमिहीन दलित परिवार संख्या	भूमिहीन सुकुम्बासी परिवार संख्या	अव्यवस्थित बसोबासी परिवार संख्या	जम्मा	टोलीलाई
१						
२						
३						
४						
५						
६						

८. नकारात्मक सूचिको जग्गामा बसोबास गरेका भूमिहीनका लागि स्थानान्तरणका लागि उपयोग गर्न सकिने उपयोग विहीन रहेको सरकारी जग्गा (आबाद लायक वा बसोबास योग्य ऐलानी जग्गा, पर्ती, नदी उकास लगायतका बसोबास वा खेती योग्य अन्य सरकारी जग्गा; साविकको वन क्षेत्र जनिएको भए तापनि आबादीमा परिणत भएको जग्गा)

वडा	स्थान (एउटा जग्गामा एक भन्दा बढी हुन सक्ने)	अन्दाजी जम्मा जग्गा (विगाहा वा रोपनीमा)
१		
२		
३		
४		
५		

६		
७		
८		
९		

९. भूमि र कृषिको क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका वा यस कार्यमा सहयोग लिन सकिने समूह, संगठन र संस्थाको विवरण

क्र.सं	नाम	सम्पर्क व्यक्तिको नाम र फोन

१०. स्थानीय तहले आफ्नो प्रयासमा यस अघि जग्गा नाप नक्सा शुरू गरिसकेको भए सोको अवस्था

नाप नक्सा भएको क्षेत्रफल :

नाप नक्स भएको स्थान/वडाको विवरण :

प्रयोग गरेको प्रविधि :

वर्तमान अवस्था :

११. विगतमा सरकारद्वारा गठित आयोग, कार्यदल वा समितिले भूमिहीन र अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन सम्बन्धमा अधुरा वा बाँकी छोडेका कामहरू वा कुनै समस्या भए सोको विवरण

१२. स्थानीय तह स्तरीय भूमिहीन तथा अव्यवस्थित बसोबासी व्यवस्थापन सहजीकरण समितिको विवरण

अनुसूचि -३

(दफा ७ को उपदफा (२) सँग
सम्बन्धित)

(भूमिहीन दलित/भूमिहीन सुकुम्बासीले
भर्ने निवेदन फाराम)

श्री राष्ट्रिय भूमि आयोग, काठमाडौं ।

मार्फत,

.....गाउँपालिका/
नगरपालिका/ उपमहानगरपालिका/
महानगरपालिका कार्यापालिकाको
कार्यालय,
... जिल्ला ।

दर्ता (कोड) नं.....

(वडा नं :..... BD/BS दर्ता नं.....)

मिति:.....

परिवारमूलीको
फोटो

परिवारमुलीको
पति/पत्नीको
फोटो

रोहबरमा बस्ने सदस्यबाट फोटो
प्रमाणित गर्नुपर्ने

विषय : भूमिहीन दलित/भूमिहीन सुकुम्बासी भएकोले जग्गा पाउँ ।

म र मेरो परिवारको स्वामित्वमा नेपाल राज्यभित्र जग्गा जमिन नभएको र म र मेरो परिवारको आय आर्जन, स्रोतवा प्रयासबाट जग्गाको प्रबन्ध गर्न असमर्थ छु । त्यसैले एक पटकका लागि भूमिहीन दलित/भूमिहीन सुकुम्बासीको हैसियतले जग्गा पाउन निम्न विवरण सहित निवेदन पेश गरेको छु ।

१. परिवारमूलीको विवरण:

(१.१) परिवारमूलीको नाम,थर		(१.२) नागरिकता प्र.प नं./जिल्ला/जारी मिति	
(१.३) बाबुको नाम,थर		(१.४) आमाको नाम,थर	
(१.५) पति/पत्नीको नाम, थर		(१.६) पति/पत्नीको ना.प्र.प नं./जिल्ला/जारी मिति	

(१.७) बाजे/ससुराको नाम,थर		(१.८) मतदाता नं./ठेगाना (श्रमिान/श्रीमती)	
(१.९) जन्मस्थान (प्रदेश/जिल्ला)		(१.१०) साविक गा.वि.स/न.पा/वडा	
(१.११) स्थायी/हालको ठेगाना (प्रदेश/जिल्ला)		(१.१२) गा.पा./नं.पा/वडा/टोल	
(१.१३) राष्ट्रिय परिचयपत्र नं.		(१.१४) सम्पर्क नं.	

२. परिवारका सदस्यहरुको विवरण:

सि.न.	नाम,थर (२.१)	लिङ्ग (२.२) १=महिला २=पुरुष ३=अन्य	पुरा उमेर (२.३)	नागरिकतानं./जिल्ला/जारी मिति (२.४)	पेसाऽ (२.५)	परिवार मूलीको नाता (२.६)
१						परिवारमूली आफै
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						

नोट: निवेदकको पारिवारिक विवरण माथिको तालिकामा नअटेमा अर्को पानामा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

पेसा (२.५): १ = कृषि कार्य, २ = अस्थायी रोजगार, ३ = ज्याला मजदुरी

४ = वैदेशिक रोजगार ५ = व्यापार व्यसाय ६ = विद्यार्थी

७ = बेरोजगार ८ = नाबालक, ९= अन्य

३. हाल बसोबास वा आवाद कमोत गरी दर्ता माग गरिएका जग्गाको विवरण (बसोबास र आवाद कमोत छुट्टाछुट्टै ठाउँमा भएमा प्रत्येक ठाउँको) : (नोट : कुनै जग्गामा बसोबास वा आवाद कमोत नगरेको भए यो विवरण उल्लेख गर्नु नपर्ने ।)

जग्गा कोड (३.१)	वडा नं (३.२)	(टोल/ गाउँ) (३.३)	अनुमानित क्षेत्रफल (स्थानीय एकाइमा) (३.४)		उपभोगको प्रमाण (३.५)	आवाद कमोतको अवधि (३.६)	कैफियत
			रोपनी-आना-पैसा- दाम बिघा-कठ्ठा-धुर	बसोबास कृषि			
		जम्मा					

(३.१) : पहिलो, दोस्रो, तेस्रो कित्ताको क्रमशः दर्ता (कोड) नं.-१, दर्ता (कोड) नं.-२, दर्ता (कोड) नं.-३ आदी (निवेदन दर्ता गर्नेले भर्ने) । नाप नक्सा सम्पन्न भइसकेको र नक्सा नं. र कित्ता नं. यकिन भएको भए जग्गा कोडमा सोही कित्ता नं. जनाउने (कैफियतमा नक्सा नं. जनाउने)

(३.५) उपभोगको प्रमाण : १= विद्युत/पानीको महसुल तिरेको रसिद, २= स्थानीय तहले दिएको सिफारिस, ३=घरसारको कागज, ४=भोगचलन गर्दा दिएको प्रमाण, ५=घरको नक्सा पासको प्रतिलिपि, ६=कुनै प्रमाण नभएको, =अन्य.....(उल्लेख गर्नुहोस्) ।

४. माग गरेको जग्गाको प्रयोजन र भूमिहीन सुकुम्बासी हुनुको कारण:

४.१ माग गरेको जग्गाको प्रयोजन: १=आवास, २=कृषि	
४.२ भूमिहीन सुकुम्बासी हुनुको कारण: १= पुस्तौंदेखी परिवारको नाममा जग्गा नभएको, २=जग्गा लिलाम वा जग्गा विक्री गरी ऋण तिर्न बाध्य भएको, ३=प्राकृतिक प्रकोपबाट क्षति भई जग्गा प्रयोगमा आउने अवस्था नरहेको वा विपदबाट विस्थापित, ४=विकास निर्माण कार्यबाट विस्थापन, ५=निकुञ्ज र आरक्षको कारणबाट विस्थापित, ६=अन्य.....(खुलाउने)	

५. विगतमा सरकारद्वारा गठित, आयोग समिति वा कार्यदल समक्ष परिवारका सदस्यको तर्फबाट सुकुम्बासीको हैसियतले जग्गा प्राप्तिमा लागि कुनै निवेदन दिएको भए निवेदन माथि भएको कारबाहीको विवरण

१=जिल्लामा निवेदन दिएको तर कुनै कारबाही नभएको, २= परिचयपत्र/निस्सा माग प्राप्त गरेको तर जग्गा प्राप्त नगरेको, ३= अन्य.....खुलाउने	
---	--

६. स्वघोषणा :

- (१) म र मेरो परिवारको नाममा नेपाल राज्यभर कहाँ कतै जग्गाधनी प्रमाण पूर्जा भएको जग्गा छैन । म र मेरो परिवारको आमदानीले जग्गा खरिद गर्ने क्षमता छैन । म र मेरो परिवारले अंश बापत जग्गा प्राप्त गर्ने कुनै आधार र संभावना छैन । म र मेरो परिवारको नामको छुट जग्गा दर्ता बाँकी/स्वबासी दर्ता बाँकी भइ जग्गा प्राप्त हुने अवस्था छैन ।
- (२) मैले र मेरो परिवारको कुनै सदस्यले विगतमा राज्यबाट जग्गा वा जग्गाको स्वामित्व सहितको आवास प्राप्त गरेको छैन ।
- (३) मैले र मेरो परिवारले मिति २०७६ माघ २८ पछि आफ्नो वा परिवारका सदस्यको नाममा रहेको सम्पूण जग्गा विक्री वा हक हस्तान्तरण गरेको छैन ।
- (४) म र मेरो परिवारको तर्फबाट भूमिहीन दलित/भूमिहीन सुकुम्बासीको नाममा जग्गा पाउन नेपाल राज्यभर यस वडामा बाहेक अन्यत्र निवेदन पेश गरेको छैन ।

७. मैले माथि उल्लेखित गरेका व्यहोरा ठिक साँचो हो । भुट्टा ठहरेमा कानुन बमोजिम सहूला बुभाउँला ।

औँठा छाप		भवदीय परिवारमूलीको दस्तखतः मिति:...../...../.....
दायाँ	बायाँ	

८. कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार (रुजु गर्ने कर्मचारीले भर्ने)

	जग्गा कोड	प्रकृति
(८.१) आबाद कमोत गरेको जग्गाको प्रकृति		

(८.२) क्षेत्र	१= काठमाण्डौं उपत्यका र महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका तथा नगरपालिकाको (शहरी क्षेत्र)		
	२=काठमाण्डौं उपत्यका र महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका तथा नगरपालिकाको सहरी क्षेत्र बाहेको क्षेत्र		

निवेदन भर्ने सहयोग गर्ने तथ्याङ्क संकलनको नाम, थर		सम्पर्क नं.	
हस्ताक्षर :		मिति :	
रोहबरमा बस्ने वडा सदस्यको नाम, थर		हस्ताक्षर र मिति :	

रुजु गर्ने कर्मचारी (वडा कार्यालयले तोकेको) को नाम, थर :	फाराम प्रमाणित गर्ने वडा अध्यक्ष वा निजले तोकेको सदस्य नाम, थर :
पद:	दस्तखत/मिति :
दस्तखत/मिति :	

दर्ता (कोड) नं. मिति :

आवश्यक कागजातहरू :

- परिवारमूली र नागरिकता प्राप्त परिवारका अन्य सदस्यको नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि (अनिवार्य)
- उपभोगको प्रमाण सम्बन्धी कागजातको प्रतिलिपि ।
- उपलब्ध अन्य प्रमाण
 -
 -

(अनुसूची -४)
(दफा ७ को उपदफा (२) सँग
सम्बन्धित)

(अव्यवस्थित बसोबाससीले दिने
निवेदन फाराम)

श्री राष्ट्रिय भूमि आयोग, काठमाडौं ।
मार्फत,
..... गाउँपालिका/
नगरपालिका/ उपमहानगरपालिका/
महानगरपालिका कार्यापालिकाको
कार्यालय,
..... जिल्ला ।

दर्ता (कोड) नं.:..... AB.....
(वडा नं.....-AB - दर्ता नं.....)
मिति :.....

परिवारमूलीको फोटो	परिवारमुलीको पति/पत्नीको फोटो
----------------------	-------------------------------------

रोहबरमा बस्ने वडा समितिका सदस्यबाट फोटो प्रमाणित गर्नुपर्ने
--

विषय : अव्यवस्थित बसोबासी भएकोले जग्गा पाउँ ।

म र मेरो परिवारद्वारा
गाउँ/ नगरपालिका नं. वडाको १० वर्ष अघिदेखि आबाद कमोत
हुँदै आएको सरकारी जग्गा भोगचलन गर्दै आएको तथा म र मेरो परिवार अव्यवस्थित
बसोबासी भएकोले आबाद कमोत गर्दै आएको स्थान जग्गा पाउन अव्यवस्थित
बसोबासीको हैसियतले तपसिल बमोजिम विवरणसहित यो निवेदन पेश गरेको छु ।

१. परिवारमूलीको विवरण :

(१.१) परिवारमूलीको नाम, थर	(१.२) नागरिकता प्र.प.नं./जिल्ला/जारी मिति	
(१.३) बाबुको नाम, थर	(१.४) आमाको नाम, थर	
(१.५) पति/पत्नीको नाम, थर	(१.६) पति/पत्नीको ना.प्र.प.नं./ जिल्ला/जारी मिति	

(१.७) बाजे/ससुराको नाम, थर		(१.८) मतदाता नं./ठेगाना (श्रीमान/श्रीमती)	
(१.९) जन्मस्थान (प्रदेश/जिल्ला)		(१.१०) साविक गा.वि.सं./न. पा./वडा	
(१.११) स्थायी/हालको ठेगाना (प्रदेश/जिल्ला)		(१.१२) गा.पा./न.पा./वडा/टोल	
(१.१३) राष्ट्रिय परिचय पत्र नं.		(१.१४) सम्पर्क नं.	

२. परिवारका सदस्यहरूको विवरण :

सि.न.	नाम, थर (२.१)	लिंग (२.२) १=महिला २=पुरुष ३=अन्य	पुरा उमेर (२.३)	नागरिकता नं./ जिल्ला/ जारी मिति (२.४)	पेसा (२.५)	परिवार मूलीको नाता (२.६)
१						परिवारमूली आफै
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						

नोट: निवेदकको पारिवारिक विवरण माथिको तालिकामा नअटेमा अर्को पानामा उल्लेख गर्नुपर्नेछ।

पेसा (२.५):

१ = कृषि कार्य,	२ = अस्थायी रोजगार,	३ = ज्याला मजदुरी
४ = वैदेशिक रोजगार	५ = व्यापार व्यसाय	६ = विद्यार्थी
७ = बेरोजगार	८ = नाबालक,	९ = अन्य

३. हाल अव्यवस्थित बसोबासीको हैसियतले बसोबास वा आवाद कमोत गरि आएको एवं दर्ता माग गरेको जग्गाको विवरण (बसोबास र आवाद कमोत छुट्टाछुट्टै ठाउँमा भएमा प्रत्येक ठाउँको, एकै जिल्लाको आपसमा सिमाना जोडिएको अन्य स्थानीय तहको जग्गाको विवरण उल्लेख गर्दा अनुसूची-६क अन्य स्थानीय तहको कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिमको सिफारिसको आधारमा) :

जग्गा कोड (३.१)	वडा नं (३.२)	(टोल/ गाउँ) (३.३)	अनुमानित क्षेत्रफल (स्थानीय एकाइमा) (३.४)		उपभोगको प्रमाण (३.५)	आवाद कमोतको अवधि (३.६)	कैफियत
			रोपनी-आना-पैसा- दाम बिघा-कठ्ठा-धुर बसोबास	कृषि			
		जग्गा					

(३.१) : पहिलो, दोस्रो, तेस्रो कित्ताको क्रमशः दर्ता (कोड) नं -१, दर्ता (कोड) नं -२, दर्ता (कोड) नं -३ आदि (वडा कार्यालयमा दर्ता भई दर्ता (कोड) नं यकिन नहुँदा सम्म कोठाको अन्तमा १, २, ३, ४,मात्र लेख्ने) । नाप नक्सा सम्पन्न भई नक्सा नं. र कित्ता नं. यकिन भएको भए कित्ता कोडमा सोही कित्ता नं. जनाउने (कैफियतमा नक्सा नं. जनाउने) ।

(३.५) उपभोगको प्रमाण: १=विद्युत/पानीको महसुल तिरेको रसिद, २=स्थानीय तहले दिएको सिफारिस, ३=घरसारको कागज, ४=भोगचलन गर्न दिएको प्रमाण, ५=घरको नक्सा पासको प्रतिलिपि, ६=कुनै प्रमाण नभएको, ७=अन्य(उल्लेख गर्नइहोस), ८= जग्गा सट्टाभर्नाको प्रमाण ।

४. अव्यवस्थित बसोबासीको अन्य विवरण (नियम को अनुसूची-२१ को प्रयोजनका लागि) : (जग्गा सट्टाभर्नाको क्रममा बसोबास गरेका अव्यवस्थित बसोबासीहरूले यो खण्डको विवरण भर्नुपर्ने छैन ।)

१. अव्यवस्थित बसोबासीको अर्थिक अवस्था		
<p>क. आर्थिक स्थिति : निजको परिवारको नाममा कायम कुल सम्पत्तिको मूल्य (परिवारको सदस्यको नाममा अन्यत्र रहेको नम्बरी जग्गाको सम्बन्धित स्थानीय तहले निर्धारण गरेको सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि गरेको मूल्याङ्कनलाई आधार लिइने र चल सम्पत्तिको हकमा निज वा</p>	<p>सम्बन्धित स्थानीय तहले निर्धारण गरेको सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि गरेको मूल्याङ्कन = रू निज वा निजको परिवारको नाममा रहेको गाडी, स्कुटर, सुन, चाँदी, बैंक ब्या लेन्स तथा नगद समेतको आधारमा निज ले स्व घोषणा गरेबमोजिम = रू</p>	जम्मा रू
<p>निजको परिवारको नाममा रहेको गाडी, स्कुटर, सुन, चाँदी, बैंक ब्यालेन्स तथा नगद समेतको आधारमा निज ले स्व :घोषणा गरेबमोजिम)</p>		
<p>ख. जीवननिर्वाहको आधार (परिवारका मुख्य सदस्य वा अन्य सदस्य हरूले गरेको पेसा व्यवसाय समेतको आधारमा)</p>	<p>१=ज्याला मजदुरी, २=कृषि कार्य, ३=अस्थायी रोजगारी, ४=वैदेशिक रोजगारी, ५= स्थायी रोजगारी, ६=दर्तावाल व्यापार व्यवसाय (एकभन्दा बढी उत्तर हुन सक्ने)</p>	

<p>ग. जीवनयापनको स्तर (निज वा निजको परिवारले उपयोग गरेको आवास, घरायसी उपभोगका सामानहरू, प्रयोग गर्ने उपकरणहरू,सवारी साधन, छोरा छोरीले अध्ययन गर्ने स्कुल तथा कलेज लगायतका आधारमा)</p>	<p>१=अति कमजोर, २=कमजोर, ३=सामान्य, ४=मध्यम, ५= उच्च</p>											
<p>२. बसोबास र आबाद कमोतको स्थिति (निज वा निज को परिवारले जग्गामा बसोबास वा आबाद कमोत गरेको (आधारमा)</p>	<p>१=स्थायी बसोबास वा आबाद कमोत, २=अस्थायी वा मौसमी आबाद कमोत, ३=अन्य व्यक्ति मार्फत आबाद कमोत</p>	<table border="1"> <tr><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td></tr> </table>										
<p>३. जग्गा प्रकृति (निज वा निजको परिवारले भोगचलन गरेको जग्गाको प्रकृतिको आधारमा)</p>	<p>१=आबाद लायक ऐलानी जग्गा, २=पती/नदी उकास लगायतका अन्य सरकारी जग्गा, ३=साविकमा वनक्षेत्र जनिएको भएपनि आबादीमा परिणत भएको जग्गा</p>	<table border="1"> <tr><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td></tr> </table>										
<p>४. भोगचलन गरेको जग्गा को क्षेत्रफल (वर्ग मिटरमा) (निज वा निजको परिवारले भोगचलन गरेको जग्गामध्ये उपलब्ध गराउने जग्गा को किसिम र क्षेत्रफलको आधारमा)</p>	<p>आवास.....व. मि / कृषि व. मि (नाप नक्सा भई क्षेत्रफल यकि न भएअनुसार हुने भएकोले निवेदन फाराम भर्ने समयमा उल्लेख गर्नु नपर्न)</p>											

<p>५. आबाद कमोत र बसोबासको प्रकारको मूल्याङ्कन (जग्गामा निज वा निजको परिवारको हालको बसोबास र आबाद कमोतको स्थलगत वस्तुस्थितिको आधारमा)</p>	१= खेतीपाती समेतको बसोबास,		
	२=घरबास मात्र,		
	३= खेतीपाती मात्र,		
	४=व्यावसायिक उपयोग, ५= बाँझो		
<p>६. जग्गा आबाद कमोत अवधि (निज वा निजको परिवारले जग्गामा बसोबास वा आबाद कमोत गरेको स्थानीय तहको सिफारिस आधारमा)</p>		...वर्ष	
		...वर्ष	
		...वर्ष	
		...वर्ष	
<p>७. अन्यत्र रहेको(कित्ता संख्या) कित्ता जग्गाको क्षेत्रफल (वर्ग मिटरमा) (बसोबासीको अन्यत्र रहेको दर्तावाला जग्गाको कित्ता संख्या र क्षेत्रफल)</p>	घर/ घडेरी पाखो/खेत		
<p>८. बाटोको पहुँच (निज वा निजको परिवारले आबाद कमोत गरेको जग्गामा बाटो जोडिएको वा नजोडिएको)</p>	१ =बाटो नभएको,		
	२=गोरेटो बाटो,		
	३= कच्ची मोटर बाटो,		
	४= ग्राबेल मोटर बाटो, ५=पक्की सडक (६ मि. सम्म), ६=पक्की सडक (६ मि. देखि ८, मि. सम्म), ७= पक्की सडक (८ मि. भन्दा बढी), ८= राजमा		

<p>९. जग्गा रहेको स्थान (निज वा निजको परिवारले आवाद कमोत गरेको जग्गाको अवस्थितिको आधारमा) (कार्यपालिकाले तोकिसकेको अवस्थामा तथ्यांक संकलकले भर्न सक्ने अन्यथा कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार वडाको निवेदन रुजु गर्ने कर्मचारीले भर्ने)</p>	<p>१=गाउँपालिकाको (ग्रामीण क्षेत्र), २= गाउँपालिकाको (सहरोन्मुख क्षेत्र), ३= गाउँपालिकाको (शहरी क्षेत्र), ४=गाउँपालिकाको केन्द्र, ५= नगरपालिकाको (ग्रामीण क्षेत्र), ६=नगरपालिकाको (सहरोन्मुख क्षेत्र), ७=नगरपालिकाको (सहरी क्षेत्र) ८=काठमाडौँ उपत्यका</p>	
---	--	--

नोट : ४ वटा स्तम्भ भएको अवस्थामा तेस्रो स्तम्भमा किता कोड लेख्नुपर्ने छ ।

<p>५. माग गरेको जग्गाको प्रयोजन (आवास वा कृषि मध्ये एक वा बसोबास र खेतीपाती छुट्टाछुट्टै स्थानमा भए आवास र कृषि दुवै हुने):</p> <p>१=आवास, २ =कृषि, ३= आवास र कृषि दुवै</p>	
---	--

६. स्वघोषणा:

- क. म र मेरो परिवारले ३ नं. बुँदामा उल्लेख भएको बाहक नेपाल राज्यको अन्य कुनै ठाउँमा कुनै पनि सरकारी/सार्वजनिक जग्गामा बसोबास वा आवाद कमोत गरेको छैन ।
- ख. मैले वा मेरो परिवारको कुनै सदस्यले ऐनको दफा ५२ ग बमोजिम हालसम्म राज्यबाट जग्गा वा जग्गाको स्वामित्वसहितको आवास प्राप्त गरेको छैन ।
- ग. म र मेरो परिवारको तर्फबाट अव्यवस्थित बसोबासीको नाममा जग्गा पाउन नेपाल राज्यभर यस वडामा बाहेक अन्यत्र निवेदन पेश गरेको छैन ।

७. मैले माथि उल्लेखित गरेका व्यहोरा ठिक साँचो हो । भुइँटा ठहरेमा कानुन बमोजिम सहूँला बुभाउँला ।

औँटा छाप	
दायाँ	बायाँ

भवदीय परिवारमूलीको दस्तखतः मिति:/...../.....
--

८. कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार (रूजु गर्ने कर्मचारीले भर्ने)

	जग्गा कोड	प्रकृति
(८.१) आबाद कमोत कमोत गरेको जग्गाको प्रकृति	१= आबाद लायक वा बसोबास योग्य ऐलानी जग्गा २= पर्ती, नदी उकास लगायतका बसोबास वा खेतीयोग्य अन्य सरकारी जग्गा, ३=साविकको वन क्षेत्र जनिएको भएपनि आवादीमा परणत भएको जग्गा, ४= धार्मिक सांस्कृतिक तथा सामरिक महत्वका क्षेत्र भित्रका जग्गा, ५= प्राकृतिक प्रकोप, विपद् व्यवस्थापन र वातावरण संरक्षणको दृष्टिबाट सुरक्षित गर्न आवश्यक देखिएको जग्गा, ६= सार्वजनिक जग्गा, ७= नदी, खोला वा नहर किनाराको जग्गा, ८=जोरिखमयक्त स्थानमा बसोबास गरिएको जग्गा, ९=राष्ट्रिय निकुञ्ज वा संरक्षित क्षेत्रको जग्गा, १० = रुख बिरुवाले ढाकिएको वन क्षेत्रको जग्गा, ११= सडक सीमाभित्रका जग्गा,	
	१२=कसैको निजी जग्गा, १३=भूउपयोग क्षेत्र वर्गीकरणमा आवास वा कृषिका लागि उपलब्ध गर्न नसकिने जग्गा, १४=अन्य(उल्लेख गर्ने) ।	

निवेदन भर्न सहयोग गर्ने तथ्याङ्क संकलनको नाम, थर		सम्पर्क नं.	
हस्ताक्षर :		मिति :	
रोहबरमा बस्ने वडा सदस्यको नाम, थर		हस्ताक्षर र मिति :	

फाराम प्रमाणित गर्ने वडा अध्यक्ष वा निजले तोकेको सदस्य नाम, थर : दस्तखत मिति :
--

रुजु गर्ने कर्मचारी (वडा कार्यालयले तोकेको) को नाम, थर : पद: दस्तखत मिति :

दर्ता (कोड) नं.:..... AB..... (वडा नं.....-AB – दर्ता
नं.....) मिति :.....

आवश्यक कागजातहरू :

- माग गरेको जग्गा वर्ष (कम्तीमा दश वर्ष) अधिबाट आबाद कमोद भइआएको हो भनी प्रमाणित गरेको सम्बन्धित गाउँ वा नगर कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिमको सिफारिस ।
- परिवारमूली र नागरिकता प्राप्त परिवारका अन्य सदस्यको नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि (अनिवार्य) ।
- आफू र परिवारका सदस्यका नाममा अन्यत्र रहेको सबै जग्गाको पूजाको प्रतिलिपि र सम्बन्धित स्थानीय तहको सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि निर्धारण गरेको मूल्याङ्कनसम्बन्धी स्थानीय तहको पत्र ।
- उपभोगको प्रमाण सम्बन्धी कागजातको प्रतिलिपि ।
- उपलब्ध अन्य प्रमाण
 -
 -

अनुसूची ५

(दफा ८ को प्रयोजनका लागि)

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय भूमि आयोग
काठमाडौं

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीले निवेदन दिने सम्बन्धी
३५ (पैंतिस) दिने सूचना

राष्ट्रिय भूमि आयोगले भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने र अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनको लागि देहाय अनुसारका स्थानीय तहका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीले जग्गा पाउन आयोगले तोकेको ढाँचाबमोजिम निवेदन फाराम भरी मितिदेखि ३५ दिनभित्र स्थानीय तहबाट वडाका तोकिएका स्थानहरूमा खटिएका लगत संकलन मार्फत पेश गर्नुहुन र आफूले आबाद कमोत गरेको जग्गाको नापनक्सा सम्बन्धित नापी टोलीबाट पेश गराउन यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरिएको छ ।

अनुसूची ५

(दफा ८ को प्रयोजनका लागि)

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय भूमि आयोग
काठमाडौं

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीले निवेदन दिने सम्बन्धी
३५ (पैंतिस) दिने सूचना

राष्ट्रिय भूमि आयोगले भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने र अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनको लागि देहाय अनुसारका स्थानीय तहका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीले जग्गा पाउन आयोगले तोकेको ढाँचाबमोजिम निवेदन फाराम भरी मितिदेखि ३५ दिनभित्र स्थानीय तहबाट वडाका तोकिएका स्थानहरूमा खटिएका लगत संकलन मार्फत पेश गर्नुहुन यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरिएको छ ।

अनुसूची - ६

दफा ९ को उपदफा (३) को खण्ड (घ) को प्रयोजनका लागि

राष्ट्रिय भूमि आयोगले

श्री.....न.पा./गा.पा. मार्फत संकलन गर्ने

भूमिहीन/अव्यवस्थित बसोबासीको

निवेदन दर्ता तथा नाप नक्साको निस्सा

(वडाको छाप)

भूमिहीन दलित ☐ /भूमिहीन सुकुम्बासी ☐ /अव्यवस्थित बसोबासीको ☐ निवेदन फारम नं.		परिवारमूलीको नाम, थर		वडा नं.		
भोगचलन गरेको जग्गाको कित्ता कोड						
जग्गा रहेको वडा र टोल/गाउँ/बस्ती						
अनुमानित क्षेत्रफल (स्थानीय एकाइमा)						
जग्गाको प्रकृति						
नाप नक्सा भएको मिति						
नाप नक्सा गर्ने प्राविधिकको नाम, थर		हस्ताक्षर/मिति				
निवेदन दर्ता(कोड)नं:	दर्ता गर्ने वडाका कर्मचारीको नाम, थर		हस्ताक्षर/दर्ता मिति:			

अनुसूची - ६ (क)

दफा ९ को उपदफा (४) को प्रयोजनका लागि

विषय : सिफारिस सम्बन्धमा ।

श्री.....नगर/गाउँ कार्यपालिको कार्यालय,

..... ।

प्रस्तुत विषयमाजिल्लान.पा./गा.पा.को वडा नं..... मा अव्यवस्थित बसोबासीको हैसियतले निवेदन दिने परिवारमूली श्रीले सोही जिल्लाको आपसमा सिमाना जोडिएको यस स्थानीय तहको वडा नं.....को.....टोल/गाँउ/स्थानमा अनुमानित(बिगाहा-कट्ट-धुर/रोपनी-आना-पैसा) मा समेत बसोबास/खेतीपाती गरेको जग्गाको विवरण देहायबमोजिम रहेको व्यहोरा कार्यपालिकाको मितिको निर्णयअनुसार सिफारिस गरिन्छ ।

विवरण	विकल्पहरु	सही विकल्प
१. बसोबास र आबाद कमोतको स्थिति (निज वा निजको परिवारले जग्गामा बसोबास वा आबाद कमोत गरेको आधारमा)	१= स्थायी बसोबास वा आबाद कमोत, २= अस्थायी वा मौसमी आबाद कमोत, ३= अन्य व्यक्तिमार्फत आबाद कमोत	
२. जग्गा प्रकृति(निज वा निजको परिवारले भोगचलन गरेको जग्गाको प्रकृतिको आधारमा)	१= आबाद लायक ऐलानी जग्गा, २= पर्ती/नदी उकास लगायतका अन्य सरकारी जग्गा ३= साविकमा वन क्षेत्र जनिएको भएपनि आवादीमा परिणत भएको जग्गा	

विवरण	विकल्पहरू	सही विकल्प
३. आबाद कमोत र बसोबासको प्रकारको मूल्याङ्कन (जग्गाको निज वा बसोबास र आबाद कमोतको स्थलगत वस्तुस्थितिको आधारमा)	१= खेतीपाती समेतको बसोबास, २= घरबास मात्र, ३= खेतीपाती मात्र, ४= व्यावसायिक उपयोग, ५= बाँझो	
४. जग्गा आबाद कमोत अवधि	वर्ष
५. जग्गा रहेको स्थान (निज वा निजको परिवारले आबाद कमोत गरेको जग्गाको अवस्थितिको आधारमा)	१= गाँउपालिकाको (ग्रामीण क्षेत्र), २= गाउँपालिकाको (सहरोन्मुख क्षेत्र), ३= गाउँपालिकाको (सहरी क्षेत्र), ४= गाउँपालिकाको केन्द्र ५= नगरपालिकाको (ग्रामीण क्षेत्र), ६= नगरपालिकाको (सहरोन्मुख क्षेत्र), ७= नगरपालिकाको (सहरी क्षेत्र), ८= काठमाडौं उपत्यका	

अनुसूची ७

(दफा ९ उपदफा (३) खण्ड (च) तथा दफा ११ को उपदफा (२) को प्रयोजनका लागि)

भूमिहीन दलित/भूमिहीन सुकुम्बासीको हकमा वडा तहमा प्रकाशन हुने सूचनाको ढाँचा श्री.....गाउँ/नगर कार्यपालिकाको कार्यलय

.....नं वडाको कार्यालय

७ (सात) दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरिएको सम्बन्धमा

प्रस्तुत विषयमा मिति.....मा यस स्थानीय तहमा प्रकाशित सूचनाअनुसार मिति.....देखि.....सम्म वडा नं.....मा पेश भएका निवेदनअनुसार यो वडामा बसोबास गर्ने देहायअनुसारका व्यक्तिहरूले आफ्नो र आफ्नो परिवारका सदस्यको स्वामित्वमा नेपाल राज्यभित्र जग्गा जमिन नभएको र परिवारको आय आर्जन, स्रोत वा प्रयासबाट जग्गाको प्रबन्ध गर्न असमर्थ भएको, विगतमा आफू र आफ्नो परिवारका सदस्यलाई नेपाल सरकारले कुनै प्रकारको कुनै जग्गा वा जग्गाको स्वामित्व सहितको आवास उपलब्ध नगराएको तथा मिति २०७६ माघ २८ पछि आफ्नो वा परिवारका कुनै सदस्यको नाममा रहेको जग्गा बिक्रि वा हक हस्तान्तरण नगरेको भनी आफूलाई भूमिहीन दलित/भूमिहीन सुकुम्बासी दाबी गरी जग्गा आबाद कर्मोत गर्दै आएको स्थानमा वा अन्य कुनै सरकारी जग्गामा तोकिएको क्षेत्रफलको हदमा नबढ्ने गरी निःशुल्क जग्गा पाउन स्थानीय तह मार्फत आयोगमा निवेदन पेश गरेकाले सबैको जानकारीका लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ । निवेदनमा उल्लेखित व्यहोरा संशोधन गर्नु परेमा निवेदक स्वयंले र कुनै उजुर बाजुर वा दाबी बिरोध भए जोसुकैले ७ (सात) दिनेभित्र (२०७../..../.....सम्म) वडामा प्रमाणसहित निवेदन दर्ता गराउनु हुन वा उजुर गर्न जानकारी गराइन्छ ।

तपसिल

सि.नं	निवेदन फाराम नं.	निवेदन दर्ता (कोड) नं	परिवारमूलीको र निजको पति/पत्नीको नाम	परिवारमूलीको ना.प्र.प.नं.	सरकारी जग्गा आबाद कर्मोत गरेको भएको जग्गाको		निवेदकको किसिम (भूमिहीन दलित,भूमिहीन सुकुम्बासी वा दुबै)	कैफियत
					कित्ता कोड	जग्गाको अनुमानित क्षेत्रफल (स्थानीय एकाइ)		

अनुसूची ७ (क)

(दफा ९ उपदफा (३) खण्ड (च) तथा दफा ११ को उपदफा (२) को प्रयोजनका लागि)

अव्यवस्थित बसोबासीको हकमा वडा तहमा प्रकाशन हुने सूचनाको ढाँचा
गाउँ/नगर कार्यपालिका
नं वडाको कार्यालय

१५ (पन्ध्र) दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरिएको सम्बन्धमा

प्रस्तुत विषयमा मिति.....मा यस स्थानीय तहमा प्रकाशित सूचनाअनुसार मिति.....देखि.....सम्म वडा नं.....मा पेश भएका निवेदनअनुसार देहायका व्यक्तिहरूले सो वडाको सरकारी, ऐलानी, पर्ती वा सरकारी अभिलेखमा वन जनिएको भए तापनि आबादीमा परिणत भएको जग्गामा कम्तीमा १०(दश) वर्षदेखि आबाद कमोत गरी घर टहरा बनाई बसोबास गरेका र २०७६ माघ २८ पछि आफू र आफ्नो परिवारका सदस्यलाई नेपाल सरकारले कुनै प्रकारको कुनै जग्गा वा जग्गाको स्वामित्वसहितको आवास उपलब्ध नगराएको भनी आफूलाई अव्यवस्थित बसोबासीको रूपमा दाबी गरी आफूले आबाद कमोत गर्दै आइरहेको जग्गा पाउन स्थानीय तह मार्फत आयोगमा निवेदन पेश गरेकोले सबैको जानकारीका लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ । निवेदनमा उल्लेखित व्यहोरा संशोधन गर्नु परेमा निवेदक स्वयंले र कुनै उजुर बाजुर वा दाबी विरोध भए जोसुकैले १५(पन्ध्र) दिनभित्र (२०७.../.../...सम्म) वडामा प्रमाणसहित निवेदन दर्ता गराउनु हुन वा उजुर गर्न जानकारी गराइन्छ ।

सि.नं	निवेदन फाराम नं.	निवेदन दर्ता (कोड) नं	परिवारमूलीको र निजको पति/पत्नीको नाम	परिवारमूलीको ना.प्र.प.नं.	आबाद कमोत वा घरबास गरेको जग्गाको			कैफियत
					कित्ता कोड	अनुमानित क्षेत्रफल (स्थानीय एकाइ)	आवाद कमोतको अवधि	

अनुसूची- ८

(दफा १३ उपदफा (४) को प्रयोजनका लागि)

नापी कार्यालय.....

नापी टोली नं.....बाट जारी भएको नापनक्सा सुरु हुने सम्बन्धी सूचना

राष्ट्रिय भूमि आयोगले भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने र अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनका लागि.....गाउँपालिका/नगरपालिका वडा नं..... भित्रको मिति.....गते आयोग/जिल्ला समिति र स्थानीय तहले पहिचान र छनौट गरेको सरकारी जग्गाको नाप नक्सा मिति.....देखि सुरु हुने भएकोले सम्बन्धित व्यक्तिहरूले नाप नक्सा हुँदाको समयमा आ-आफ्नो नागरिकताको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि, उपलब्ध अन्य प्रमाण र निवेदन दर्ताको निस्सा लिई उपस्थित भई आफूले आबाद कमोत गरेको जग्गाको साँध सिमाना घुमी देखाई नापी गराउनु होला । नापी हुने विषयमा अरु जानकारी चाहिएमा सम्बन्धित टोली मुकाममा आई बुझ्न सक्नु हुनेछ ।

अनुसूची ९
(दफा १५ को खण्ड (अ) को उपखण्ड (८) को प्रयोजनका लागि
किताहरूको विवरण फारम

स्थानीय तहको नाम :

सी.नं.	परिवार मूलीको नाम	निवेदन फारम नं.	निवेदन दर्ता नं.	जग्गाको प्रकृत	स्थानीय तहको क्षेत्र	किता कोड	बिरह/ हालको प्रयोजन	वडा नं.	नक्सा नं.	किता नं.	क्षेत्रफल	जोडिएको बाटोको चौडाई	जग्गा रहेको स्थान	नापी भएको मिति

तयार गर्ने अभिनको नाम, थर :

चेक गर्ने टोली प्रमुख/सभेक्षकको नाम, थर :

प्रमाणित गर्ने वडा अध्यक्षको नाम

हस्ताक्षर :

हस्ताक्षर :

हस्ताक्षर :

अनुसूची १०

(दफा १५ को उपदफा खण्ड (अ) उपखण्ड (ट) को प्रयोजनका लागि)

नापनक्सा गर्दाको अवस्थाको फिल्ड मुचुल्का

.....नगर/गाउँ पालिकाको वडा नं.....को.....टोलमा भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने तथा अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनका लागि म परिवारमूली.....ले आबाद कमोद गरेको कित्ता कोड प्रयोजनका लागि म परिवारमूली.....ले आबाद कमोद गरेको कित्ता कोड नं.....को जग्गा म परिवारमूली र देहाय बमोजिमका संधियारहरुले देखाए बमोजिम र वडा समितिका पदाधिकारी श्री.....को रोहबरमा नाप नक्सा भएको ठिक साँचो हो भनी यो मुचुल्कामा सही छाप गरी दिँए/दियाँ ।

चौहद्दी	परिवारमूलीको नाम	मोबाइल नं	दरखस्त र मिति
पूर्व तर्फका			
पश्चिम तर्फका			
उत्तर तर्फका			
दक्षिण तर्फका			

इति सम्बत..... साल महिना
गते रोज सुभम

परिवारमूलीको दस्तखत मोबाइल नं.....

वडा समितिका पदाधिकारी श्री..... दस्तखत

मुचुल्का गराउने कर्मचारीको नाम थर..... दस्तखत

अनुसूची ११

(दफा १५ को खण्ड(आ) को उपखण्ड(ख) प्रयोजनको लागि)

राष्ट्रिय भूमि आयोग

नियन्त्रण बिन्दुको विवरण कार्ड

गाउँ/नगरपालिका	वार्ड नं	टोल	बिन्दु राष्ट्रिय संरचनामा आबद्ध भएको/नभएको
Point IDM	E=	N=	स्थापना गरिएको मिति:

बिन्दुको स्थान सम्बन्धी
बयान

फिल्ड नक्सा

नाप सहितको बयान

बिन्दु वरिपरीको फोटो

बिन्दु स्थापना गर्नेको नाम र मोबाइल नं :
बिन्दु स्थापना गर्दा देख्ने कमिन्ता २ जना स्थानीय साक्षीहरूको नाम र मोबाइल नं :

अनुसूची १२ (दफा १८ को उपदफा (१) को प्रयोजनका लागि)

नापी कार्यालय.....

नापी टोली नं.....बाट प्रकाशन गरिएको सूचना

प्रस्तुत विषयमा मिति.....मा.....गाउँपालिका/नगरपालिकामा प्रकाशित सूचनाअनुसार मिति.....देखि.....सम्म नाप नक्सा गर्दा वडा नं.अन्तर्गत भूमिहीन तथा अव्यवस्थित बसोबासीको रूपमा आबाद कमाते भएका कित्ता जग्गाहरू र अन्य सरकारी, सार्वजनिक जग्गाको विवरण तपसिल बमोजिम भएको पाइएकोले सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ । यस सम्बन्धमा कसैको चित्त नबुझेमा सेवा केन्द्रमा ७ (सात) दिनभित्र लिखित निवेदन गर्नु होला । अन्यथा यसै अनुसारको प्रतिवेदन आयोगलाई बुझाइनेछ ।

तपसिल

सि.नं	जग्गाको प्रकृति	नक्सा नं	कित्ता नं	क्षेत्रफल (ब.मी.)	जग्गा आबाद कमात गर्नेको				जग्गा आवाद कमात गर्ने परिवारको किसिम (भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी, अव्यवस्थित बसोबासी)	कैफियत
					निवेदन दर्ता (कोड) नं	निवेदन फाराम नं.	कित्ता कोड नं.	नाम, थर		

जग्गाको प्रकृति: आबाद लायक वा बसोबास योग्य ऐलानी जग्गा, २= पर्ती, नदी उकास लगायतका बसोबास वा खेतीयोग्य अन्य सरकारी जग्गा, ३=साबिकको वन क्षेत्र जनिएको भए पनि आबादीमा परिणत भएको जग्गा, ४=सार्वजनिक जग्गा, ५= अन्य सरकारी जग्गा

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धि कार्यविधि, २०७८

राष्ट्रिय भूमि आयोग गठन आदेश २०७८ को दफा २७ क. को उपदफा (१) को खण्ड (क) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउन राष्ट्रिय भूमि आयोगले यो कार्यविधि बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (१) यस कार्यविधिको नाम “भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धि कार्यविधि २०७८” रहेको छ ।
- (२) यो कार्यविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएको मिति देखी लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा, यस कार्यविधिमा :-

- (क) “अव्यवस्थित बसोबासी” भन्नाले ऐनको दफा ५२ग. को स्पष्टिकरण खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम सरकारी, ऐलानी, प्रति वा सरकारी अभिलेखमा वन जनिएको भए तापनि लामो समय देखी आवाद कमोत गरी घर टहरा बनाई बसोबास गरेका ऐनको दफा ५२ग. को उपदफा (३) को आधारमा वर्गीकरण गरिएका व्यक्तिलाई सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले निज प्रति आश्रित परिवारका सदस्य समेतलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ख) “आयोग भन्नाले” राष्ट्रिय भूमि आयोग सम्भन्नु पर्छ ।

- (ग) “ऐन” भन्नाले भूमि सम्बन्धि ऐन, २०२१ सम्भन्नु पर्छ ।
- (घ) “जिल्ला समिति भन्नाले” राष्ट्रिय भूमि आयोग गठन आदेश, २०७८ को दफा ८ बमोजिमको जिल्ला समिति सम्भन्नु पर्छ ।
- (ङ) “नियमहरू ” भन्नाले भूमि सम्बन्धि नियमहरू, २०२१ सम्भन्नु पर्छ ।
- (च) “भूमिहीन सुकुम्बासी” भन्नाले ऐनको दफा ५२ख. को स्पष्टिकरण खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम नेपाल राज्यभित्र आफ्नो वा आफ्नो परिवारको स्वामित्वमा जग्गा जमिन नभएको र आफ्नो वा आफ्नो परिवारको आय आर्जन, स्रोत वा प्रयासबाट जग्गाको प्रबन्ध गर्न असमर्थ व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले निज प्रति आश्रित परिवारका सदस्य समेतलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (छ) “नाप नक्सा” भन्नाले नापीका लागि नियन्त्रण बिन्दु स्थापना गर्ने, जग्गाको नाप गरी जग्गाको तथ्यांक संकलन गर्ने, जग्गाको नक्सा तयार गर्ने, क्षेत्रफल यकिन गर्ने र नापी क्षेत्रिय किताब (फिल्डबुक) तयार गर्ने कार्यलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ज) “मन्त्रालय” भन्नाले भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय सम्भन्नु पर्छ ।
- (झ) “लगत संकलन सम्बन्धि कार्यविधि” भन्नाले भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७८ सम्भन्नु पर्छ ।
- (ञ) “स्थानीय तह” भन्नाले महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका वा गाउँपालिका सम्भन्नु पर्छ ।
- (ञ) “स्थानीय कार्यपालिका” भन्नाले गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिका भन्ने सम्भन्नु पर्छ ।

३. जिल्ला समितिले प्राप्त गर्नु पर्ने विवरण तथा कागजातहरू:

- (१) जिल्ला समितिले भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउन स्थानीय तहसँग देहाय बमोजिमका कागजात माग गर्नु पर्नेछः-
- (क) स्थानीय तहको कार्यपालिकाको निर्णयबाट प्रमाणीकरण भएका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको सिफारिस सहितको नामावली विवरण,

- (ख) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासीलाई उपलब्ध गराउने नियम ४१ख.
बमोजिम क्षेत्रफलको जग्गा अनुसूचि १ बमोजिमको ढाँचामा प्रस्ताव
गरिएको विवरण
- (ग) अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन गरिने नियम ४१ग. बमोजिम
क्षेत्रफलको जग्गा अनुसूचि २ बमोजिमको ढाँचामा प्रस्ताव गरी
पठाएको विवरण,
- (घ) जग्गाको प्रयोजना यकिन गरी स्थानीय तहमा पेश भएका अनुसूचि ३
बमोजिमका निवेदन,
- (ङ) खण्ड (ख) र (ग) बमोजिम उपलब्ध गराइने जग्गा भन्दा बढी हुन गइ
बाँकी रहेको जग्गा र सो सँग जोडिएको सरकारी जग्गालाई सम्भव भए
सम्म एक आपसमा मिलान (merge) गरी एउटै सरकारी कित्ता कायम
गरी नक्सा र database अद्यावधिक गरी तयार गरिएको अनुसूचि - ४
बमोजिमको विवरण,
- (च) जग्गा आवाद कमोत नगरेका र वितरण गर्न नमिल्ने जग्गामा बसोबास
आवाद कमोत गरेका भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीहरूको
विवरण तथा निजहरूलाई उपलब्ध गराउन सकिने जग्गाको विवरण
स्थानीय तहबाट (वडा समिति मार्फत भएको सिफासिरको आधारमा)
गरिएको सिफारिस ।
- (२) जिल्ला समितिले नापी टोलीबाट देहाय बमोजिमका कागजात प्राप्त गर्नु पर्नेछ :
- (क) नापी टोलीबाट तयार भएका कित्ता नापी नक्सा,
- (ख) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत
संकलन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७८ को अनुसूचि -९ बमोजिम नापी
टोलीबाट तयार भएका कित्ताहरूको विवरण,
- (ग) लगत संकलन सम्बन्धि कार्यविधिको अनुसूचि -११ अनुसारको
प्रतिवेदन marking गरिएका भूउपग्रह चित्र/drone चित्र, टोटल
स्टेशन, प्रयोग गर्दाको कित्ताको स्केच, साविकको नापी नक्सा वा
डिजिटल डाटा,
- (३) उपदफा (१) र (२) अनुसारको विवरण बुझिलिनको लागि जिल्ला समितिले
कर्मचारी तोक्न सक्नेछ ।

४. विवरण सार्वजनिक तथा हकदाबीको सूचना:

- (१) जिल्ला समितिले दफा ३ बमोजिमको विवरण जाँचबुझ गर्नु पर्नेछ । सोका लागि स्थानीयतहबाट प्रमाणीकरण भइ आएका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको नामावली सहितको विवरण जिल्ला समितिको सूचना पाटीमा टाँस सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।
- (२) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई उपलब्ध गराउन दफा ३ बमोजिम तयार गरिएको विवरणको आधारमा परिवार मूलीको नाम थर, जग्गा रहेको स्थानीय तह, वडा नं, नक्सा नं, कित्ता नं, क्षेत्रफल र चार किल्ला समेत उल्लेख गरी दाबी विरोध तथा उजुर गर्नका लागि अनुसूचि -५को ढाँचामा ७ (सात) दिनको म्याद स्थानीय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ । सो सूचना जिल्ला समितिको सूचना पाटीमा समेत टाँस गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) र (२) अनुसार सार्वजनिक भएको विवरणको सम्बन्धमा कुनै उजुर भए ७ (सात) दिन भित्र जिल्ला समितिमा लिखित उजुरी दिनु पर्नेछ ।
- (४) जिल्ला समितिले स्थानीय तहबाट प्रमाणीकरण भएका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासीको परिवारको नाउँमा नेपाल राज्यभर कतै जग्गा दर्ता भए नभएको सम्बन्धमा यकिन गर्न सम्बन्धित भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालय/मालपोत कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ र कार्यालयले ७ (सात) दिन भित्र निज र परिवारको नाउँमा जग्गा भए नभएको विवरण पठाउनु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (३) अनुसार उजुरी परेमा सोको छानबिनका लागि जिल्ला समितिले विज्ञ सदस्य समेत रहेको छानबिन उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।
- (६) उपदफा (३) अनुसार कुनै उजुर नपरेकाको हकमा तोकिएको म्याद समाप्त भए पश्चात भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी र निजलाई उपलब्ध गराउने जग्गाको विवरण तयार गरी जिल्ला समितिले स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।
- (७) उजुर परेकाको हकमा जिल्ला समितिले छानबिन गरी प्रमाणको आधारमा जग्गा उपलब्ध गराउन मिल्ने वा नमिल्ने निर्णय गरी भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउन मिल्ने भए सो सम्बन्धि जग्गाको विवरण तयार गरी स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।

- (८) उपदफा (६) र (७) बमोजिम भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी र निजलाई उपलब्ध गराउने जग्गाको विवरण स्वीकृत भएको लिखित जानकारी आयोगलाई गराउनु पर्नेछ ।
- (९) उपदफा (१) र (२) बमोजिमको सूचना एकैपटक सार्वजनिक गर्न बाधा पर्ने छैन ।
- (१०) दलित आयोगले दलित भनी सूचिकृत गरेको जातिका, स्थानीय तहले वडाको विवरण सार्वजनिक गरी स्थानीय तहले प्रमाणित गरेका नापी टोलीबाट भूमिहीन दलितका लागि उपलब्ध गराउने जग्गाको नाप नक्सा भइ वितरण गर्न तयार भएका र मालपोत कार्यालयबाट अन्यत्र जग्गा नदेखिएको भनी उल्लेख भइ आएका भूमिहीन दलितका हकमा जिल्ला समितिलाई थप छानबिन गर्न आवश्यक छैन भन्ने लागेमा निवेदकलाई अन्यत्र जग्गा छैन भनी स्वघोषणा गराई उपदफा (१) र (२) बमोजिमको सूचना सार्वजनिक नगरी जग्गा दर्ता गर्न सक्नेछ ।
- (११) उपदफा (१) बमोजिम सूचना सार्वजनिक नगरी जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता तयार भइ पूर्जा वितरण भएपछि पनि कुनै उजुर वा दाबी विरोध भएका सो उपर जिल्ला समितिले छानबिन गरी निर्णय गर्न सक्नेछ ।

५. भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा:

- (१) जिल्ला समितिले दफा ४ को उपदफा (६) को (७) बमोजिम स्वीकृत भएको मितिले ७ (सात) दिनभित्र भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीका लागि उपलब्ध गराउने जग्गा दर्ता निर्णय गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम जग्गा दर्ताको निर्णय पश्चात जिल्ला समितिले नापी नक्सा अद्यावधिक गरी जग्गा प्राप्त गर्ने भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीहरूको विवरण उल्लेख गरी अनुसूची-६ को ढाँचामा नापी क्षेत्रिय किताब (फिल्डबुक) तयार गर्नु पर्नेछ । नापी क्षेत्रिय किताब (फिल्डबुक) को कैफियत महलमा जग्गाको प्रयोजन समेत जनाउनु पर्नेछ ।
- (३) जिल्ला समितिले जग्गा दर्ताको निर्णयको जनाकारी आयोगमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (४) जिल्ला समितिले जग्गा दर्ता गर्ने निर्णय भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा दर्ताको लागि १५ (पन्ध्र) दिनभित्र उपस्थित हुन

अनुसूची-७ बमोजिमको सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ र जिल्ला समितिले आवश्यकता अनुसार पुनः प्रकाशन गर्न सक्नेछ ।

- (५) उपदफा (४) बमोजिम सूचना प्रकाशन भए पश्चात जग्गा दर्ता गर्न आउने भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई उपलब्ध गराउने जग्गाको नापी क्षेत्रिय किताब (फिल्डबुक) मा जग्गाधनीको सहीछाप गराई दर्ता गर्नु पर्नेछ । यसरी जग्गा दर्ता पश्चात लगत संकलन कार्यविधि अनुसार भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीले प्राप्त गरेको निवेदन दर्ता तथा नाप नक्साको निस्साको पीठमा निजलाई उपलब्ध गराइने जग्गा रहेको स्थानीय तहको नाम, वडा नं., सीट नं., किता नं. र क्षेत्रफल खुलाई जिल्ला समितिले तोकेको कर्मचारीले प्रमाणित गराई जग्गाधनीलाई फिर्ता दिनु पर्नेछ ।
- (६) दफा १० बमोजिम तयार भएका जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता र जग्गाधनी दर्ता प्रमाण पूर्जा तयार गर्नेले हस्ताक्षर गरी रुजु गर्नका लागि तोकिएको कर्मचारी समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । रुजु भए पश्चात जिल्ला समितिको निर्णय बमोजिम जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता तथा जग्गाधनी दर्ता प्रमाण पूर्जा जिल्ला समितिका अध्यक्ष र सदस्य सचिवले प्रमाणित गरी लागु गर्न सम्बन्धित भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालय/मालपोत कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।
- (७) भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालय/मालपोत कार्यालयमा प्राप्त श्रेस्ता अद्यावधिक गरिएको व्यहोरा जनाई मालपोत अधिकृतले दस्तखत गरी लागु गर्नु पर्नेछ ।

६. अव्यवस्थित बसोबासीलाई उपलब्ध गराउने जग्गाको दस्तुरः

जिल्ला समितिले अव्यवस्थित बसोबासीलाई उपलब्ध गराउन प्रस्ताव गरिएको जग्गाको दस्तुर निर्धारण भूमि सम्बन्धि नियमहरू, २०२१ को नियम ४१च. बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

७. अव्यवस्थित बसोबासीको वर्गीकरणः

- (१) दफा ४ को उपदफा (६) को (७) बमोजिमको स्वीकृत विवरण र दफा ६ बमोजिमको दस्तुर निर्धारण भए पश्चात भूमि सम्बन्धि नियमहरू, २०२१ को नियम ४१ ड को उपनियम (१) बमोजिम निर्धारण गरिएको दस्तुर सम्बन्धि विवरण जिल्ला समितिले निर्णय गरी अनुसूची-१० बमोजिमको ढाँचामा सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) अनुसारको विवरण जिल्ला समितिले १५ (पन्ध्र) दिनको म्याद दिई स्थानीय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशन गरी आफ्नो सूचना पाटीमा समेत टाँस गर्नुपर्नेछ । सो सूचना जिल्ला समितिले सम्बन्धित स्थानीय तहमा जानकारीका लागि पठाउनु पर्नेछ । स्थानीय तहले सूचना प्राप्त हुनसाथ सरोकारवालाहरूको जानकारीका लागि आफ्नो सूचना पाटीमा टाँस गरी जिल्ला समितिलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ । साथै सो सूचनाको संक्षिप्त व्यहोरा स्थानीय संचार माध्यमहरूबाट पनि सार्वजनिक गर्न सकिनेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम सार्वजनिक भएको विवरणमा कुनै त्रुटि भएमा वा सो विवरणमा चित्त नबुझेमा अव्यवस्थित बसोबासीले विवरण सार्वजनिक भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिनभित्र सम्बन्धित स्थानीय तहमार्फत जिल्ला समिति समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम कुनै अव्यवस्थित बसोबासीले निवेदन दिएमा जिल्ला समितिले सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिस समेतका आधारमा सोको जाँचबुझ गरी त्यस्तो निवेदन २१ (एक्काइस) दिनभित्र फछ्यौट गर्नुपर्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिमको निवेदन उपर जाँचबुझ गर्न अव्यवस्थित बसोबासीको वर्गीकरणमा कुनै त्रुटि देखिएमा जिल्ला समितिले त्यस्तो वर्गीकरणमा रहेका त्रुटि सच्याउनु पर्नेछ ।

८. जग्गा दर्ताको निर्णय:

- (१) दफा ७ को उपदफा (२) बमोजिम प्रकाशित सूचनामा निवेदन नपरेको हकमा म्याद समाप्त भए पछि र निवेदन परेको हकमा दफा ७ को उपदफा (४) र (५) बमोजिमको कार्य सम्पन्न गरी जिल्ला समितिले जग्गा दर्ताको निर्णय गर्नु पर्नेछ ।
- (२) जग्गा दर्ता भएको निर्णयको जानकारी जिल्ला समितिले आयोगलाई पठाउनु पर्नेछ ।

९. जग्गा दर्ता गर्न आउने सूचना:

- (१) दफा ८ बमोजिम जग्गा दर्ता गर्ने निर्णय पश्चात जिल्ला समितिले जग्गा प्राप्त गर्ने अव्यवस्थित बसोबासीहरूको विवरण उल्लेख गरी जग्गा दर्ता गर्न आउने सम्बन्धि सूचना अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा प्रकाशन गर्नु पर्ने छ ।

- (२) उपदफा (१) अनुसारको विवरण सार्वजनिक भएको जनाकारी सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालयहरू/मालपोत कार्यालयहरू, नापी कार्यालयहरू, डिभिजन वन कार्यालयहरू र स्थानीय तहलाई समेत दिनु पर्नेछ। साथै सो सूचनाको संक्षिप्त व्यहोरा स्थानीय सञ्चार माध्यमहरूबाट समेत सार्वजनिक गर्न सकिनेछ।
- (३) जग्गा दर्ता गर्ने निर्णय पश्चात जिल्ला समितिले जग्गा प्राप्त गर्ने अव्यवस्थित बसोबासीहरूको विवरण उल्लेख गरी अनुसूची-६ को ढाँचामा नापी क्षेत्रिय किताब (फिल्डबुक) तयार गर्नु पर्नेछ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिमको सूचना प्रकाशन भए पश्चात जग्गा दर्ता गर्न आउने अव्यवस्थित बसोबासी दफा ६ र ७ बमोजिम निर्धारण गरिएको दस्तुर असुल गरेका प्रमाण (बैंक भौचर) समेत संलग्न गराई नापी क्षेत्रिय किताब (फिल्डबुक) मा जग्गाधनीको सहीछाप गराई जग्गा दर्ता गर्नु पर्नेछ। जग्गाधनीको सहीछाप भएपछि निवेदन दर्ता तथा नाप नक्साको निस्साको पीठमा जग्गा रहेको स्थानीय तहको नाम, वडा नं., नक्सा सिट नं. किता नं., र क्षेत्रफल खुलाई जिल्ला समितिले तोकेको कर्मचारीले प्रमाणित गरी जग्गाधनीलाई फिर्ता दिनुपर्नेछ।

१०. जग्गा दर्ता श्रेस्ता तथा प्रमाण - पूर्जा

- (१) दफा ५ को उपदफा (५) र दफा ९ को उपदफा (४) बमोजिम दर्ता भइ सकेका जग्गाहरूको अनुसूची-८ बमोजिम जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता र अनुसूची-९ बमोजिम जग्गाधनी दर्ता प्रमाण-पूर्जा जिल्ला समितिले तयार गर्नुपर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम तयार भएका श्रेस्ता र पूर्जा तयार गर्ने र रुजु गर्नेले हस्ताक्षर गरी प्रमाणित गर्नका लागि जिल्ला समितिका अध्यक्ष र सदस्य-सचिव समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम प्रमाणित गरिएका जग्गाधनी दर्ता प्रमाण पूर्जा जिल्ला समितिले सम्बन्धित जग्गाधनीलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- (४) कुनै कारण वश तयार भएको डिजिटल प्रणालीबाट दर्ता श्रेस्ता/पूर्जा तयार हुन नसकेमा हस्तलिखित दर्ता श्रेस्ता/पूर्जा तयार गर्न सकिनेछ।

११. नक्सा तथा श्रेस्ताको हस्तान्तरणः

जिल्ला समितिबाट तयार गरिएका नक्सा (फिल्डबुक) र प्लट रजिष्टर जिल्ला समितिका अध्यक्ष र सदस्य-सचिवले प्रमाण गरी सम्बन्धित नापी कार्यालयमा र सो सँग सम्बन्धित जग्गाधनी, दर्ता श्रेस्ता, मिसिल तथा निर्णय पुस्तिका सम्बन्धित भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालय/मालपोत कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ । र यसका लागि जिल्ला समितिले निर्णय गर्दा सम्बन्धित मालपोत कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्रका निर्णयहरू गर्दा छुट्टाछुट्टै निर्णय पुस्तिका तयार गर्नु पर्नेछ ।

१२. दस्तुर सम्बन्धि व्यवस्थाः

- (१) जग्गा दर्ता गर्न आउँदा अव्यवस्थित बसोबासीले दफा ६ को उपदफा (४) बमोजिम जिल्ला समितिले निर्धारण गरेको दस्तुर वापतको रकम राजश्व संकेत नम्बर १४२१२ (सरकारी सम्पत्तिको विक्रिबाट प्राप्त रकम) कार्यालय कोड नम्बर ३३६००३५०३ राष्ट्रिय भुमि आयोगको नाममा राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेडमा रहेको खाता नम्बर १०००१००२०००१०००० वा एभरेष्ट बैंक लिमिटेडमा रहेको खाता नम्बर ००१००१०६२००००० मा दाखिला गरी सोको सक्कल भौचर जिल्ला समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको दस्तुर आर्थिक रूपले विपन्न भएको कारणले एकमुष्ट बुझाउन नसक्ने कारण खोली जिल्ला समिति समक्ष निवेदन दिएमा र सो निवेदन उपर छानाबिन गर्दा निवेदनमा उल्लिखत कारण विश्वसनीय देखिएमा जिल्ला समितिले त्यस्तो अव्यवस्थित बसोबासीले तीन वर्षभित्र दस्तुर चुक्ता गर्ने कबोल गराई किस्ता तोकन सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको दस्तुर चुक्ता नगरे सम्म जिल्ला समितिले अव्यवस्थित बसोबासीको नाममा तयार भएको जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता बमोजिमको जग्गा रोक्का राख्न भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालयलाई लेखी पठाउनु पर्नेछ ।
- (४) अव्यवस्थित बसोबासीले उपदफा (२) बमोजिमको बुझाउनु पर्ने सम्पूर्ण दस्तुर बुझाएपछि सम्बन्धित मालपोत कार्यालयले निजको नाउँमा रोक्का रहेको जग्गा फुकुवा गरी जग्गाधनी प्रमाण पुर्जा जारी गर्नेछ ।

१३. साविकमा नाप नक्सा भईसकेको जग्गा सम्बन्धमा :

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउँदा साविकमा नापी भएको जग्गा भए विद्यमान फिल्डबुक तथा प्लट रजिष्टरका आधारमा कित्ता कायम गरी जिल्ला समितिबाट जग्गा दर्ता गर्ने निर्णयबमोजिम नापी नक्सा, प्लट रजिष्टर, जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता र जग्गाधनी दर्ता प्रमाण पुर्जा तयार गर्नु पर्नेछ ।

१४. श्रेस्ता अद्यावधिक सम्बन्धमा :

(१) भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीले जग्गाधनी दर्ता प्रमाण पूर्जासहित भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालय/मालपोत कार्यालयमा उपस्थित भई आफ्नो जग्गाको विवरण भू सूचना प्रणालीमा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ । त्यसरी अद्यावधिक गर्दा श्रेस्ता पुर्जामा सो जग्गा अद्यावधिक गरेका मितिले १० (दश) वर्ष सम्म विक्रि वितरण गर्न नपाउने व्यहोरा जनाउनु पर्नेछ ।

१५. प्रगति प्रतिवेदन : जिल्ला समितिले अनुसूचि-१२ को ढाँचामा आयोगमा नियमित रुपमा प्रगति प्रतिवेदन पठाउनुपर्नेछ ।

१६. बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार : यो कार्यविधि कार्यान्वयका क्रममा बाधा अड्काउ परेमा आवश्यकताअनुसार आयोगको सिफारिसमा मन्त्रालयले गरी फुकाउन सक्नेछ ।

१७. प्रचलित कानुन बमोजिम हुने : यस कार्यविधिमा भएका व्यवस्थाहरु प्रचलित कानुन सँग बाभिन गएमा बाभिएको हदसम्म प्रचलित कानुनबमोजिम हुनेछ ।

अनुसूचि - १

(दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) सँग सम्बन्धित)
(भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई उपलब्ध गराउने जग्गाको प्रस्तावित विवरण)

स्थानीय तहको नाम :

मिति :

वडा नं. :

जग्गा रहेको स्थानीय तहको क्षेत्र (सहरी/सहरीबाहेक) :

भौगोलिक क्षेत्र (तराई तथा भित्री मधेश/हिमाल तथा पहाड) :

क्र.सं	परिवार मूलीको नाम, थर	नक्सा नं.	कित्ता कोड	भोगचलन गरेको क्षेत्रफल	प्रयोजन	उपलब्ध गराउन सकिने जग्गाको अधिकतम क्षेत्रफल (व.मि)	उपलब्ध गराउने कित्ता (पूर्व वा मध्य)	उपलब्ध गराउने जग्गा क्षेत्रफल (व.मि)	कित्ता नं.

तयार गर्ने :

रुजू गर्ने :

अनुसूचि - २
(दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित)

(अव्यवस्थित बसोबासीका लागि उपलब्ध गराउने जग्गाको प्रस्तावित विवरण)

स्थानीय तह :

मिति :

क्र.सं	परिवार मूलीको नाम, थर	जग्गा रहेको स्थानीय तह	वडा नं.	नक्सा नं.	किता कोड	क्षेत्रफल	जग्गा रहेको स्थानीय तहको क्षेत्र	प्रयोजन	दिन प्रस्ताव भएको क्षेत्रफल	पूरे वा मध्ये	जग्गाको न्यूनतम मूल्यांकन निर्धारण भए/ नभएको	उपलब्ध गराउने प्रस्तावित जग्गा क्षेत्रफल (ब.मि.)	किता नं.

भौगोलिक क्षेत्र (तराई तथा भित्री मधेश/हिमाल तथा पहाड :

तयार गर्ने :

रजु गर्ने :

अनुसूची- ३

(दर्ता माग गरेको जग्गाको प्रयोजन)
(दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (घ) सँग सम्बन्धित)

मिति:.....

श्रीमान् अध्यक्षज्यू
राष्ट्रिय भूमि आयोग
जिल्ला समिति.....
मार्फत
अध्यक्ष/नगर प्रमुखज्यू
..... नगरपालिका/गाउँपालिका
.....

१२७

विषय : दर्ता माग गरेको जग्गाको प्रयोजन खुलाएको ।

प्रस्तुत विषयमा म र मेरो परिवारले भूमिहीन दलित/भूमिहीन सुकुम्बासी/अव्यवस्थित बसोबासीको रुपमा आवाद कमोत गर्दै आएको जग्गाको दर्ताका लागि साविकमा दिएको निवेदनमा जग्गाको प्रयोजन खुलाउन ह्टेकोले देहायबमोजिमको विवरण खुलाई पुनः निवेदन गर्दछु ।

तपसिल

क्र.सं.	गा.पा./न.पा.	वडा नं.	नक्सा/ सीट नं.	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	प्रयोजन	कौफियत

निवेदकको नाम, थर :

हस्ताक्षर:

अनुसूची ४ (दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ङ) सँग सम्बन्धित)

(प्रस्तावित स्वामित्वसम्बन्धि विवरण)

स्थानीय तहको नाम :

क्र.सं.	बसोबास वा आबाद कमोत गर्ने	कित्ता कोड	क्षेत्रफल	वडा नं.	नक्सा नं.	कित्ता नं	क्षेत्रफल	जोडिएको बाटोको प्रकार	नापी भाएको मिति	प्रस्तावित स्वामित्व

तयार गर्ने अभिनको नाम, थर :

दस्तखत :

चेक गर्ने टोली प्रमुख/सर्भेक्षकको नाम, थर :

दस्तखत:

प्रमाणित गर्ने वडा अध्यक्षको नाम र दस्तखत :

द्रष्टव्य: जोडिएको बाटोको प्रकार भन्नाले बाटो नभएको वा गोरेटो बाटो वा कच्ची मोटर बाटो वा ग्राबेल मोटर बाटो वा मक्की सडक(६ मिटरसम्म) वा पक्की सडक ६ मि. देखि ८ मि. सम्म) पक्की सडक ८ मि. भन्दा बढी वा राजमार्गमध्ये एक।

अनुसूची - ५

(दफा ४ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

मिति :

हकदाबी गर्नसम्बन्धि ७ (सात) दिने सार्वजनिक सूचना

प्रस्तुत विषयमा.....न.पा./गा.पा.बाट प्राप्त सिफारिस सहितको विवरण र तथ्याङ्क समेतको आधारमा जिल्ला समिति.....ले देहायबमोजिका भूमिहिन दलित, भूमिहिन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई देहायबमोजिमका जग्गा उपलब्ध गराउने तयारी गरेकाले सबैको जानकारीका लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ। यस सम्बन्धमा कसैको कुनै हकदाबी वा दाबी विरोध भए वा भूमि सम्बन्धि ऐन, २०२१ को दफा ५२ ख. को उपदफा (४) र भूमि सम्बन्धि नियमहरू, २०२१ को नियम ४१ ख. को उपनियम (४) मा उल्लिखित जग्गा भए वा सरकारद्वारा गठित कुनै आयोग, कार्यदल वा समितिबाट उपलब्ध गराइएको जग्गा भए सोको प्रमाणसहित जिल्ला समितिको कार्यालयमा ७ (सात) दिनभित्र लिखित निवेदन गर्नुहुन यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ। सो अवधिभित्र निवेदन पर्न नआएमा यसैबमोजिम जग्गा उपलब्ध गराइने व्यहोरा सम्बन्धित सबैमा जानकारी गराइन्छ।

सि.नं.	परिवार मूलीको नाम, थर ना.प्र.नं.	स्थानीय तह	वडा नं.	साविक नक्सा नं./कित्ता नं.	हालको नक्सा नं./कित्ता नं.	क्षेत्रफल (ब.मि.)	प्रयोजन	चारकिल्ला (कित्ता नं.)			कैफियत	
								पूर्व	पश्चिम	उत्तर		दक्षिण

मिति :

सदस्य सचिव :

अनुसूची- ६

(दफा ५ को उपदफा (२) र दफा ९ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

राष्ट्रिय भूमि आयोग
नापी क्षेत्रीय किताब (फिल्डबुक)

प्रदेश : जिल्ला : गाउँपालिका/नगरपालिका :

वडा नं.: नक्सा नं.:

किता नं.	जग्गावालको		मोहीको		विरह (घर, बगैँचा, पोखरी आदि)	किसिम		क्षेत्रफल	चौहद्दी			नापी भएको मिति	प्रमाण सकेत	दर्ता गर्नेको नाम र दस्तखत	कैफियत	
	नाम, थर, वतन, बाबु र बाजेको नाम	व्यहोरा सही छाप	नाम, थर, वतन, बाबु र बाजेको नाम	व्यहोरा सही छाप		कृषि क्षेत्र	व्यव सायिक तथा बासोबास क्षेत्र		पू	प	उ					द

वडा अध्यक्षको नाम..... हस्ताक्षर.....

अमिनको नाम..... हस्ताक्षर.....

सर्भेक्षको नाम..... हस्ताक्षर.....

टोली प्रमुखको नाम..... हस्ताक्षर.....

अनुसूची-७

(दफा ५ को उपदफा (४) सँग सम्बन्धित)

राष्ट्रिय भूमि आयोग

जिल्ला समिति.....

मिति :

भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा दर्ता गर्न आउने बारेको सूचना ।

राष्ट्रिय भूमि आयोग जिल्ला समिति.....को मिति.....को निर्णयअनुसार देहायबमोजिमका भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने भएकाले देहायबमोजिमको कागजातसहित १५ (पन्ध्र) दिनभित्र जग्गा दर्ता गर्नका लागि जिल्ला समितिको कार्यालयमा परिवारमूली र निजको पति वा पत्नी उपस्थित हुन सूचित गरिन्छ ।

तपसिल :

क्र.सं.	परिवार मूलीको नाम, थर	ना.प्र.प.नं., जारी मिति र जिल्ला	विवरण गरिने जग्गाको विवरण					कैफियत
			न.पा./ गा.पा.	वडा नं.	नक्सा नं.	कित्ता नं.	क्षेत्रफल (वर्गमिटर)	

आवश्यक कागजात

१. परिवारमूली र निजको पति/पत्नीको सक्कल नागरिता ।
२. निवेदन दर्ता तथा नक्साको निस्सा ।
३. परिवारमूली र निजको पति/पत्नीको २/२ प्रति पासपोर्ट साइजको हालसालै खिचेको फोटो ।

(दफा १० सँग सम्बन्धित)
नेपाल सरकार

राष्ट्रिय भूमि आयोग

जिल्ला समिति

जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता

जग्गाधनी श्रेस्ता नं. :

हालसालै खिचेको जग्गाधनीको फोटो	औंठा छाप
---	----------

जग्गाधनीको नाम, थर: जन्म मिति:
वतन : प्रदेश जिल्ला गा.पा. /न.पा. वडा नं.....
ना.प्र. नं./जिल्ला/जारी मिति:
बाबुको/पतिको नाम, थर
बाजेको/ससुराको नाम, थर

हालसालै खिचेको जग्गाधनीको फोटो	औंठा छाप
---	----------

जग्गाधनीको नाम, थर:
वतन : प्रदेश जिल्ला गा.पा. /न.पा. वडा नं.....
ना.प्र. नं./जिल्ला/जारी मिति:
बाबुको/पतिको नाम, थर
बाजेको/ससुराको नाम, थर

जग्गाधनीको दस्तखत:

जिल्ला	नगरपालिका/ गाउँपालिका	वडा नं.	नक्सा/ सीट नं	कित्ता नं	विरह (घ, आवादी, पोखरी, पति, आदी)	जमाघनीको हक हिस्सा	मोहीको नाम, थर वतन र बाबु बाजेको नाम	क्रिसिम कृषि क्षेत्र व्यवसायिक तथा बसोवास क्षेत्र	जगाको क्षेत्रफल हेक्टर (व.मी)	प्रमाण संकेत	कौफियत - सदस्य सचिव	प्रमाणित गर्नेको दस्तखत र मिति सदस्य सचिव अध्यक्ष

आयोगबाट उपलब्ध गराइएको जग्गाको अंशबंडा र अपुतालीको अवस्थामा बाहेक अन्य कुनै प्रक्रियाबाट दश वर्षसम्म कुनै पनि व्यक्तिलाई हक हस्तान्तरण गर्न पाइने छैन र सो अवधी पश्चात समेत त्यस्तो जग्गा स्वामित्व बिहिन हुने गरी कुनै व्यहोराले हक हस्तान्तरण गर्न पाइने छैन । कृषि प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराईएको जग्गाको प्रचलित कानून बमोजिम बाहेक भूउपयोग परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।

प्रिन्ट/तयार मिति :

रुजु गर्नेको दस्तखत :

(दफा १० सँग सम्बन्धित)

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय भूमि आयोग

जिल्ला समिति

जग्गाधनी संकेत नं. : जग्गाधनी दर्ता प्रमाण-पूजा

जग्गाधनी पूजा नं. :

हालसालै खिचेको जग्गाधनीको फोटो	औंठा छाप
---	----------

जग्गाधनीको नाम, थर : जन्म मिति :
वतन : प्रदेश जिल्ला गा.पा./न.पा. वडा नं.
ना.प्र.नं./जिल्ला/जारी मिति :
बाबुको/पतिको नाम, थर
बाजेको/ससुराको नाम, थर

हालसालै खिचेको जग्गाधनीको फोटो	औंठा छाप
---	----------

जग्गाधनीको नाम, थर :
वतन : प्रदेश जिल्ला गा.पा./न.पा. वडा नं.
ना.प्र. नं./जिल्ला/जारी मिति :
बाबुको/पतिको नाम, थर
बाजेको/ससुराको नाम, थर

जिल्ला	नगरपालिका/ गाउँपालिका	वडा नं.	नक्सा/ सीट नं	कित्ता नं	मोठ नं. पाना नं.	विरह (घर, आवादी, पोखरी, पर्ते, आदी)	जग्गाधनीको हक हिस्सा	मोहीको नाम, थर, वतन र बाबु बाजेको नाम	क्रिसिम	जग्गाको क्षेत्रफल हेक्टर (व.मी)	प्रमाण संकेत	कैफियत - सदस्य सचिव	प्रमाणित गर्नेको
													सदस्य सचिव

आयोगबाट उपलब्ध गराइएको जग्गाको अंशबंदा र अपुतालीको अवस्थामा बाहेक अन्य कुनै प्रक्रियाबाट दश वर्षसम्म कुनै पनि व्यक्तिलाई हक हस्तान्तरण गर्न पाइने छैन र सो अवधी पश्चात समेत त्यस्तो जग्गा स्वामित्व बिहिन हुने गरी कुनै व्यहोराले हक हस्तान्तरण गर्न पाइने छैन । कृषि प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराईएको जग्गाको प्रचलित कानून बमोजिम बाहेक भूउपयोग परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।

तयार/प्रिन्ट गर्नेको दस्तखत :

रजु गर्नेको दस्तखत :

अनुसूची -११

(दफा ९ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

राष्ट्रिय भूमि आयोग
जिल्ला समिति

मिति :

अव्यवस्थित बसोबासीहरूलाई जग्गा दर्ता गर्न आउने सम्बन्धी सूचना

प्रस्तुत विषयमा देहायबमोजिमको अव्यवस्थित बसोबासीहरूको बर्गीकरण भई लाग्ने राजस्व समेत यकिन भएकोले राष्ट्रिय भूमि आयोग, जिल्ला समिति.....को मिति.....को निर्णयले निजहरूलाई जग्गा उपलब्ध गराइने भएकोले आयोगको सूचना प्राप्त गरेको १५ (प्रन्ध) दिनभित्र तोकिएको राजस्व रकम.....
.....बैंक खातामा देहायबमोजिमको कागजात लिई जग्गा दर्ताका लागि जिल्ला समितिको कार्यालयमा परिवारमूली उपस्थित हुन सूचित गरिएको छ ।

तपसिल:

क्र.सं.	परिवार मूलीको नाम, थर	ना.प्र. प.नं., जारी मिति र जिल्ला	वितरण गरिने जग्गाको विवरण					राजश्व दस्तूर रु.
			न.पा./ गा.पा.	वडा नं.	नक्सा नं.	कित्ता नं.	क्षेत्रफल (वर्गमिटर)	

आवश्यक कागजात :

१. परिवारमूली र निजको पति/पत्नीको सक्कल नागरिता
२. निवेदन दर्ताको निस्सा
३. परिवारमूली र निजको पति /पत्नीको २/२ प्रति पासपोर्ट साइजको हालसालै खिचेको फोटो
४. राजश्व बुझाएको २ प्रति बैंक भौचर

अनुसूची -१२

(दफा १० सँग सम्बन्धित)

राष्ट्रिय भूमि आयोग
जिल्ला समिति

(मासिक प्रगति प्रतिवेदन)

.....साल.....महिना

विवरण	गत महिनासम्मको	यस महिनाको	जम्मा	कैफियत
(१) नाप नक्सासम्बन्धी				
(क) नाम नक्सा भएको जम्मा क्षेत्रफल				
(ख) नाप नक्सा भएको जम्मा कित्ता संख्या				
(ग) डाटाबेस निर्माण भएको जम्मा कित्ता संख्या				
(घ) नाप नक्सा भएको भूमिहीन दलित परिवार संख्या				
(ङ) नाप नक्सा भएको भूमिहीन सुकुम्बासी परिवार संख्या				
(च) नाप नक्सा भएको अव्यवस्थित बसोबासी परिवार संख्या				
(२) भूमिहीन दलित तथा भूमिहीन सुकुम्बासी सम्बन्धी				

(क) भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीको प्रमाणीकरण भई विवरण प्राप्त भएका स्थानीय तहको संख्या				
(ख) नाप नक्साको विवरण (नक्सा, फिल्ड बुक, डाटाबेस) प्राप्त भएका स्थानीय तहको संख्या				
(ग) जिल्ला समितिबाट हकदाबीका लागि सूचना प्रकाशन भएका भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासी संख्या				
(घ) जिल्ला समितिबाट जग्गा दर्ता गर्ने निर्णय वा सिफारिस भएका भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासी				
(ङ) जग्गासम्बन्धी दर्ता प्रमाण-पुर्जा वितरण भई जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता हस्तान्तरण भएका भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासी संख्या				
(३) अव्यवस्थित बसोबासीसम्बन्धी				
(क) अव्यवस्थित बसोबासीको प्रमाणीकरण भई विवरण प्राप्त भएका स्थानीय तहको संख्या				
(ख) नाप नक्साको विवरण (नक्सा, फिल्डबुक, डाटाबेस) प्राप्त भएका स्थानीय तहको संख्या				

(ग) जिल्ला समितिबाट हकदाबीका लागि सूचना प्रकाशन भएका अव्यवस्थित बसोबासी संख्या				
(घ) जिल्ला समितिबाट जग्गा दर्ता गर्ने निर्णय भएका अव्यवस्थित बासोबासी संख्या				
(ङ) जग्गाधनी दर्ता प्रमाण-पुर्जा वितरण भई श्रेस्ता हस्तान्तरण भएका अव्यवस्थित बसोबासी संख्या				
(४) अव्यवस्थित बसोबासीलाई उपलब्ध गराइएको क्षेत्रफल				
(५) अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गा उपलब्ध गराए बापत असुल भएको राजस्व				

दिगो समाधान

DURABLE SOLUTIONS

पिपुल इन नीड

काठमाडौं महानगरपालिका-३, २७९, रानीबारी, काठमाडौं, नेपाल
फोन: ९७७-१-४००२१००

इमेल: nepal.info@peopleinneed.net

वेबसाइट: www.peopleinneed.org.np

सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र

भूमिघर, टोखा-७, काठमाडौं, नेपाल

फोन: ९७७-१-४९५७००५

इमेल: landrights@csrcnepal.org

वेबसाइट: www.csrcnepal.org

राष्ट्रिय भूमिअधिकार मञ्च, नेपाल

भरतपुर महानगरपालिका-१, ठिमुरा, चितवन, नेपाल

इमेल: nlfnepal@yahoo.com / land@nlfnepal.org

वेबसाइट: www.nlfnepal.org

कन्सोर्टियम

दातृ निकाय

